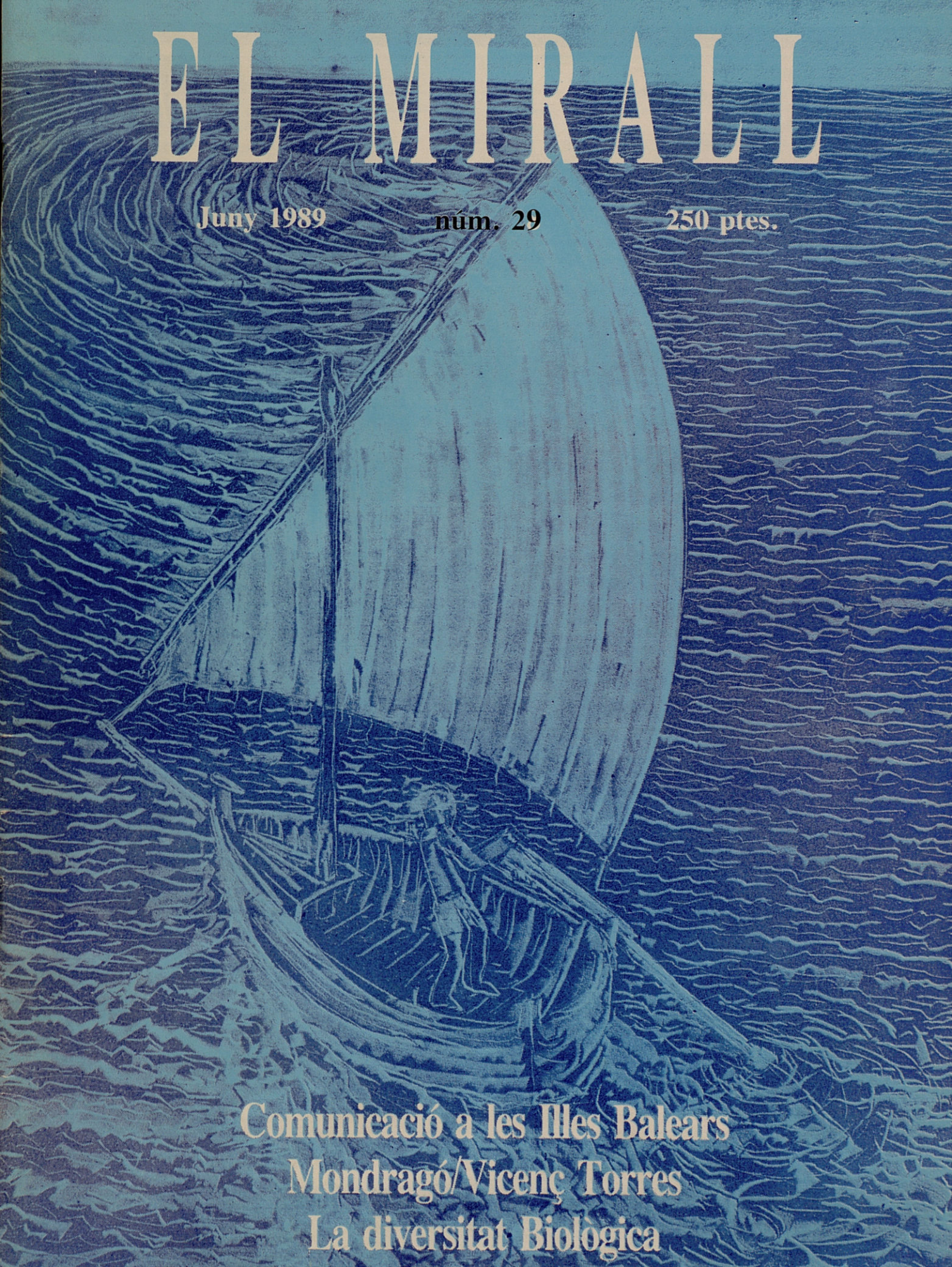

EL MIRALL

Juny 1989

núm. 29

250 ptes.

Comunicació a les Illes Balears
Mondragó/Vicenç Torres
La diversitat Biològica

1989

135 oficines
60 caixers
automàtics
1.000 empleats
185.000 milions
en recursos externs

Estam en evolució constant

D'ençà que ara fa 107 anys inauguràrem la primera oficina fins avui, que som la primera institució financera de les Balears, la nostra evolució ha estat constant. Tot i així, el nostre principal objectiu és encara el mateix: servir les Balears, tota la seva gent, amb tots els recursos a l'abast.
Per tant, ahir i avui: "Sa Nostra" és la Caixa de Balears.

1882

1 oficina
3 empleats
46.783 pts. en
recursos externs

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

Més d'un segle 100% balear.

EL MIRALL

Revista mensual
Juny -1989 - núm. 29
ANY III

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL

Informació i Correspondència:
Apartat de Correus núm. 179
07080 - Palma (Mallorca)
Telèfons: (971) 72 32 99 / 72 59 37
Telefax: (971) 71 93 85

Delegació a Barcelona:
C/ Montcada, 20 (Palau Dalmau)
08003 - Barcelona

Delegació a València:
C/ Moratín, 15
46001 - València

Director:
Climent Picornell

Cap de Redacció:
Pere Estelrich i Massutí

Secretari de Redacció:
Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:
Francesca Bosch i Capó
Rosa Mª Calafat i Vila
Joan Company i Siquier
Miquel Company i Florit
Antoni Ginard i Bujosa
Joana Lladó i Ballester
Antoni Marimon i Riutort
Mateu Morro i Marcé
Antoni Nadal i Soler
Joan Perelló i Ginard
Antelm Pujol i Fulgencio
Andreu Ramis i Puigros
Pere Rosselló i Bover
Gaspar Valero i Martí

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Coberta: Litografia de Rafel Juan.
(Col·lecció de l'OCB).

Fotos:
EL DIA i arxius EL MIRALL

Producció, Administració i Publicitat:
C/ Impremta, 1, Pral-2a. Tel. 72 32 99
07011 - Palma (Mallorca)

Maquetació i Fotocomposició:
EL MIRALL i DOCUMENTA BALEAR

Impressió:
Interior: OMNI S.A. Gremi Ferrers, 42.
Polígon de Son Castelló - Palma.
Coberta: Xisco Arts Gràfiques. C/ del
Baix Riera, 1-A - Palma.

CRÒNIQUES INGENUES

Joan Mayol: Els vots europeus balearics

LA MOGUDA PLANETÀRIA

Antoni Ginard: El revolucionari místic.

HIPOTECA DE CABÒRIES

Rafel Crespí: Llengua i eleccions.

TOPONÍMIA

Cosme Aguiló: El nom de Mondragó, abans de perdre l'esperança.

DOSSIER: COMUNICACIÓ

Climent Picornell: Comunicació i fi de segle de les Balears estant.

Antoni Nadal: Entrevista a Joan Carles Muntaner.

Ramon Turmeda: Televisió valenciana, una incògnita.

Biel Mesquida: Entrevista a Tomàs Bordoy.

Joan Barceló: De les ràdios pirates a les emissores locals.

Maties Oliver: Televisió autonòmica a les Illes Balears: una urgència.

Miquel Company: La premsa forana de Mallorca.

Andreu Galmés: Crònica d'un poble.

Damià Pons i Pons: Mitjans de comunicació, identitat cultural i normalització lingüística.

Rosa Calafat: Entrevista a Pere Serra.

Francesc Rotger: El futur de la comunicació.

Sebastià Verd: Reflexions sobre un model àudio-visual possible.

CRE-A-CCIÓ

Antoni Nadal: Notícia de Bert Schierbeek.

ART

Jaume Torres i Estradé: Misteri i ambigüitat en la pintura de Vicenç Torres.

QÜESTIONS DE LLENGUA

Jaume Corbera i Pou: Diglossia, glotofàgia i servilisme.

CLOENDA DELS CURSOS DE CATALÀ PER A ADULTS.

BIOLOGIA

Josep Antoni Alcover: La diversitat biològica.

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

Miquel Ferrà i Martorell: Colom: la figura més polèmica de la història (5).

L'ULL DE VELLUT

Guiem Daviu: El segon manament.

HISTÒRIA

Felip Munar i Munar: La doctrina càtara: allò que hauria pogut ésser (i II)

El document final del I Simposi Internacional dels processos socioculturals i participació.

DE NIT

J. Lladó: Ajuda familiar.

LITERATURA

Jean Serra: Chez Miquel Martí i Pol.

GUAL PERMANENT

Pere Font: Occident

LA NOSTRA REALITAT

Antoni Marimon Riutort: Compromisos per a la utopia.

Llibres.

DEIXAR-SE CRÉIXER LES UNGLS

Arnau Pons: "Els esperons més tendres de la música"

Premis 31 de desembre de l'OCB. Convocatòria 1989.

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

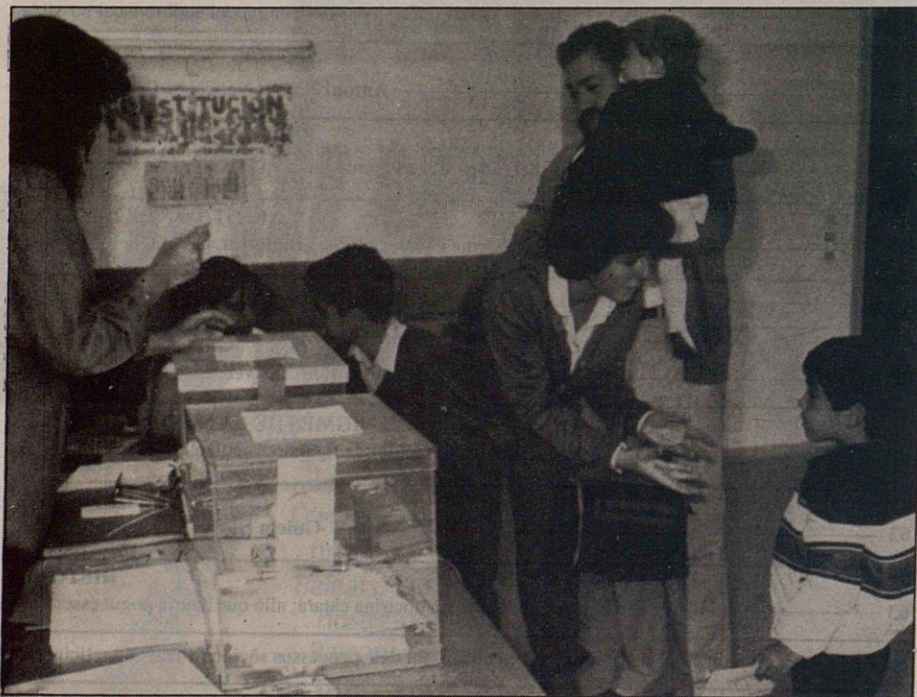
5102890958

CRÒNIQUES INGÈNUES

ELS VOTS EUROPEUS BALEÀRICS

Joan Mayol

Diuen els polítics que l'anàlisi de les votacions ha de ser feta pels políticòlegs. Deu ser ver, però la simplicitat continua essent, per alguns, una reivindicació, i cal assumir-la: en la democràcia els ciutadans tenim el dret (i el deure) de fer política, i a opinar públicament sobre els afers generals. Contribuir a la política no ha de ser patrimoni de professionals, ni dedicació exclusiva, ni carrera personal; i reflexionar en veu alta (o per escrit) sobre unes eleccions és positiu, almanco com a contribució a "les opinions públiques" que, afortunadament, ja no tenen perquè ser unitàries.

Voldria exposar a la teva consideració, lector, probablement amic, uns comentaris sobre alguns aspectes concrets dels resultats de les eleccions europees: el fenomen "Ruiz Mateos", tan espectacular com el personatge; els vots verds i la situació de l'esquerra nacionalista en aquestes illes. Són, certament, una petita part de l'entramat electoral, però no la menys interessant.

1) L'espectacular ascensió de RM a l'escó d'Estrasburg, i sobretot, al percentatge de vots en aquestes illes, hauria de ser matèria de penediment i ferm propòsit d'esmena entre els que han

perdut els seus vots a mans de l'antic apicultor (el PP el vindica, i no n'està massa empegueït!). Però no sols és la gran dreta, que és més víctima que culpable de l'afer. Fomentar partits i actituds mancats de base ideològica facilita la conversió de votants de clientela, i els electors mercadegen i se senten atrets per motius políticament esotèrics. Es podria dir que Ruiz Mateos és el darrer fruit de la UCD i dels seus descendents (UM i CDS), ja que són aquests els partits que han patit els dèficits més greus en ideologia i coherència. Per tant, cal fer una certa lectura

positiva de l'afer RM: ajudarà a espavilar a segons qui. Perquè és claríssim que si algú, posem per cas, confia un vot diguem de dreta nacionalista a la llista d'UM a Ciutat, i assisteix a l'aliança dels seus representants amb l'esquerra centralista i una posterior brega per a

● Ruiz Mateos és el darrer fruit de la UCD i dels seus descendents (UM i CDS), ja que són els partits que han patit els dèficits més greus en ideologia i coherència

efímera satisfacció del PP, ara no sap què passa. Tampoc no és estrany, doncs, que decideixi votar lúdicament. O posem el cas d'un elector del CDS, que degué quedar ben satisfet de veure als seus amb el poder de decantar govern i polítiques a dreta o esquerra després de les autonòmiques; doncs bé, ara, per mor d'un dels seus, aquest poder ha quedat esmicolat, la balança ha caigut a la dreta definitivament i el joc polític ha perdut no sols les emocions, sinó les possibilitats. Amb una paraula, que si el que es vol és una política seriosa i responsable, cal revisar mètodes i criteris, i prendre llum de na Pastora. I

fer-ho aviat, abans que -sigui dit sense cap mala intenció- Siquier, Coll i Ricci facin candidatura amb en RM per a les properes autonòmiques o municipals. Amb una paraula, aquí el que manca és educació política, i els partits en tenen una bona responsabilitat, per acció (determinades incursions a llistes, pecat que d'altre banda duu en ell mateix la penitència) i per omissió. Si ho hem après, la vergonya no haurà estat de bades.

2) El vot verd (devers set mil a les illes) confirma la gravetat de la situació ecològica de la nostra terra, i la importància de la conscienciació popular al respecte. No és un vot espontani, sinó

conseqüència d'una llarga i sòlida feina col·lectiva. L'ecologisme s'imposa com a pràctica política, com a filosofia arreu d'Europa, i aquestes eleccions europees han confirmat que ho som, Europa.

Hi ha, naturalment, un però i una certa recança, perquè seria falsa modèstia renegar del "pedigrí" de verdura que té avui l'esquerra nacionalista de les Balears. La pràctica política dels PSMs, i no ve d'ara sinó de lluny, ha estat impregnada sempre dels valors dels verds europeus. De fet, la nostra llista a Europa anava avalada pels més significatius partits verds centre-europeus, i és amb ells que el nostre eurodiputat tre-

ballarà. Hi ha, certament, un sector de votants ecologistes que rebutja la denominació i l'estructura dels partits clàssics, i també n'hi deu haver que no accepten el nacionalisme. Perquè dels verds es diu, i molts pocs ho abominen, que són (som) com certes fruites: verdes per fora i roges per dins. Cert.

● El vot verd confirma la gravetat de la situació ecològica de la nostra terra, i la importància de la conscienciació popular al respecte

L'esquerra nacionalista té també un pinyol quatribarrat, que no lleva sinó afegeix qualitats organolèptiques i digestives al producte. La conclusió ha de ser ben autocrítica: no hem sabut fer arribar a una gran part dels electors la realitat de la nostra feina, o aquesta no és de la qualitat exigible. Al cap i a la fi, els vots tenen una doble missió: converteixen a certs partits en operaris de la política, confiant-los una part del poder institucional, i posteriorment fan el paper del salari d'aquests operaris: si l'elector està satisfet de la feina feta, votarà aquella determinada opció. Per tant, aquests set mil vots (i alguns centenars d'altres opcions) ens fan veure que o no ho feim bé, o que no en feim prou, o que no ho sabem fer arribar. És opinable (i de passada agrairia les opi-

BANCA MARCH

nions que ens poden enviar a la redacció d'EL MIRALL).

3) L'Esquerra Nacionalista ha tingut resultats molt distints a les illes: es pot qualificar d'èxit rotund a Menorca (amb el percentatge més alt i un ascens magnífic des de les darreres), un manteniment prou encoratjador a Mallorca, on hi ha hagut ascensos importants a certes barriades de Ciutat i a alguns pobles (i pèrdues a altres), i, en canvi, una situació encara embrionària a Ei-

va ser acusat de fer la política agrària als dictats del PP (una bajanada que sols pot ser dolorosa venint d'un aliat), i després s'ha dit que en realitat la rel del

● **Els resultats electorals deixen vaure que no serà fàcil aniquilar l'Esquerra Nacionalista de Menorca, però que ho seria llevar la majoria a les esquerres**

● **La pràctica política dels PSMs, i no ve d'ara sinó de lluny, ha estat impregnada sempre del valor dels verds europeus**

vissa i Formentera, on hi ha més feina que braços.

La situació a Menorca ha estat, però, la més tensa i curiosa: ha estat on el PSM ha rebut de manera més virulenta els atacs d'"Izquierda Unida", malgrat es mantengui una eficaç entesa a les institucions menorquines. En política, i sobretot en campanya electoral, les discrepàncies no són atacs, però les desqualificacions i les valoracions personals poden arribar a ser-ho. També és ver que formen part de l'espectacle, però hi ha límits a respectar, i que generalment són respectats. Però, de fet, a Menorca hem rebut tots: primer, el president de la Federació d'Esquerra Nacionalista de les Balears, Ramon Orfila,

problema és mallorquina, perquè a Mallorca som més de dretes (no ho crec, i en canvi estic segur que a Madrid o a Còrdova són més centralistes). És evident que els atacs comunistes han estat la clau de l'èxit de l'esquerra nacionalista menorquina, però aquests fenòmens tampoc no són independents: si s'ha comprovat que l'Entesa pot funcionar a Menorca, quin sentit té aquest seguit de càrregues, abans i després de les eleccions? Els resultats electorals deixen veure que no serà fàcil aniquilar l'Esquerra Nacionalista de Menorca, però sí ho seria, i cal pensar-hi, llevar la majoria a les esquerres. I després es veuria qui és més de dretes, els qui en són alternativa o els qui presumeixen d'esquerrans i donen la majoria als consellers del PP! ■

Joan Mayol és Diputat pel PSM/EN al Parlament Balear.

LA MOGUDA PLANETÀRIA

EL REVOLUCIONARI MÍSTIC

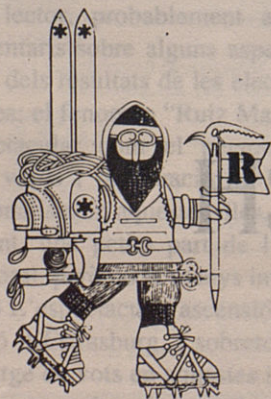
Antoni Ginard

Els redactors d'aquesta secció estam de dol. Malgrat tot, l'aflicció no ha arribat a l'extrem de fer perillar la nostra integritat física a causa de colpejar-nos el front, o de morir esclafats enmig d'una histèria col·lectiva. No ens ha caigut el mort en terra. En realitat, cap de nosaltres no combrega gaire amb les idees de la passió i del sofriment com a mitjà de salvació.

El vell -89 anys oficials- ayatollah Khomeyni és mort i enterrat. Fins fa només deu anys, havia encapçalat l'oposició al règim del Xa, el rebuig de la repressió per part dels xiïtes i dels somnis de convertir l'Iran en una gran potència occidentalitzant. Des de principis de 1979, era el cap religiós màxim del nou règim islàmic i el líder del renaixement de l'integrisme. Ara, els revolucionaris xiïtes de la República Islàmica de l'Iran han quedat orfes de pare espiritual.

El problema per al futur immediat és la seva successió. A nivell intern, amb una indubtable lluita pel poder entre els radicals i els moderats d'un règim que tampoc no ha tengut dubtes per reprimir tota oposició. Cap a l'exterior, és clar que l'Iran necessita, amb urgència de postguerra, sortides d'obertura i el fi de l'aïllament internacional.

Després de l'enterrament del guia de la revolució, sembla molt difícil que la situació es radicalitzi. Sempre restaran romàntics, però, de la mateixa manera, encara també hi ha nostàlgics del règim del Xa. A les properes eleccions, segurament, els místics hauran d'arribar a solucions de compromís amb els pragmàtics. ■

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUÍ

ES REFUGI

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

LLENGUA I ELECCIONS

Rafel Crespi

Un dels leiv-motiv que més s'ha fet present a la campanya electoral al Parlament Europeu, a Catalunya, ha estat el tema de la llengua. És clar, de la llengua catalana. No hi ha hagut acte públic, ni míting on no s'hagi explicitat de forma clara i contundent -fins i tot amb promeses que crec que mai no compliran- una defensa a Europa de la llengua catalana.

I que això hagi estat un dels puntals de la campanya em sembla força salutable pel futur de la nostra llengua. La llengua catalana, és un tema que preocupa als propis catalans i per això els polítics n'han fet un cavall de batalla.

Tot, però, no han estat incondicionals adhesions. Així, el Sr. Oreja, circumstancial líder dels conservadors, va dir que li semblava bé que el català fos un idioma de treball a la CEE, però en canvi, li semblava malament que en fos un idioma oficial, car no era cap llengua oficial d'un Estat europeu. Si així pensa el Sr. Oreja, què pensaran els seus xotets de cordeta que manen per aquí?

Els socialistes, els socialistes catalans del PSOE, en aquest idil·li electoral, no sabem si per convicció o per quina sacrosanta raó, s'han compromès a defensar amb tots els ells i ells el català a Estrasburg. Aquestes declaracions, malgrat que siguin fetes enmig de la deliriosa febre electoral són, repetesc, positives. Si s'han compromès a defensar l'ús del català al Parlament Europeu, no hauran de tenir cap mena de pudor irreprimible d'acceptar-lo, com a mínim, al Senat Espanyol. Si no ho, fan s'exposen a no guanyar mai unes eleccions a Catalunya. I això, a un partit amb tanta comandera, no s'ho acaben d'empassar. Esperem, amb fermes conviccions, que un dia no molt llunyà, els lleons de les Corts braolin també en català.

Ací, la cosa és distinta. També hi ha comandera. Tanta, que hi ha algú que arracona les seves pròpies i fermíssimes conviccions d'amor a la llengua i a la pàtria per concelebrar un míting en castellà. Fou a Inca, part forana de Mallorca. Digué que ell predicaria en català, però que els seus companys, "com és normal en el Partit Socialista Obrer Espanyol", ho farien en castellà. I En Josep Moll, a partir d'ara Don José (sic), debenhà la seva troca de promeses en castellà.

● **Hi ha algú que
arracona les seves
pròpies i fermíssimes
conviccions d'amor a la
llengua i a la pàtria per
concelebrar un míting
en castellà**

Serveixi aquesta anècdota per veure d'una manera prou evident com aquest tema, el de la llengua, ha estat absent a la dialèctica de campanya de la majoria de forces polítiques illenques. Crec que fer un míting en castellà no és cap pecat mortal, ni tampoc vull deixar entreveure que aquest trist fet sigui un acte de traïció a la nostra terra. Crec, però, que aquestes actituds no fan altra cosa que reflectir quin és el compromís real amb la pròpia terra més enllà d'una campanya

electoral. És a dir, un compromís nul. O si voleu, un compromís retòric. Un compromís que només afecta a quatre banalitats formals: algun rètol, algun encapçalament, però mai cap actuació decidida i ferma per encaminar, per engrescar el nostre poble cap a una recuperació dels seus símbols d'identitat. He dit formalitats, sí com els cartells que anunciaven el mítings. També ho eren formals, els anunciaven en català però, en canvi, a les furgonetes megafonades que es passejaven per aquí i per allà, el compromís era més diluït. Què es pot esperar d'uns plantejaments tan migrats?. És cert que al poble, tampoc no l'entusiasme gaire la idea, però mentre al poble no se li desparti una mica més l'amor i l'orgull cap els seus símbols propis, no els reclamarà. I per despertar-los-hi cal una tasca quotidiana i decidida, no simples formalitats, no simples declaracions retòriques i formalismes.

Dissortadament, el poc entusiasme que posen a l'hora de transmetre un missatge electoral és el que després, encara molt més ligh, molt més aigualit, fan servir des de les poltrones que ocupen. El passat personal de cadascú, ni tan sols els il·lustres llinatges no poden justificar la massa coneguda tàctica de "es fa més del que es pot". Si la cosa no canvia, si el desvetllament que els "trànsfugues del compromís" diuen que es pot fer des del poder, no es fa, a les properes eleccions europees sentirem mítings en anglès, alemany i per ventura flamenc, però la nostra llengua ocuparà un àmbit merament decoratiu. Potser només servirà per anunciar als assistents que després seran obsequiats amb una ració de "coca amb verdura". ■

EL NOM DE MONDRAGÓ, ABANS DE PERDRE L'ESPERANÇA

Cosme Aguiló

Estany de s'Amarador. (Foto de Cosme Aguiló).

Com que el paisatge de Mondragó és a punt de córrer la mateixa dissort, voldria, amb aquest article, acaronar el seu nom antic i venerable i oferir-ne a la vegada l'explicació d'una etimologia, que em sembla ben encaminada i que somet al judici de l'agut lector.

1.-On és Mondragó?

Abans de passar a desenvolupar l'exposició, convé tenir present que el lloc amb el qual s'identifica el topònim és, sense voler precisar, dins una badia del terme de Santanyí, formada per cinc subcales. Les dues de l'est, *sa Barca Trencada* i *es Caló des Burgit*, són

petites i proveïdes les dues d'un diminut arenal. La del sud, *es Caló d'en Perdiu*, és més petita encara i totalment rocosa. Ens interessen les dues del centre que són més grandetes i tenen, totes dues, un arenal que tanca una albufera allargassada dins el torrent que hi desemboca. La de més al nord és coneguda per *ses Fonts de n'Alis*, nom de l'interior que ha derrenclit cap a la costa però també, sobretot els curiablancs, li diuen *es Caló d'en Garrot*. La de més al sud es diu *s'Amarador*, i més rarament *s'Arenal d'en Talaia*.

El nom de *Mondragó* en els darrers anys de l'època preturística havia cai-

No diré res novell, ni poc conegut, si afirm que la nefasta gestió de l'ajuntament de Santanyí, presidit des de fa una eternitat pel felanitxer Cosme Adrover, apunta cap a la consolidació definitiva d'un cinturó de ciment que barri tota la franja costanera del terme. És obvi que aquest canvi d'ús del territori no afavoreix gens el manteniment, i molt menys la potenciació, dels vells topònims, que deven sonar a cosa estantissa dins les orelles dels nous rics de torn, que -per dir-ho amb paraules del santanyiner Antoni Vidal- fan sopars europeus i parlen d'eixides a països de moda. Com a mostra, serà suficient dir que l'hermosíssim nom de sa Barca Trencada, un caló que mai no ha tengut nom de caló ni de cala, a hores d'ara ja és carn de voltor. L'han sentenciat amb la mateixa grolleria que han assassinat el paisatge, i amb les seves despulles repastades, han parit un nom de nova planta, Cala Barca, que si el pronunciava amb les vocals tenses, serà un reflex fidel de les mentalitats espanyolistes i provincianes que, a cops de picassa i de pala excavadora, s'han atrevit a forjar-lo.

gut mot en desús, però conservava plena vitalitat com a nom d'unes finques situades entre els dos calons centrals que ara acaparen la nostra atenció. Amb les dades obtingudes a través de les enquestes per al futur mapa del terme, hom pot afirmar que, per a la majoria de gent, *Mondragó* és el mateix lloc costaner que *ses Fonts de n'Alis*. Algun informador vell el fa coincidir amb el de *s'Amarador*. D'altres designen amb ell tota la badia. La realitat és que la cosa no és massa clara. Ja veurem més en avant que la documentació antiga sols aclareix que, en el primer quart del segle XVI, era el nom (precedit, però, de

l'article personal) d'un estany on s'hi amarava lli. Això fa pensar si aquell estany antic pot correspondre a l'actual *Estany de s'Amarador*. De totes formes avui Mondragó és bàsicament *ses Fonts de s'Alis*, o per extensió tota la badia, però de cap manera *s'Amarador*.

2.-Mongragó o Cala Mondragó?

La gent vella que fa ús d'aquest nom, sol dir *Mondragó* i res més. *Cala Mondragó* ho diuen si de cas els forans, ja que entre nosaltres és orfe de tradició oral. En canvi aflora ara i adés en la documentació escrita. Trobam *Cala Mondragón* en un paper de 1585, que descriu la visita que va fer el virrei Lluís Vich a diferents llocs de l'Illa, per a ordenar la seva defensa (1). El 1784 veim escrit *Cala Mondragó* a l'anomenat mapa del cardenal Despuig. En mapes o estudis moderns ja sovintegen les grafies de *Cala Mondragó* o *Cala Montdragó*. No hi fa res, ni fuig de la tradició, si els topònims d'una cala o caló, o d'una platja, no porten com a introducció el genèric que els descriu. A Santanyí mateix *sa Barca Trencada* i *Solimina* són calons i *es Caragol* és una platja, mentre que *Cala en Grell*, *Cala Sacorradà* i *es Caló d'en Ferrà* no són cales ni calons, sinó lleugeres sinuositats de la costa, i en el darrer cas ni tan sols això.

3.-Les etimologies proposades

Sols conec tres obres que s'hagin ocupat del topònim. El DCVB s.v. *Montdragó* en parla com a nom de cala, *Cala Montdragó*, i com a llinatge existent a Barcelona i Alacant. Quant a l'etimologia diu que és "probablement contracció de *Mont d'Aragó* (cf. *Monttearagón* i el llinatge castellà *Mondragón*)".

Enric Moreu-Rey també ho interpreta com a "*mont d'Aragó*".(2)

V. Ma. Rosselló Verger diu textualment: "Per a la sagacitat escorcolladora

Estany de s'Amarador. (Foto de Cosme Aguiló).

dels filòlegs romanen molts de topònims inexplicats: ...*Cala Montdragó*..."(3)

4.-Uns pocs noms paral·lels.

Consider que és un gran error intentar esbrinar l'explicació i/o l'etimologia d'un topònim si no es presta atenció als mecanismes generadors de noms de lloc que actuen en el territori on aquest es troba i, sobretot, si no s'intenta identificar, amb l'anàlisi de la seva estructura, la seriació o família toponímica a la qual pertanyen. El territori és en aquest cas tota l'illa de Mallorca. De vegades serà només la pròpia contrada, i qualche pic tot l'arxipèlag o tot el domini lingüístic.

Resultarà evident, per a qui conegui un poc el funcionament de la toponímia insular, que tenim tot un grup de noms de lloc que comparteixen amb el que ens ocupa diversos trets comuns que els uneixen i que els fan identificables amb relativa facilitat. Són topònims catalans de creació força antiga que cronològicament reculen sovint fins l'època de consolidació del poblament català. Apareixen sense cap tipus d'acompanyament i són formats sobre

la base d'un antropònim. La prudència aconsella no manifestar-se sobre la filiació de cada un d'ells, si no es tenen a l'abast dades documentals que ho permetin. Normalment són cognoms com els que trobam avui en moltes de les nostres poblacions, o amb les arestes modelades i arrodonides per la gúbia del temps. No puc assegurar que els que he reunit de forma no exhaustiva siguin tots antics antropònims, perquè alguns poden ésser noms de lloc trasplantats i per a aclarir el seu origen caldria fer un estudi de cada un en particular, cosa que de moment ultrapassa les meves possibilitats. Vet ací doncs un breu llistat que pot ésser un punt de partida per a properes investigacions: *Morell* (ses Salines), *Llinars* (Pollença), *Miralles* (Esporles), *Torà* (Calvià), *Corbera*

(Sineu), *Deulossal* (Maria), *Galiana* (Montuïri), *Cabrera* (Algaida), *Bosca* (Vilafranca), *Vallgornera* (Llucmajor), *Cortada* (Llucmajor), *Tió* (Llucmajor), *Cabrianes* (Llucmajor), *Marola* (Llucmajor). L'evolució ha realitzat canvis en alguns: *Païssa* < *Pallissa* (Llucmajor), *Guiamarà* < *Guimerà* (Llucmajor), *Taiet* pot ésser una forma ioditzada de *Tellet* (cf. antr. *Caldentey* < *Casaldentell* "casal d'en Tell") (4). El lloc es troba a Manacor. *Firella* < *Fillera* (Felanitx), pot ésser un trasllat toponímic. Ens assabentam per un document de 1253 que aquesta alqueria fou de *Pere Examenó de Fillera*. (5) Tots els topònims llucmajorers que he citat són d'un esdudi exemplar de Joan Veny, que ens fa notar l'antigor d'aquests noms. Així en el segle XIV hi ha un *Rafal d'en Guimerà* per l'àrea de l'actual *Guiamarà*. (6) *Bernat Rotana* va vendre el 1262 l'alqueria que tenia a Manacor que és, evidentment, l'actual *Rotana* i que confrontava amb l'honor de *Bernat de Cunilles*, l'actual *Conies*, és clar. (7) El 1420 es parla de la torre de *Miyanes* (Montuïri) i avui tenim *Mi* (8).

No vull deixar d'assenyalar que una

ciutat de Guipúscoa duu el nom de *Mondragón*, en basc *Arrasate* (9), i a la Campània s'hi troba un municipi amb el nom de *Mondragone* (10).

5.- Mondragó i els documents antics.

El 1390 *Mondragó* apareix documentat per primera vegada. Era un dels llocs de la costa on els jurats posaven escoltes quan tenien noves de fustes enemigues que solcaven la nostra mar. (11)

En un altre document del 1397 es mana que es reforcin aquestes escoltes. (12)

En unes ordenacions de 1513 es fa el següent manament: "Item en la vila de Santanyí no pugan ser amarats ni axugats los llins y cañoms de los naturals y moradores de dita vila sinó en lo stany dit d'en *Mondragó*." (13) (Subratllat meu).

El 15 de novembre de 1514, el governador fou informat que "se segueix que la corrupció que fa lo li en les aygues ont és amarat procura mala sanitat e diverses infirmitats...", per la qual cosa ordena als santanyiners que a partir d'ara "no guosen ne presumenquen amarar li sinó al stany *den Mundragó* (subratllat meu), ne manco presumenquen exugar lo dit li, amarat que sia, sinó en lo dit loch". (14)

Aquests darrers documents dels segle XVI són interessants per diversos motius. L'article personal esvaeix els possibles dubtes sobre el caràcter antropònimic del topònim. Mostren, en segon lloc una alternança vocàlica o/u, subsistent encara, però tendent a la desaparició.

6.- Mondragó o Mundragó.

El descendent català del llatí *MONTEM* "muntanya", presenta ja en temps primer, segons indica Coromines, (15) aquesta alternança *mont* (Homilies d'Organyà) *munt* (sobretot a partir d'en Llull). El mestre anota també que Mallorca és un dels punts on sobreviu *munt* per a nominar relleus positius aguts del fons submarí. I així és en efecte: *es Munts de l'Olla* i *es Munts de Cala Santa Maria* són noms usats pels santanyiners que pesquen a Cabrera. (16)

Mondragó, que, com veurem, és un antic antropònim format amb un primer element que és *munt*, presenta avui aquesta pronúncia amb o massivament generalitzada. Sols romanen alguns parlants que fan servir la forma *Mundragó*. He adoptat la primera grafia, perquè aquesta és purament testimonial o residual i no es fàcil determinar fins a quin punt pot esser continuadora de la que apareix en el document del segle XVI, o si hi ha hagut solució de continuïtat i respon a un tancament vocàlic que es produeix en circumstàncies una mica excepcionals. Santanyí sols tanca la o àtona quan va seguida d'í o ú tòniques (o pretòniques sovint) (17). Deim *murir* i *turtuga*, però *posar* i *morer*. És per tant un xic estranya la pronúncia *Mundragó*. Es tanca, pens, degut al contacte amb la bilabial. Esporàdicament també he sentit el top. *Es Puntàs* (i no *es Pontàs* com és habitual), i el top. *Na Multona* (per *na Moltona*). El cas del top. *Es Buscarrons* "els bosquerrons" és general i no se sent mai amb o perquè el significat ha perdut la seva transparència.

7.- L'antropònim.

Una vegada aclarit que el nom de lloc *Mondragó* és format a partir d'un antropònim, passem a veure sota quines formes es presenta.

Ja hem vist que el DCVB registra el llinatge *Montdragó* i en dóna una etimologia, que Moll republica després en el seu conegut estudi antroponímic, sense cap modificació des de la publicació del Diccionari. Dóna entrada, però, a la variant *Mondragó*. (18)

Si tenim en compte els llinatges i topònims introduïts per *munt* (després *mont*), i acompanyats per un antropònim, veurem com no conserven la preposició, que degué caure ja en temps molt reculats. Tant s'hi fa si l'antropònim comença amb vocal o amb consonant: *Monsuar* / *Mansuar*, potser de *mont Suar*, "Muntanya d'en Suar"; *Montalbà*, entre d'altres explicacions potser de *monte Albani*, "muntanya de n'Albà"; *Montgai*, potser de *monte Gaii* "muntanya de Caius"; *Montragull* / *Montrull*, potser de *monte Hradulfi* "muntanya de Ragull"; top. el *Montaner*, entre d'altres explicacions possibles "mont d'Aner"; *Montigalar*, de "mont Aguilar". (19)

A Mallorca, en un acte de fe de la Inquisició, tenim documentada l'execució, datada el 4 de setembre de 1490, d'una tal Jaumeta, muller de Pere *Muntaragó*, (20) que proporciona una anella interessant per a explicar l'evolució del nom de lloc santanyiner. *Mondragó* no és, òbviament, la "muntanya d'Aragó", referit a una muntanya aragonesa, com hom podria pensar (tot i que s'ha de dir que no s'ha fet mai ex-

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 6033
07002 Palma de Mallorca

dona
corseteria

J. Masdeu

Colón, 20 - Tel. (971) 71 65 58

07001 Palma de Mallorca

Estany de s'Amarador. (Foto de Cosme Aguiló).

plícitament aquesta suggerència), sinó la muntanya d'un personatge anomenat Aragó, o sigui la "muntanya de n'Aragó" nom simplificat en *Muntaragó* que és el sòcol del topònim santanyíner.

El DCVB ens recorda que Aragó és llinatge català i valencià.

Muntaragó degué contreure's en **Muntragó* (cf. antr. Teresa < Tresa; taronja < tronja, a d'altres llocs). Que aquest tipus de contracció es donava en mallorquí, ho demostra l'existència actual de la forma ultracorrecta *estaran-ger* en lloc d'*estranger*. La dental sorda de **Muntragó* va sonoritzar-se en *Mundragó*. (Ve'g un cas invers d'inestabilitat d'aquest so en el mot *enderrossall* que s'ha ensordit a Santanyí en *enterrossall*. pròn. *enterrossai* amb la possible influència de la contaminació de terròs). (21)

I això és tot el que puc dir sobre el tema. Queda sense aclarir si la variant *Mundragó*, avui en vies de desaparèixer, ens arriba des de temps antics a través d'un fil hereditari, o si és un tancament modern de la vocal que ens acosta un poc al punt de partida.

Finalment, cal fer-se una pregunta: ¿els botxins de torn que, aferissats a les seves parcel·les de poder, permeten la violació dels nostres indrets més bells, acabaran també per esguerrar-nos els seus noms? Jo pens que sí. Se'n foten cara alta del país i de les seves paraules.

NOTES:

- 1.-R. ROSSELLÓ I VAQUER, *Visita de D. Lluís Vich, virrei de Mallorca, a les torres, homes d'armes i material de defensa de Mallorca (1585)*, dins "Fontes Rerum Balearium", I, Palma, 1977, pàgs. 305-322.
- 2.-E. MOREU-REY, *Els nostres noms de lloc*, "Els treballs i els dies", 22, Palma, 1982, pàg. 27.
- 3.-V. Ma. ROSSELLÓ VERGER, *Anotacions a la toponomàstica del Migjorn i Xaloc de Mallorca*, BSAL, XXXII, Palma, 1961-1962, pàg. 29.
- 4.-P. XAMENA i R. ROSSELLÓ, *Història de Felanitx*, I, Mallorca, 1976, pàg. 35.
- 5.-P. XAMENA i R. ROSSELLÓ, op. cit. pàg. 35.
- 6.-J. VENY I CLAR, *Llucmajor a través de la seva toponímia*, "Pregó de fires 1974, Llucmajor", 1976, pàg. 27.
- 7.-R. ROSSELLÓ i R. FERRER, *Història de Manacor*, I, segle XIII, Mallorca, 1977, pàg. 116.
- 8.-J. MIRALLES I MONSERRAT, *Una menció de la caça de la cega a Mallorca al 1420*, "Mayurqa, 17", pàgs. 211-213.
- 9.-GEC s.v. *Mondragón*.
- 10.-GEC s.v.
- 11.-G. LLOMPART MORAGUES, *La torre de defensa de "La Vall" y la angustia existencial de la población costera mallorquina en el*

Trescientos, "Estudis Balearics", 13, Palma, juny 1984, pàg. 118.

12.-R. ROSSELLÓ VAQUER, *Notes històriques de Santanyí*, Santanyí, 1973, pàg. 14.

13.-B. VIDAL I TOMÀS, article *Montdragó* del Corpus de toponímia de Mallorca, de J. MASCA-RÓ PASARIUS, II, Palma, 1964, pàgs. 883-884.

14.-R. ROSSELLÓ VAQUER, *Aportació a la història de Santanyí*, Santanyí, 1975, pàg. 15.

15.-J. COROMINES, DECat. s.v. *mund*.

16.-J. COROMINES, Id. id.

17.-C. AGUILÓ, "Portiró" i el tractament de la "o" àtona, SOBI, 16, 1984, pàgs. 44-45.

18.-F. de B. MOLL, *Els llinatges catalans*, "Els treballs i els dies", 23, Mallorca, 1982, pàg. 146.

19.-F. de B. MOLL, op. cit. pàgs. 145-147. E. MOREU-REY, op. cit. pàg. 27.

20.-R. ROSSELLÓ VAQUER, *Notes per a la història de la Inquisició de Mallorca*, (Primeres actuacions del Sant Ofici), "Estudis Balearics", 15, Palma, desembre 1984, pàg. 77.

21.-DCVB, s.v. *enterrossai*.

NOTA: M'he servit també del Mapa Topogràfic Nacional de España 1:25.000 i del Mapa General

Santanyí, maig del 1989 ■

Els articles publicats sobre toponímia d'Eivissa contenen unes poques incorreccions. Són les següents:

	pàg.	col.	lín.	diu:	ha de dir:
EL MIRALL	20	3	3	Es raig Petit	Es Raig Petit
núm. 25	22	3	22	Sa cova de sa	Sa Cova de sa
				Iaia des Pou	Iaia des Pou
EL MIRALL	26	3	31	Sa Bouet	Es Bouet
núm. 26	26	3	61	significat	significant
	28	3	24	Sa cova de ses	Sa Cova de ses
				Fontanelles	Fontanelles

COMUNICACIÓ

COMUNICACIÓ I FI DE SEGLE DE LES BALEARS ESTANT

Climent Picornell

“La comunicació i la informació poden ser contemplades com el sistema nerviós de les societats contemporànies” (UNESCO, 1983). Tal afirmació es pot englobar dins el pressupost més general que considera un dels papers predominants de la transformació social és el causat pels nous processos de comunicació, que vénen augmentats per les noves tecnologies.

La problemàtica del control dels fluxos mundials de la informació i dels suports tècnics i lògics de la comunicació per part de les grans empreses multinacionals (o transnacionals, com es diu ara), suscita avui un gran nivell d'atenció, tant per part dels sectors intel·lectuals d'arreu del món, com per part dels països que poden veure més en

perill la seva identitat -nacional, cultural, lingüística- a conseqüència del procés intensiu de penetració cultural que imposen, alhora, l'ordre econòmic i l'ordre informatiu internacionals (Gifreu, 1986).

És en aquest ordre de coses on s'insereix el món de la comunicació a les Illes Balears, en un món canviant,

pels avenços tècnics i les concentracions empresarials, que situen cada vegada més les Illes dins un món de comunicació més general, més global, que el tradicional: satel·lits, TV cable, teletextos, grans empreses -privades i institucionals- de la comunicació, etc... tot coexistent amb petites estructures (premsa forana, ràdios i TV comarcals) que incideixen de forma més feble en la creació d'opinió o de l'imaginari col·lectiu.

No cal pensar massa nostàlgicament que els nous “media”, i en concret la TV, són particularment nocius. La creença que la TV és dolenta “per se” és quelcom molt conservador i forma part del rebuig de la societat i de la tecnologia contemporànies en benefici de formes culturals anteriors, freqüentment idealitzades. Es vol evocar amb nostàlgia un món pre-televisiu en el qual els infants llegien llibres, practicaven vigorosos jocs, tenien somnis i parlaven (o sentien parlar els seus majors) durant els menjars (Hodge-Tripp, 1988).

Nogensmenys, alguna raó han de tenir els qui es preocupen per allò que ocupa més del 20 % del temps que l'home contemporani es passa despert.

Molt recentment (“El Día 16 de Balears”, 11-6-89), una enquesta de “Gallup” posava en evidència que únicament un de cada habitant de les Balears no veu mai la TV. Llegir el diari, escoltar la ràdio i mirar la TV són les activitats més practicades, durant el temps lliure dels illencs, que com més grans es fan, guaiten -únicament- la TV.

Per un altre costat, algú va definir el futur del món de la comunicació a Europa en la dècada dels anys noranta com “la visió d'un programa nord-americà

en un aparell de televisió japonès". Actualment, ja més del 70 % de les emissions de ficció emeses per les TV europees són importades i quasi totes nord-americanes, i no cal parlar de les estratègies de penetració del mercat japonès d'electrodomèstics, àudio-visuals i informàtics.

La premsa escrita, que pareixia definitivament abatuda pel gran repte televisiu, a Espanya -ara mateix- passa per la millor etapa econòmica de la seva història, tot mesclant l'auge dels ingressos per publicitat i el fenomen de reconversió conegut com la "redacció electrònica" (Díaz Nosty, 1988). I això que Espanya té un nombre de diaris impresos per cada mil persones dels més baixos de la CEE (Portugal 41, Espanya 78, Grècia 133, Itàlia 146, França 179, Holanda 312, Alemanya Occidental 342, Dinamarca 360, Anglaterra 373...), encara que a les Illes Balears els índexs són els més elevats: 149, per sobre del País Basc amb 166, i molt lluny d'Andalusia amb 39 i d'Extremadura amb 32, o de Castella amb 23. Així i tot, lluny dels índexs nord-europeus.

Però encara que els diaris a Espanya tinguin uns índexs de lectura molt baixos, no defugen l'envestida dels grans inversors de comunicació que, a nivell mundial, creuen que "com més grossos, millor posicionament en els beneficis". Rupert Murdoch i el seu "pool" d'empreses: New Corporation controlen el 30 % dels diaris de circulació estatal a Anglaterra i, als USA, mitjans d'impressió, estacions de ràdio, TV i, fins i tot, productores cinematogràfi-

ques com la històrica Twentieth Century Fox. Noms com els de R. Murdoch, Robert Maxwell o Silvio Berlusconi han passat a ser anomenats magnats de les indústries de la cultura i la comunicació. La Time Warner Incorporated podria ser, ara ja, el gegant mundial de la comunicació.

Les empreses que aspiren als canals de TV privats a Espanya són participades per grans empreses, tot i que l'empresari Estat i els ens autonòmics es reforcen per a la gran batalla de l'audiència o de la televidència que s'anuncia propera.

Fenòmens com les televisions locals, les ràdios lliures, animades per col·lectius socials, permanentment alertats pels tancaments i les sancions, o les emissions municipals o la premsa comarcal, aquí anomenada "premsa forana", posen el contrapunt a aquest món de gigantisme informatiu.

Cal preguntar-nos com ens hem de sentir de cara el futur de la informació, la comunicació i la cultura, els mallorquins i catalans, en general, si els europeus se senten agredits. La influència del domini cultural nord-americà és abasagadora i d'efectes aberrants. Així, el sirtaki, el flamenc o la sardana, per a un europeu són ritmes exòtics o folkclòrics, molt específics de Grècia, Andalusia o Catalunya, mentre que el jazz i el rock són admesos d'entrada com universals i, en conseqüència, perfectament europeus (Ramonet, 1989).

Aquesta Europa que se sent assetjada pren les mesures per defensar-se i les pren com l'Europa dels Estats. Quina ha de ser la reacció dels pobles més

petits que no tenen estat, front el gran allau que ja sona?

Sense deixar de tenir esment a una de les conclusions de l'Informe Mc Bride, que diu que "una nació amb uns mitjans sotmesos a la dominació estrangera no pot pretendre d'ésser una nació" (Mc Bride, 1980), i per respondre a aquests reptes de futur, la redacció d'EL MIRALL es planteja d'oferir una visió del món de la comunicació a les illes, donada per una part dels seus protagonistes, a fi i efecte d'entendre millor la problemàtica, apassionant, del panorama comunicatiu a les Balears en aquest període finisecular. El resultat de la col·laboració que tan amablement ens han ofert els autors, el trobareu en aquestes pàgines del present número.

Climent Picornell és director d'EL MIRALL

NOTES

- DIAZ NOSTY, B. i altres (1988): *La nueva identidad de la prensa. Transformación tecnológica y futuro*. FUNDESCO, Madrid.
- GIFREU, J. (1986): *Comunicació, llengua i cultura a Catalunya*. Horitzó 1990, I.E. CATALANS, Barcelona.
- HODGE, B.; TRIPP, D. (1988): *Los niños y la televisión*. PLANETA, Barcelona.
- MC BRIDE, S. i altres (1980): *Voix multiples, un seul monde. Communication et société aujourd'hui*. UNESCO, París.
- RAMONET, I. (1989): *La necesaria reconquista de los medios audiovisuales*. LE MONDE DIPLOMATIQUE, IV, núm. 28, maig-juny.

Mallorquidea

«Prêt à porter»

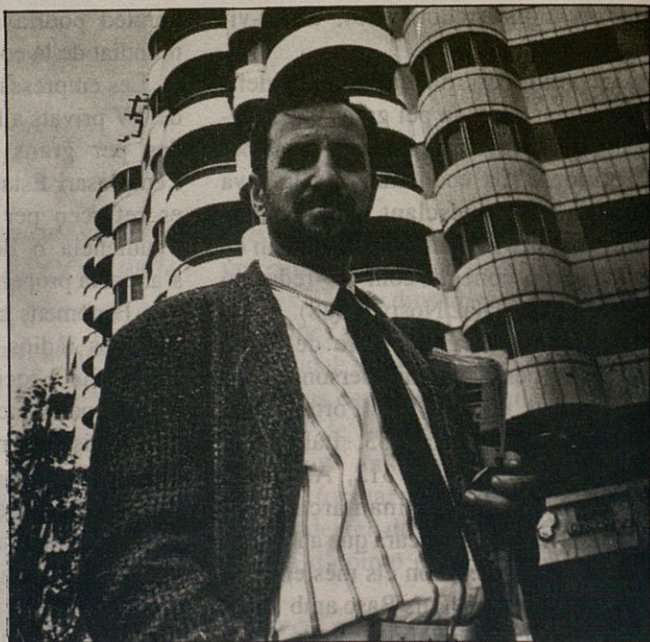
Velázquez, 6 tel. 72 21 98
Avda. Comte de Sallent, 12 - Blanquerna, 3
tel. 75 67 45 - PALMA

ENTREVISTA A JOAN CARLES MUNTANER

DIRECTOR DEL CENTRE TERRITORIAL DE TVE A LES BALEARS

Antoni Nadal

Joan Carles Muntaner i Estarellas (Bunyola, 1951) és periodista i va començar la seva activitat professional com a redactor del diari Balears. El 1976, va entrar com a corresponsal de TVE. A partir de 1979, va fer de locutor, de coordinador i de cap dels informatius en la nova fase de TVE a les Balears. L'any 1987, fou nomenat director de Ràdio Nacional d'Espanya a les Balears, i amb aquest càrrec va assistir a la fusió de RNE amb Ràdio Cadena. Enguany, Joan Carles Muntaner ha estat nomenat director del Centre Territorial de TVE a les Balears.

Joan Carles Muntaner.

- Quina és la situació actual dels mitjans de comunicació àudio-visuals arreu del món?

- Si s'entén per "situació actual" el grau d'incidència que tenen dins la població, és evident que els mitjans àudio-visuals avui dia ocupen un lloc preeminent dins els mitjans de comunicació. Més concretament, les televisions de tot el món són una part important de la vida quotidiana de totes les persones, i pràcticament tots els països -fins i tot els països més pobres- tenen una televisió més o manco precària, i a cada país arriben imatges d'altres països, creant l'"aldea global" de què parlava Mac Luhan. I crec que encara no han tocat el sòtil de la seva incidència entre el públic, sinó que cada vegada van a més. Supòs que d'aquí a deu anys ja hauran arribat al màxim i que s'haurà de fer una altra cosa, que el planeta estarà tan saturat de mitjans àudio-visuals i especialment televisions, que la gent començarà a sentir tal vegada un rebuig a aquest bombardeig constant d'imatges i de canals diferents. Ara mateix, no; ara mateix, la gent cerca més canals, vol més canals, vol més

imatges, mira la televisió, no llegeix els diaris, no llegeix les revistes, escolta relativament poca ràdio, i pràcticament tota la realitat que és aliena al seu entorn físic li arriba a través de la televisió.

- ¿I quina és la situació actual de la televisió a les illes Balears?

- La situació actual de TVE a les

els seus espais estan fets en la llengua d'aquest país. Aquesta és una diferència bastant forta respecte a la resta de les televisions territorials de TVE. Llevat de Catalunya i de Galícia, no hi ha cap altra televisió que ho faci en una llengua diferent del castellà.

D'altra banda, aquí tenim connexió amb TV2 de Catalunya, en el sentit que la segona cadena de televisió ens arriba a través de Catalunya i, per tant, tenim una gran incidència del català a través de la segona cadena de TVE. Hi ha bastant polèmica pel que fa a aquesta qüestió, perquè hi ha un sector de gent que voldria veure la TV2 en castellà, i que fa bastant de renou en els mitjans de comunicació. Els nivells d'audiència de TVE a les Balears crec que són acceptables dins aquesta Comunitat Autònoma i tenim un programa, que és el programa estrella d'aquesta televisió, l'Informatiu Balear, que fa deu anys que s'emet i que és bastant conegut entre la gent.

La TV3 és un altre element a afegir a aquest món televisiu de les Balears, perquè també és atípic. Aquí arriba TVE, no hi ha una televisió autonòmica

● **D'aquí a deu anys el planeta estarà tan saturat de mitjans àudio-visuals que la gent començarà a sentir un rebuig a aquest bombardeig constant d'imatges**

Balears és la mateixa de la de la resta de les comunitats autònomes de l'Estat espanyol; cada una té una delegació de TVE. A les Balears, però, feim la televisió amb una característica molt important, perquè la feim en català, tots

Instal·lacions de TVE a Mallorca.

com a d'altres llocs, però sí hi ha imatges de la televisió autonòmica de Catalunya, en lloc d'una televisió autonòmica balear. La TV3 és una televisió de la qual jo, com a telespectador, em sent satisfet, perquè és una televisió molt ben feta, de qualitat, i perquè ofereix una alternativa televisiva més.

La recepció a través de les antenes parabòliques és un fet. Qualsevol que pugui posar una antena parabòlica damunt ca seva, que tengui els mitjans necessaris per posar-la, pot rebre senyals de tot el món. El de les parabòliques és un mercat que es va ampliant

cada dia més i tampoc sabem quan arribarà al seu punt màxim d'expansió.

I aquí també arribaran, igual que a la resta de l'Estat espanyol, quan comencin a emetre, les televisions privades. Primer arribaran a Madrid i Barcelona i arribarà un moment en què també les faran arribar fins a les Balears. Per tant, hem d'esperar que d'aquí a mitjan termini hi hagi tres ofertes televisives més a sumar als tres canals que ja tenim, que són els dos de TVE i de TV3. Hi haurà tres ofertes televisives de cadenes privades, més les parabòliques.

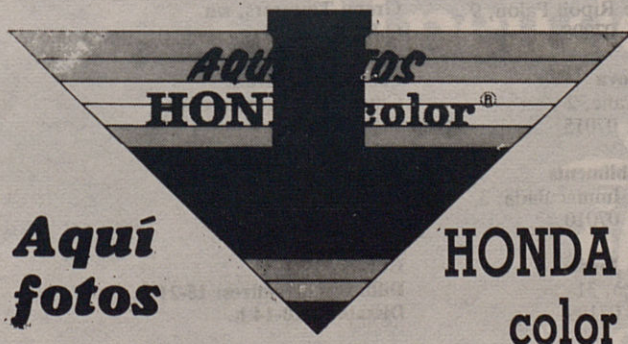
A part d'això, anam cap a Europa,

com tots sabem, i, en conseqüència, haurem d'entrar, prest o tard, dins el món àudio-visual d'Europa. Les televisions estatals que ara tenim i les privades que vendran a poc a poc, s'hauran d'anar integrant de qualche manera a aquestes televisions europees, que pens que funcionaran amb molta més col·laboració i que arribaran a ordenar una mica el panorama televisiu de tot Europa en el seu conjunt.

● **L'omnipresència de la televisió dins la vida quotidiana fa que la seva influència sigui molt considerable en tots els aspectes i un d'ells en el lingüístic**

- *¿De quins mitjans disposa TVE a les Balears?*

- Tenim unes seixanta persones, com a mitjà humà. D'atra banda, estam funcionant, no diré en precari, però sí amb el material just per fer l'hora i mitja de televisió que feim cada dia. No és ni poc ni molt. Nosaltres voldríem tenir més, voldríem fer fins i tot programes més amplis i omplir altres horaris de més audiència, però, en aquest sentit, a TVE es va creixent molt a poc a poc, sobretot als centres territorials. Els mitjans, com dic, no són dolents. Ara mateix tenim quatre equips mòbils de càmeres i ajudant a Mallorca, un a Menorca i un a Eivissa, que són els que

Anau a revelar les vostres fotografies a les botigues on vegeu aquest distintiu

Ses Piules
Estudi
de
Perruqueria

Carrer Navarra, nº 3, 1º - 07003 Palma - Tel. 71 80 37

em proporcionen imatges, més quatre o cinc col·laboradors a la Part Forana de Mallorca, que no són plantilla de televisió, sinó corresponsals nostres, que també ens envien imatges quan n'hi ha. A més a més, al Centre tenim tres unitats d'edició i magnetoscòpis u-màtic. Està prevista una modernització de tot

d'edició, amb càmeres més lleugeres i una definició d'imatge encara més bona.

- *¿Com valora la influència lingüístico-social de la televisió? ¿Què opina sobre el model de llengua que empra TVE a les Balears?*

- Com deia abans, l'omnipresència de la televisió dins la vida quotidiana i dins les llars de la gent fa que la seva influència sigui molt considerable en tots els aspectes i un d'ells en el lingüístic i en el sòcio-lingüístic, com és natural. Crec que des del començament de TVE a les Balears, hem fet una feina normalitzadora molt important. Jo record els primers anys de TVE a les Balears, en què fèiem el programa regional des de Madrid -s'enregistrava el programa a Madrid i ja es feia tot en català- i en què la gent estava com a sorpresa i hi havia un rebuig inicial a aquesta experiència, que era totalment nova. Han passat deu anys, que no és gaire temps, però la gent ja troba normal que es parli en llengua estàndard en

un informatiu. Hem anat avançant a poc a poc, perquè encara hi ha gent a la qual no convencerem mai en qüestions lin-

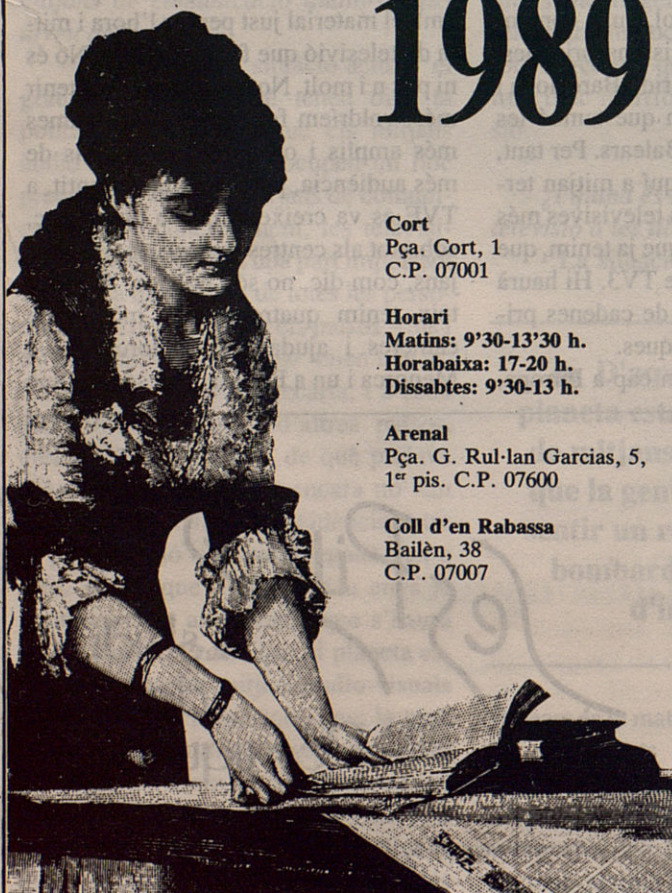
● **La gent ja entén perfectament la diferència entra la llengua estàndard i llengua col·loquial i que el model que utilitzam a les Balears és l'apropiat per a la societat on estam**

aquest material per enguany i transformar-ho tot en Betacam, que és un sistema més modern de presa d'imatges i

● **Els nivells d'audiència de TVE a les Balears crec que són acceptables dins aquesta Comunitat Autònoma**

güístiques, però el rebuig ja és mínim. Pens que la gent ja entén perfectament la diferència entre la llengua estàndard i llengua col·loquial i, per tant, que el model que nosaltres utilitzam dins TVE a les Balears és l'apropiat per a la societat on estam, assessorats per la Universitat de les illes Balears (tenim un corrector que corregeix diàriament els textos i dona consells als redactors i locutors). ■

1989 BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

Cort
Pça. Cort, 1
C.P. 07001

Horari
Matins: 9'30-13'30 h.
Horabaixa: 17-20 h.
Dissabtes: 9'30-13 h.

Arenal
Pça. G. Rul·lan Garcias, 5,
1er pis. C.P. 07600

Coll d'en Rabassa
Bailèn, 38
C.P. 07007

Son Rapinya
Llac de Banyoles, s/n.
C.P. 07013

Son Ximelís
Cap Blanc, s/n.
C.P. 07011

Rafal Vell
Pere Ripoll Palou, 9
C.P. 07008

Gènova
Barranc, 2
C.P. 07015

Establiments
Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

Sant Jordi
Bauçà, 31
C.P. 07199

Blanquerna
Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

Son Gotleu
Regal, 105
C.P. 07008

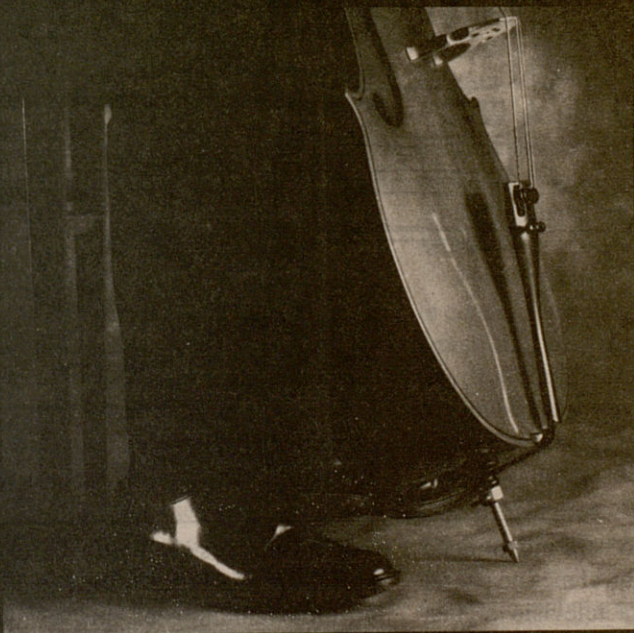
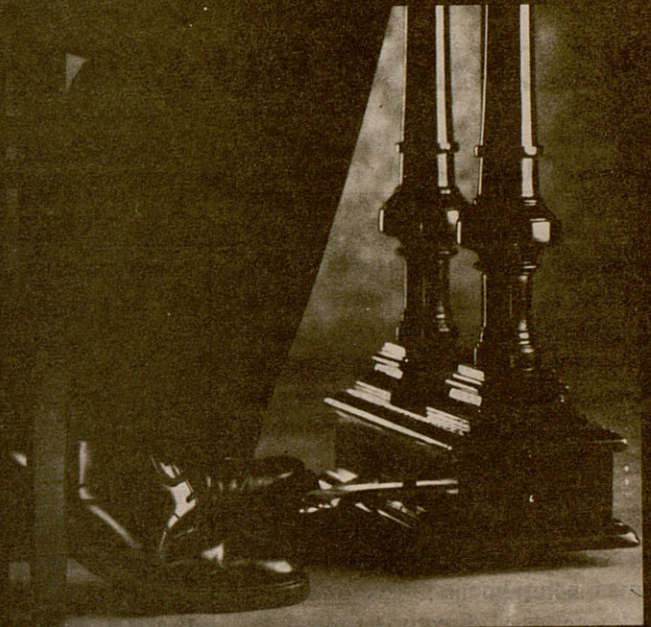
Sa Indioteria
Gremi Tintorers, s/n.
C.P. 07009

Polígon de Llevant
Ciudad de Querétaro, 3
C.P. 07007

Molinar
Xadó, 7
C.P. 07006

Horari
Dilluns a divendres: 15-21 h.
Dissabtes: 10-14 h.

AJUNTAMENT DE PALMA

Al peu de la cultura.

CAIXA DE PENSIONS

"la Caixa"

COMUNICACIÓ

TELEVISIÓ VALENCIANA, UNA INGÒGNITA

Ramon Turmeda

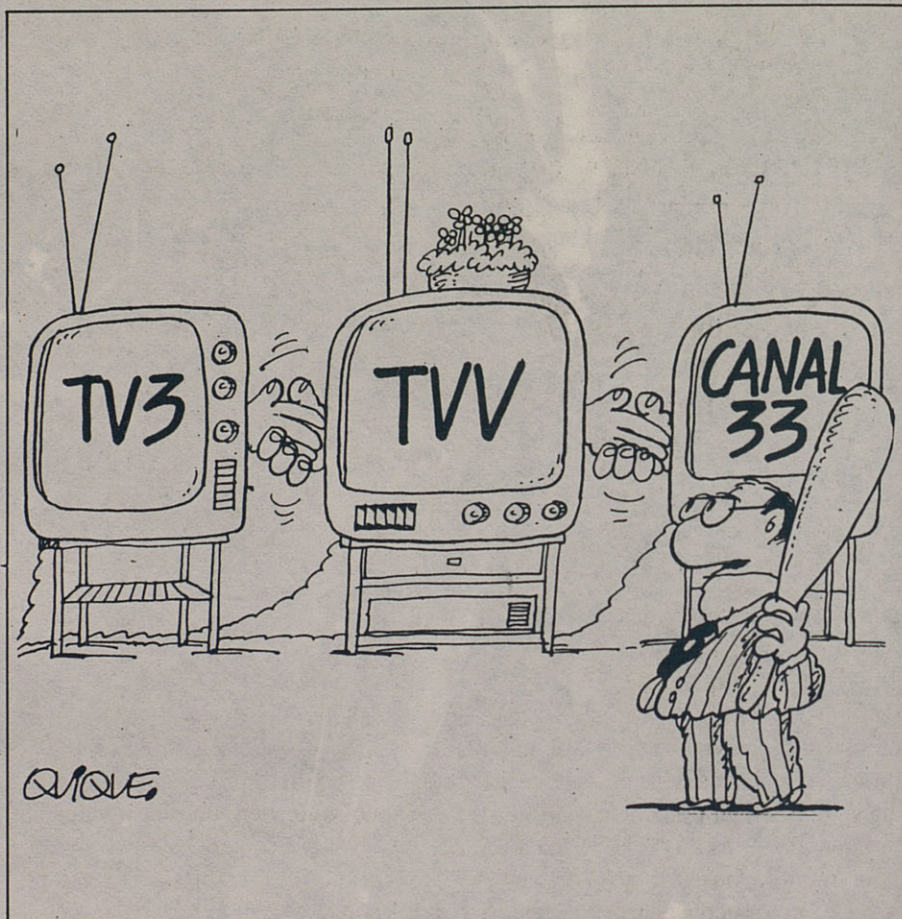
Intentar saber en aquests moments quina serà la llengua que pensa usar la Televisió Valenciana (TVV) quan inauguri les emissions en el mes d'octubre, tot fent-les coincidir amb la celebració del dia de la comunidad, és talment com intentar encertr la loteria.

Es parla de la qüestió lingüística i probablement se'n parlarà més en els propers mesos. Els diaris ja han encetat el tema i, naturalment, la secció dedicada a les cartes al director va plena de propostes, més o menys benintencionades, de lectors que no fan altra cosa que defensar els seus drets lingüístics, en un sentit o altre.

● **El paper de la televisió hauria de ser el de normalitzar la nostra llengua, perquè, de l'altra llengua, ja se n'ocupa l'Estat**

El dilema està en saber si la TVV serà monolingüe o bilingüe. Hi ha un fort moviment social dirigit a reivindicar que la futura televisió dels valencians sigui monolingüe i en català, bona mostra del qual en són les devers 100.000 signatures arreglades i el suport d'ajuntaments, entitats cíviques i culturals, així com de sindicats, que ha aconseguit Acció Cultural del País Valencià (ACPV).

Les perspectives no són, emperò, massa optimistes. Les opcions són clares i definides: monolingüe en català, monolingüe en espanyol o bilingüe. Seriosamet ningú no pensa que la TVV es decanti finalment per usar una sola llengua en exclusiva, tal com ho fan

TV3 o TVE. Que no serà monolingüe en espanyol és evident, si més no per tal de donar a la futura televisió alguna característica lingüística que la diferenciï i la justifiqui, però tampoc no serà monolingüe en català ben probablement, per raons socials, per estratègia política, per la manca d'interès institucional que hom pot observar respecte d'això que solem anomenar normalització lingüística, per evitar reobrir polèmiques lingüístiques que alguns volen pensar i creure que ja estan oblidades i arxivades, i per l'utilitzadíssim argument que afirma que el PV és una comunitat bilingüe i que, per tant, la TVV ha de mantenir-se equilibrada respecte de les dues llengües oficials, sense afa-

vorir-ne una més que l'altra, Catalunya, les Balears i les Pitiüses són considerats territoris monolingües, mentre que el País Valencià sempre es veu condemnat a no entrar en aquesta definició i a patir les condicions que marca ser un territori bilingüe, perquè "...marginaríem una part del poble que mai ha parlat català. Per tant, no queda altre remei que dir que les llengües pròpies del PV són dues i no una" (declaracions d'Aina Moll a la revista "El Temps" de València, núm 252, del 17-4-80).

Usar l'argument de les comarques no-catalano-parlants del País Valencià per justificar el bilingüisme en general i en la TVV, en particular, no és gens adequat. Cal no oblidar que legalment

les llengües oficials a Catalunya són dues i que hi ha un percentatge considerable de persones que no s'expressen en català, i no per això TV3 ha de veure's en l'obligació d'emetre en dues llengües, ni al parlament de Catalunya es contempla el bilingüisme. Precisament el paper de la televisió, en el nostre cas, hauria de ser el de normalitzar la nostra llengua, perquè, de l'altra llengua, també oficial, ja se n'ocupa, i molt bé, per cert, l'Estat i se n'ocuparan en un termini no massa llarg les empreses privades de comunicació.

● **Voldria saber que n'opinarà la gent, si la TVE decidís substituir el pulcre estàndard que usen per formes més casolanes**

Acceptem, emperò, que la TVV serà finalment bilingüe. Bé, d'acord. Quin percentatge de temps televisiu se li concedirà a cada llengua?. El que marquen les estadístiques?. El que recull la "realitat del carrer"?. El que permeti que la futura televisió arribi a un major nombre d'espectadors?. Si anem per aquest camí anem malament, perquè si el plantejament és que la TVV capti el major nombre possible de telespectadors, de cara a aconseguir el necessari finançament mitjançant la publicitat, és evident que hauria de ser monolingüe i en espanyol, car no hem d'oblidar que

la llengua oficial de l'Estat és la majoritària a les terres de parla catalana (la coneixen i l'usen tant els catalanoparlants com els no-catalanoparlants, no

● **Dur a la televisió basbarismes i incorreccions lingüístiques de tota casta no és gens recomanable en qualsevol cas**

ens hem d'enganyar).

L'actitud conciliadora d'alguns, quant a l'ús de les llengües, ha arribat a trobar la solució en l'aplicació del 50% del temps a cadascuna d'elles. Seria la solució salomònica que tanmateix no resol una altra qüestió que es pot plantejar: quins programes s'emetràn en una llengua i quins en l'altra?. La por d'alguns és que informatius, concursos i transmissions esportives es facin en espanyol, mentre que es deixi al català un paper quasi exclusivament testimonial.

Per altra banda encara no es coneix la classe de català que s'utilitzarà en les emissions i els doblatges. Les orientacions d'un equip de professors universitaris, publicades en un diari valencià, aconsellaven usar el valencià del carrer, amb l'argument d'afavorir l'ús d'una llengua que estigui a l'abast de tothom. És evident que el llenguatge que ha d'usar un mitjà de comunicació de masses, i encara més en el nostre cas,

no ha de ser popular, sinó tan estandaritzat com sigui possible, d'acord amb la funció didàctica que té encomanat. Dur a la televisió barbarismes i incorreccions lingüístiques de tota casta, de la parla quotidiana, no és gens recomanable en qualsevol cas, i, endemés, les diferències fonètiques, morfològiques i de lèxic que es vagin produint entre TVV i TV3 sols serviran d'argument secessionista a aquells que no volen acceptar la unitat de la nostra llengua. Voldria saber què n'opinarà la gent, si la TVE decidís substituir el pulcre estàndard que usen presentadors, locutors i actors, per formes més casolanes, varietats dialectals incloses, naturalment.

Totes aquestes incògnites i algunes més es resoldran relativament prest, quan comencin unes emissions que, ja s'ha comentat, poden afeblir el senyal de TV3 que els repetidors instal·lats per ACPV i alguns ajuntaments s'encarreguen de fer arribar als televisors instal·lats arreu de les terres situades entre el riu de la Sènia i el Segura, poc més o menys. En tot cas això ja es veurà. De moment les peticions d'una televisió valenciana i en català (*) segueixen endavant, tot confiant que ser-veixin d'alguna cosa. ■

(*) *La campanya diu, en realitat, "en valencià", que és com se sol anomenar el català que es parla al País Valencià.*

hilarario

- * Material Tècnic de dibuix
- * Llibreria Tècnica de dibuix
- * Papreria

C/. Aragó, n.º 10
Palma de Mallorca
C/. Quint, n.º 3

Tel. 46 45 72
Tel. 71 54 33

L'OCB DEMANA AL CONSELLER DE CULTURA DEL PAÍS VALENCIÀ LA COL·LABORACIÓ EN MATÈRIA DE LLENGUA I CULTURA A LES ILLES BALEARS

SEGONS CISCAR "LA TV VALENCIANA EMETRÀ EN LA LLENGUA PRÒPIA DE VALÈNCIA"

OBRA CULTURAL BALEAR

Impremta, 1, Pral. 2.

Tel. 22 32 99 - Fax 719385

07001 PALMA DE MALLORCA

17 Mayo 1989

Sr. D. Luis SOLANA,
Director General del
Ente Público RTVE
Fax 91- 274 82 63 y 274 97 94
M A D R I D

PER L'O.C.B., LA SUPRESSIÓ O REDUCCIÓ DE PEL·LÍCULES EN VERSIÓ ORIGINAL A TVE SERIA UN ABSURD CULTURAL I UNA DESRAÓ TÈCNICA

Demanen a Solana que es considerin totes les avantatges de la V.O.

També la projecció regular de films en català amb subtítols en castellà.

OBRA CULTURAL BALEAR

ORIGEN: 0116 11.05.89

Sr. Director General,

La Junta Directiva de nuestra Asociación acordó por unanimidad, en el transcurso de su reunión ordinaria del 9 de los ctes., expresar su total rechazo a la eventual supresión o reducción de películas en versión original subtitulada en TVE por las siguientes razones:

a) Sería un atentado cultural y artístico, no justificable por el hábito del doblaje sistemático de films, instaurado durante el régimen anterior, y que priva del disfrute de un elemento esencial de la interpretación, como son la voz y los registros de los actores.

b) Sería una sinrazón técnica, en el momento en que, gracias a las nuevas tecnologías, de las que usted siempre ha sido ardiente defensor, se puede dar al espectador la elección entre versión original y versión doblada, mediante el sistema dual, en todas las producciones y series grabadas, y aún en programas en directo, como es el caso de la TV pública autonómica catalana TV3, que se recibe en las Islas Baleares. Canal público que también sigue manteniendo la versión original subtitulada.

c) Sería privar a la amplia comunidad de turistas y residentes que visitan nuestro Archipiélago (Comunidad Autónoma que cuenta con más del 25% de las plazas turísticas de toda España) de la posibilidad de seguir algún programa de TVE, para el caso de quienes no tienen conocimiento pasivo suficiente de la lengua castellana.

d) Sería perjudicar o aminorar las posibilidades de aprendizaje de los numerosos estudiantes de lenguas extranjeras, sobre todo del inglés, que tienen a través de la TV, y especialmente pudiendo comprobar simultáneamente mediante el subtitulado la corrección de su percepción auditiva, un método especialmente eficaz y placentero; y privar de idéntica posibilidad y gusto a quienes quieren mantener, refrescar o perfeccionar sus conocimientos de idiomas extranjeros.

e) Sería ir en contra de la tendencia imperante tanto en el mundo de la exhibición cinematográfica (vemos que el mes pasado funcionaban en una capital española 22 salas en V.O.), como en contra de la exhibición en el área cultural de la CEE, en la que estamos integrados.

f) Sería reducir aún más el derecho de elección y a un mayor calidad de vida y de cultura a una franja de espectadores, creciente en función del aumento de nivel de la ciudadanía, que ya ahora sólo tiene acceso a una programación muy reducida y en horas frecuentemente intempestivas a la proyección en versión original subtitulada.

Proponemos por el contrario un ligero pero creciente incremento de la V.O.S., y que además se proyecten regularmente películas dadas en lengua catalana y en las demás lenguas oficiales españolas con subtítulos en castellano, para reforzar el pluralismo lingüístico del Ente Público RTVE, como quieren la Constitución y su Estatuto, divulgar estas lenguas y culturas, y familiarizar a quienes no las hablan con su realidad y construcción fonética, facilitándoles su progresiva comprensión.

Una representació de l'Obra Cultural Balear va tenir una reunió amb el Conseller de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana i un dels "homes forts" del Partit Socialista del País Valencià-PSOE (PSPV-PSOE), Ciprià Ciscar, en el transcurs de la qual es va demanar la constitució i potenciació d'una comunicació regular i intensa de col·laboració cultural i lingüística entre el País Valencià i les Illes Balears, en la llengua pròpia comuna, tal com preveu la Constitució i prescriuen els Estatuts d'Autonomia.

El Conseller Ciscar va explicar als dirigents de l'OCB la situació de l'ensenyament del valencià en aquests moments i les previsions de futur, insistint en que s'assolirà la normalització lingüística generacional a mig termini, insistint l'OCB en el criteri que aquesta era una tasca indefugible dels poders autonòmics si no es vol posar en perill la pròpia existència de la llengua catalana, en les modalitats parlades al País Valencià, en aquest important territori, amb el qual tants de lligams de simpatia, comerç, proximitat geogràfica, i relació interpersonal ens uneixen. I sobre el qual hi ha tan poca relació a nivell de mitjans de comunicació massius.

Justament, l'OCB va reiterar la decisió d'OCB-Voltor de possibilitar la recepció de la TV Valenciana a les Illes Balears tan bon punt aquesta TV comenci a emetre, a començaments de la propera tardor, sempre i quan la llengua vehicular emprada sia la pròpia i coincident de les dues Comunitat Autònomes.

El Conseller va manifestar que, d'acord amb el que preveu la Llei de Creació de l'Ente Públic RTVV i la recent recomanació unànime del Consell de Cultura del País Valencià, la TV Valenciana emprarà la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana, sense perjudici de l'ús per part dels interlocutors de la llengua que parlin o triïn.

Carta dirigida al Director General de RTVE considerant la importància de les versions originals a la TVE.

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

COLOM: LA FIGURA MÉS POLÈMICA DE LA HISTÒRIA (5)

Miquel Ferrà i Martorell

Era Cristòfor Colom descendent de jueus conversos? Era un xueta més d'aquesta nostra terra? Un notable més d'aquella munió de cartògrafs, metges, artesans i homes de banca? Va esser alguna vegada jueu o xueta el llinatge Colom? No ho dubtem, això... Heus aquí el que trobam només fullejant un volum on hi figuren les llistes dels condemnats pel Tribunal de la Inquisició de Mallorca des de la seva fundació el 1488 al 1691...

Eleonor, dona de Pere Colom, descendent de jueus, natural i veïna de Ciutat de Mallorca, per jueva, reconciliada en primer edicte de gràcia el 18 d'agost de 1488 i per segona vegada el 10 de juliol de 1491.

Joan Colom, teixidor de vels, descendent de jueus, natural i veí de Ciutat de Mallorca, per jueu, reconciliat en segon edicte de gràcia el 30 de juliol de 1491.

Segueix la relació, sempre especificant que són descendents de jueus i que són judicats per judaisme, els personatges següents:

Joan Colom, "manefla", reconciliat el 30 de juliol de 1491.

Pere Colom, absent, fugitiu, relaxat en estàtua el 28 d'octubre de 1489.

Margarida, muller de Joan Colom, reconciliada el 21 de desembre de 1490.

Altra Margarida, esposa d'altre Joan Colom, aquesta reconciliada el 6 d'agost de 1508.

Joan Colom, teixidor de llana, reconciliat el 13 d'agost de 1508.

Julià Colom, sabater, relaxat en estàtua el 4 d'abril de 1517.

Beatriu, filla de Joanot Colom (el cap de la revolució de les Germanies, segons s'ha pogut comprovar documentalment), muller de Joan Llopis, natural de València i resident a Maó, reconciliada el 17 de juny de 1542.

És clar que hi havia, doncs, una branca Colom xueta que s'emparentava amb el que fou cabdill de la Germania i

que habitava el casal del barri de Sant Nicolau, enderrocat, aquell que tenia per solar la que és avui placeta del Rosari, terreny sembrat de sal després que Joanot Colom fos executat i esquarтерat per a públic avís i escarment.

Però, a més d'aquestes causes, altres autoritzades opinions vindrien a fer constància del bressol probablement judaïc de Colom. Potser la més coneguda sigui la de Salvador de Madariaga, que a la seva obra "Vida del muy magnífico señor Don Cristóbal Colon" dedica pàgines i pàgines a demostrar l'ascendència hebraica del Descobridor sense entrar en detalls de si era o no era mallorquí. Un altre autor de gran prestigi, Simon Wiesental, en el seu llibre "Operació Nou Món", insisteix, des de la seva òptica d'escriptor jueu-austriac, en el tema. No és, però, menys important el que diu el gran historiador francès Jean Descolà, Gran Premi d'Història de l'Acadèmia Francesa.

"La Sagrada Escriptura és l'especial aliment que nodreix a Colom. Després de xuclar prop d'un any els textos dels profetes, especialment Issaïes, Jeremies

ROLDAN

OFICINES I DESPATXOS S.A.

A la seva disposició en:

- Despatxos Direccionals
- Despatxos i Oficines Generals
- Mampares d'Oficina
- Separacions simples i dobles
- Estanteries Emmagatzematge

- Estanteries Gran Càrrega
- Biblioteques
- Cadires i Taules apilables per a col·lectivitats

Complements: Llums

Cendrers (de peu i sobretaula)
Caixes Fortes, etc.

Eusebi Estada, 68 (carrer del tren de Sóller)

Telèfon 20 98 13

CIUTAT

Rabi samuel. 14.

En una epita o carta consagrada de arabiç en romance. La qual embio d'yubi samuel
de israhel natural de la cibdad de fis / a / maestro y fado pabbi de la sinagoga de maguabo
los quales despues jurco buenas y fieles xpianos.

Cap. 16.

Señor mijo maestro como nos entee nos / et yo entee my lo.
E nos leemos q se / (i q fomas filios de jacob paternada) mudo
de pauor q sea cumplida en nos / a q lo q es dicho por la boca
de ysaías en el cap. xxi. / Mañete de la dios / o israhel / e
llamara sus siervos por otro nombre. / Tenor de señor q aqllas
fiedos son las gentiles: alas quales deve ser puesto aqll nombre.
segido q dice moyses. / Secan las gentiles ala cibdad: et el
pueblo incedido ala cola: segido q nos fomos ya son mas de
milt años. / Abn de los gentiles dice inccomas en el c. 7.
v. 2. / Fecur se la la agna de dios / i sobrava asy como la
agua del mar. / Et dello dice salomon en el c. li. de
los pper en el c. yllus en la su oracion asy. / Señor dios
qn veniste al avendiso / et al de uega agna ala sta casa
tuya / et llamare ay deu fto uobte mijo uendito / oye lo has
fuer mijo / por q todas las cosas aprenden cencec et uobte
asy como el tu pueblo de ysaías. / Pues señor mijo e q
nos gloriemos / i por q menos preciamos los gentiles / pues q
salomon los fize participantes del temor al señor / i de la casa
sua fuya. / Et por venencia dios nos desceio a nos de
aqlla su sta casa asy como nos dexo. / Et a on de los
gentiles dice moyses e el uq. li. de la ley. Eto dize el fno.
Señor se ha toda la agna de la glia del fno / i dello
dice dauid en el ps. xxi. / Clute a beana / et aduete se
han al señor todos los fines de la tierra. / Eto mismo
dice ysaías en el cap. 55. / O / casa sancta vino la tu
lumbre / i la gloria del señor sobre ti es trasfuda. Da
dara las gentes en la tu librt. / Señor mijo que se

Isa. 30.

moyses.

Isa.

3. moyses.

moyses.

ps. 21.

Isa. 55.

Pàgina del llibre del Profeta Samuel que pertanyia a Cristòfor Colom al marge de la qual podem veure les anotacions de l'Almirall en què remarcava els passatges que després aplicava en els diaris de la seva gesta descobridora.

i Ezequiel, ho sintetitza tot en una obra que titularà 'Llibre de les Profecies' i aquest estrany volum ens descobrirà un Cristòfor Colom nou... ¿Pretenia així explicar el seu origen hebreu? En tot cas resultaria patent el seu propòsit de defensar els jueus, d'explicar-los...

I serà maurice David, en el seu llibre "Who was Columbus" que, fent referència als signes misteriosos que algunes cartes particulars de Colom porten a l'angle esquerre, arribarà a la conclusió que es tracta de les abreviatures hebraïques BET-HE, per BEEZ RAT HAS-HEM, que significa "amb l'ajuda de Déu"...

Serà finalment Antoni Domínguez Ortiz, un altre historiador i autor en aquest cas de la meritòria obra "Los judeoconversos en España y América"

que ens acabarà de fer la composició de lloc i de fita. Vet ací el que discorreix l'esmentat senyor:

"Abans de tot tenim la sospita que cada cop s'escampa més la idea que Colom fos de nissaga jueva. La manca d'un retrat autèntic ens priva de saber quin recolzament ens donaria el seu aspecte físic, i el misteri dels seus orígens familiars que ni Colom ni el seu fill Ferran volgueren aclarir no ens deixa tampoc reconstruir una genealogia segura, doncs la relació entre el Colom Descobridor i el genovès Domenico Colombo no és gens segura..."

¿Què més hi podríem afegir?

Si Cristòfor Colom no tenia sang jueva a les seves venes, com explicau totes aquestes coincidències? ■

L'ULL DE VELLUT

EL SEGON MANAMENT

Guim Daviu

La realitat és caparruda i encara que no la visquis de prop, existeix. Més d'un de nosaltres viu professionalment ben instal·lat (i no neg ni el mereixement ni el dret) i si no tenim fill/a, germà/na, cònjuge... amb problemes de (trobar) feina potser creguem que no hi ha problema i que els remors que ens n'arriben són disquisicions sociològiques.

Aquesta revista, EL MIRALL, ja explicava el març passat que dins el món professional-laboral es va eixamplant el segment de gent en situació laboral (i per què no personal?) precària: inestabilitat estable, contracte-atur-res-nou contracte.

Els numerets de l'informe mensual de "La Caixa" resa: "A Espanya el 1988 un 25 % de la població assalariada té contracte temporal; l'any 1987 era el 19 %". Altres dades del suplement econòmic del "Diario de Mallorca": "A Balears l'any passat es feren 199.640 contractes de treball, dels quals 1.195 eren indefinits" (un 0'59 %).

No és que les persones d'aquest segon segment precaritzat no servesquin o siguin peresoses. Simplement no els deixen l'oportunitat de demostrar-ho o si ho demostrin no els deixen continuar. No hi ha lloc per a elles

A qui beneficia aquesta situació? Tenen el primer i el segon segment interessos contraposats? Quina és la causa d'això? Què en diu i què en fa el govern?

Sigui quina sigui la vostra resposta no em negareu que ens implica a tots/es. I també la majoria pensareu que aquesta situació és indesitjable (immoral?) i s'ha de canviar.

Per això és necessari un canvi de direcció econòmica global amb mesures concretes i radicals que oferesquin a tota la ciutadania un protagonisme dins la producció, serveis, administració... realitzant la feina per a la qual estan preparats, dins un marc d'actuació no explotador ni per la gent ni per l'entorn.

Cal, per tant, donar suport a totes les organitzacions, partits, grups d'opinió, sindicats, associacions, mitjans de comunicació, cercles d'estudi, etc, que puguin fer-se sentir, influir i forçar aquest canvi.

El govern no n'aprendrà, l'haurém d'obligar. ■

ENTREVISTA A TOMÀS BORDOY

DIRECTOR D'EL DIA 16 DE BALEARES

Biel Mesquida

Tomàs Bordoy va néixer a Porreres l'any 1959. És llicenciat en Ciències de la Informació per la Universitat Autònoma de Barcelona. Va començar la seva activitat professional com a redactor creatiu en una agència de publicitat. Posteriorment, fou responsable del gabinet de publicacions i publicitat de l'Ajuntament de Palma i va treballar en el gabinet de premsa del mateix Ajuntament. L'any 1984, va passar al diari "El Día" com a redactor. Actualment, és el director del diari "El Día 16 de Baleares".

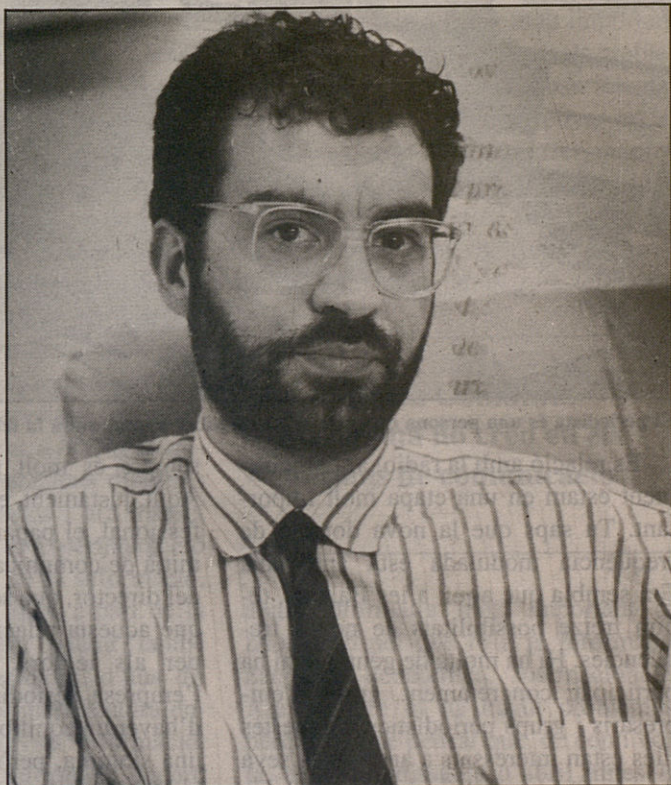
- Com veus la premsa, la ràdio i la televisió, avui i aquí?

- A Mallorca tenim quatre diaris; a Eivissa, dos; i a Menorca, un. Això significa que dins l'àmbit balear hi ha una oferta quasi abusiva de mitjans de comunicació escrita, i que aquests mitjans de comunicació hagin d'esser cada vegada millors per poder subsistir. Jo crec

de Mallorca hagin duit iniciatives davant les comarques mallorquines, concretament a Manacor i Inca. Aquesta és una aposta que, de moment, *El Día 16* no ha seguit,

perquè la seva estratègia és una altra, però jo consider que és un fet important que els mitjans de comunicació que estan radicats a Palma pensin més en els pobles de la Part Forana. Com a persona i com a persona que va néixer en un poble del Pla, sempre havia considerat que els mitjans de comunicació, aquí, a les Illes, tractaven d'una manera molt supèrflua els problemes que hi ha al Pla de Mallorca. Ara, almenys, per part de les empreses periodístiques hi ha hagut una aposta concreta i crec que aquest és el camí a seguir. Això no vol dir, per exemple, que perquè *El Día 16* no tenguí una delegació a Manacor o a Eivissa les deixi a fora. Al contrari, nosaltres tenim un equip de professionals que està únicament i exclusivament dedicat als problemes que té la Part Forana.

La televisió la veig per obligació. Veig els informatius del Centre Regional de les Balears, perquè com a profes-

Tomàs Bordoy, Director d'El Día 16 de Baleares.

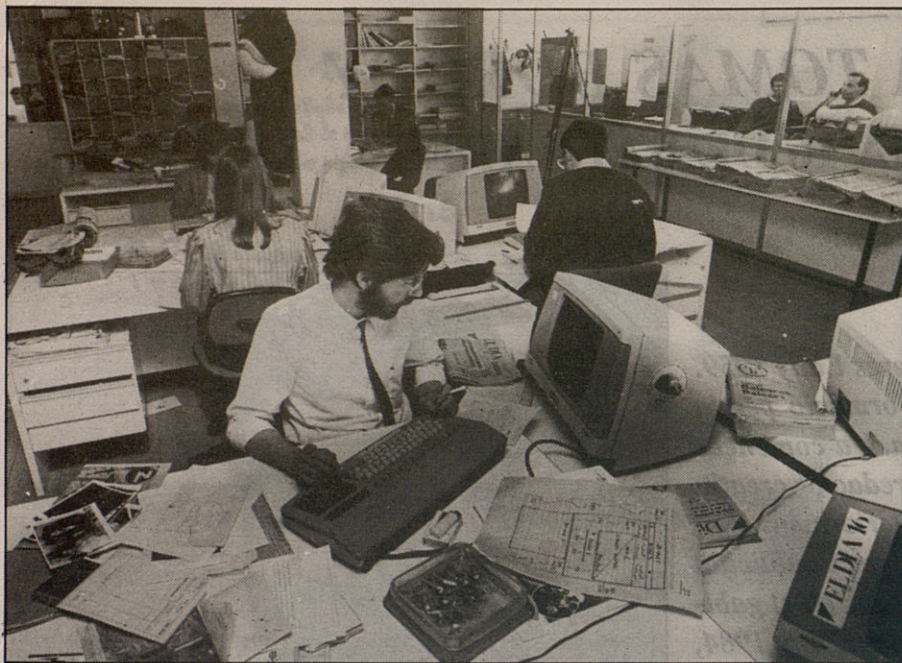
sional, com a responsable d'un mitjà de comunicació, procurar estar informat al màxim possible. Passa que, aquí, el monopoli aviat es romprà amb les tres

● **Actualment, a les Balears no hi ha un diari partidista, no hi ha diaris de partit. En canvi la relació entre l'empresa i el mitjà de comunicació sempre és molt íntima, molt estreta**

● **Entre l'empresa periodística i el diari hi ha d'haver un equilibri total, però aquesta sintonia no ha d'anar mai en detriment de la llibertat d'informació**

que hem entrat en una etapa molt important dins la premsa balear, i sobretot dins la premsa mallorquina, arran de l'acord entre *El Día 16* i el *Grupo 16*. Nosaltres ara treim diàriament un producte de bastant qualitat (almenys això és el que pretenem). Llavors, això ha fet també que els mitjans de comunicació

cadenes privades que tendrem i supòs que aquestes tres cadenes influiran en el panorama informatiu televisiu a la comunitat balear. Alguna de les tres cadenes que surtin apostarà per tenir un centre regional a les Balears.

El periodista és una persona que primer ha de saber a quin mitjà fa feina.

Es relació amb la ràdio, ara precisament estam en una etapa molt important. Tu saps que la nova dotació de freqüència modulada està aprovada. Em sembla que aquí, a les Balears, tenim tretze possibilitats de noves freqüències. Hi ha molta de gent que hi ha participat; concretament, grups d'empresaris i grups periodístics d'aquestes illes estan interessats a ampliar la seva

sempre és molt íntima, molt estreta. Aquí, justament, entra el paper del professional, el paper del responsable del mitjà de comunicació, en aquest cas el del director, que sempre ha de procurar que aquesta relació sigui una garantia per als lectors. M'explicaré: entre l'empresa periodística i el diari hi ha d'haver un equilibri total, hi ha d'haver una sintonia, però aquesta sintonia no ha d'anar mai en detriment de la llibertat d'informació, de la llibertat de premsa, ni de l'objectivitat informativa. Evidentment, la nostra és una comunitat autònoma on hi ha molts d'interessos econòmics i allò que sempre ha de procurar el director d'un mitjà de comunicació és que aquests interessos no influeixin en la línia diària del mitjà de comunicació i en el meu cas d'*El Día 16*.

- *Què penses del pool informatiu?*

- Crec que les empreses periodístiques han hagut d'assumir el repte del futur, el repte d'Europa, i per assumir-lo amb totes les garanties, s'ha d'assumir que una empresa periodística ha d'estar complementada. Els diaris, més que empreses periodístiques en si, de periodisme escrit, han d'esser empreses multimèdia. Aquest és el futur de les empreses periodístiques a Espanya, tal com ho fan a Europa. Per lluitar contra els *pools* europeus no queda altre remei que les empreses periodístiques inver-

teixin en ràdio i televisió. Basta veure el que succeeix ara a Espanya: una empresa com el *Grupo 16* ha invertit en ràdio i és una de les cadenes que lluiten per tenir una cadena àudio-visual; el *Grupo Zeta*; *Prisa*... Aleshores, degut a aquesta voràgine informativa que viu el país, crec que no queda més remei que convertir les empreses periodístiques en empreses de comunicació multimèdia, des de la premsa escrita a la ràdio i la televisió, passant per setmanaris polítics i setmanaris d'informació general.

- El *Día 16* entrarà en aquesta dinàmica multimèdia?

- Pretén entrar-hi. Una cosa és que l'empresa pretengui entrar-hi i una altra que l'Administració li ho deixi fer. L'empresa que edita *El Día 16* s'ha adonat de les necessitats de la societat i ha apostat per una empresa multimèdia.

● A *El Día 16* treballam amb tres generacions diferents de textos i ara mateix estam en una etapa d'experimentació de tractament gràfic de la informació

Ara mateix, *Rey Sol* fa altres publicacions per a gent aliena a l'empresa. Això ja és una primera passa que es va fent dins aquesta necessitat que l'empresa privada periodística no es quedi com a tal, com un diari, sinó que pugui tenir altres publicacions i pugui tenir emissores de ràdio i emissores de televisió.

- *Quina relació veus entre el llenguatge periodístic i la cultura? Ara mateix, un diari mallorquí, ¿té un component cultural fort, mitjà, feble..., o no en té?*

- Depèn del diari que sigui. Aquí hi ha diaris de lectura mínima, hi ha diaris que es poden llegir en cinc minuts, de lectura ràpida, però no de doble lectura, com pugui esser *El Periódico de Catalunya*. Aquí, no. Aquí hi ha diaris de lectura ràpida, rapidíssima, que es poden llegir fent el trajecte des de la plaça d'Espanya al polígon de Son Castelló, i

● Estic obsessionat perquè el diari no avorreixi la gent, perquè un diari seriós no sigui avorrit

capacitat d'emissió de notícies i això enriqueix el panorama informatiu de les Balears. El que passa és que faran falta professionals. La societat, com més opcions tenguí per elegir per qui vol esser informat, més possibilitats tindrà en un moment determinat de rebre una informació objectiva i rigorosa.

- *Com funcionen dins la premsa de les Illes la ideologia i l'empresa?*

- Actualment, a les Balears no hi ha un diari partidista, no hi ha diaris de partit. En canvi, la relació entre l'empresa i el mitjà de comunicació

uns altres diaris que estan vigents les vint-i-quatre hores del dia. Jo, concretament, intent fer un diari d'aquests darrers, que es pugui llegir en el trajecte esmentat i que després, quan arribis al vespre, encara et quedi qualche cosa per poder seguir llegint. Aquest és el gran repte del llenguatge periodístic.

● No veig que la Comunitat Autònoma estigui interessada a tenir un canal de televisió públic

Quan es fa un diari, què es pretén fer? Jo estic obsessionat perquè el diari no avorreixi la gent. El meu objectiu és que un diari seriós no sigui avorrit. Em record que quan es va complir el primer aniversari d'*El Día 16* vaig escriure una carta al director en la qual intentava comunicar al lector el diari que jo pretenia fer. Pretenc fer un diari seriós amb forma, d'alguna manera, de guió cinematogràfic basat en la vida mateixa, i que procuri tocar amb els peus en terra. Aleshores, què duu aquest guió? Duu aquestes dosis de política, de cultura, d'espectacle, de succeïts, que interessin a la gent que va pel carrer. I també ha de proporcionar un goig de lectura: jo crec que els diaris d'aquí no estan ben escrits, els professionals ens hi hem d'esforçar molt més; els diaris es fan amb poc temps. Has de pensar que un diari es fa en sis hores i és un producte molt complicat, que duu molta feina: l'has de titular, hi has de posar fotos, has de fer entradetes, moltes coses... Aleshores, la dinàmica diària no et deixa reflexionar, no et deixa fer un producte de pinyol vermell, per dir-ho d'alguna manera. Però crec que anam a això. Almenys, és l'objectiu i l'estratègia que duc fa temps en *El Día 16*.

- Quina és la tecnologia punta que teniu a *El Día 16*? Quina relació veus entre l'evolució tecnològica i el mateix llenguatge que s'ofereix al lector?

- Perquè et facis una idea de la manera com es fa *El Día 16*, et diré que jo no he viscut l'etapa de plom a la pre-

sa. És a dir, quan jo vaig accedir al diari on faig feina, ja no hi vaig veure el plom. El primer contacte que vaig tenir amb la premsa escrita ja va esser amb ordinador i teletext. En un principi, les màquines abusaven de nosaltres, però ha arribat un moment en què el periodista ja se serveix de la informàtica. La informàtica ens ha permès que els diaris d'informació puguin tancar les seves redaccions més tard, perquè el procés de producció s'ha acurçat. Des del moment en què tu escrius un article a la teva pantalla fins que arriba a la rotativa, hi ha una sèrie de passes, però que són molt curtes. Això permet que el diari que arriba a les mans del lector sigui molt més fresc, fet en les darreres hores del dia, un fet impossible abans. Una vegada que tens aquesta tecnologia a l'abast, que te'n serveixes, procures avançar. Concretament, a *El Día 16* treballam amb tres generacions diferents de tractaments de textos i ara mateix estam en una etapa d'experimentació de tractament gràfic de la informació, perquè el lector del diari, a part de la imatge gràfica, pugui gaudir també d'un disseny revolucionari, d'uns dibuixos que en una primera lectura entrin perfectament dins la informació. Quant al llenguatge informàtic, record que hi havia col·laboradors del nostre

● L'aposta forta d'*El día 16* està en la informació local, rigorosa, d'investigació

diari que no hi havia manera de fer-los escriure amb un ordinador i ara no ho poden deixar. L'ordinador et permet depurar molt més el text que fas, et permet correccions contínues que abans amb el paper i l'Olivetti podies fer, però que et quedaven amb una presentació horribosa i l'havies de repetir. En conseqüència, el lector guanya en qualitat de la informació.

- ¿Com ha anat la relació entre un diari d'àmbit estatal, el *Diario 16*, i *El Día de Baleares*?

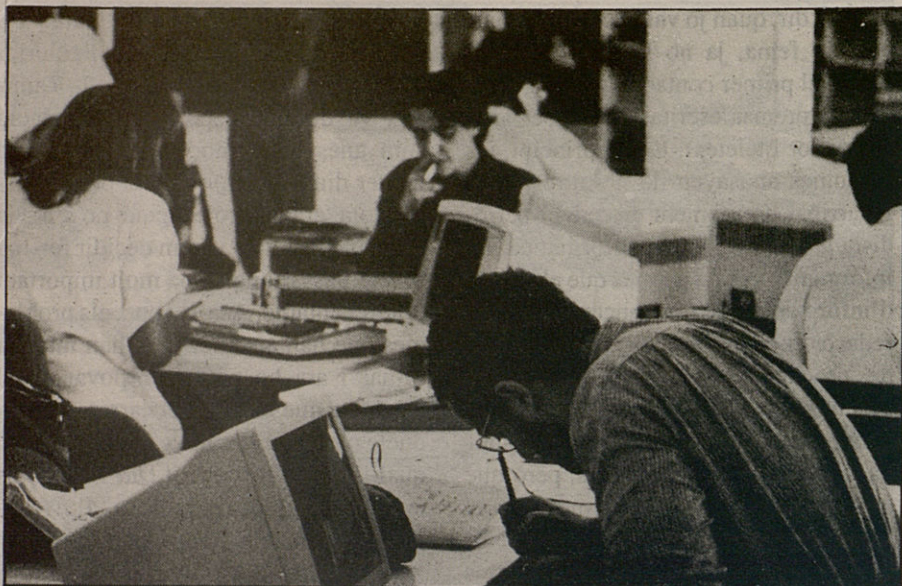
- És una relació molt peculiar i a vegades difícil. Record que l'anterior director del *Diario 16*, Pedro J. Ramírez, va definir el projecte de relació com unes bones nocces. Era un acord pioner dins la història de la premsa espanyola, era un projecte que no s'havia fet mai. Nosaltres vàrem decidir fer-lo i vàrem passar una etapa molt important d'aprenentatge. A poc a poc, els problemes que han anat sortint s'han intentat llimar i ara ho pots comprovar en el producte que hi ha en el carrer, un producte molt equilibrat, de qualitat, i en el qual l'aposta forta d'*El Día 16* està en la informació local, rigorosa, d'investigació, al mateix temps que tenim un

● La Comunitat Autònoma no creu en els mitjans de comunicació

abast informatiu molt important de *Diario 16* pel que fa a la informació nacional, econòmica, internacional... Ara, sempre hi ha hagut problemes, perquè has de pensar que, de cop i volta, el darrer dissabte d'abril treies *El Día de Baleares* i el primer diumenge de maig vares treure *El Día 16*. Va esser una revolució tan grossa! fins i tot va esser com traumàtica, perquè havies de canviar els sistemes de producció i de fer feina. D'altra banda, aquest acord hauria estat impensable sense la tecnologia que tenim. La informàtica ha estat aquí un element que ha jugat al nostre favor.

- ¿L'Administració, en general, està interessada a generar mitjans de comunicació propis?

- Sincerament, ara mateix no crec que l'Administració, aquí, tant si és local com autonòmica, tengui interès a generar mitjans de comunicació propis. L'únic que sembla tenir-ne ganes és l'Ajuntament de Palma, que crec que té en marxa una emissora municipal. A part d'això, no veig que la Comunitat Autònoma estigui interessada a tenir un canal de televisió públic. L'inici d'un projecte es va plantejar fa cosa de dos

La informàtica ens ha permès que els diaris d'informació puguin tancar les seves redaccions més tard, perquè el procés de producció s'ha acurçat.

anys, però ha acabat a zero, per dir-ho en poques paraules. La Comunitat Autònoma no creu en els mitjans de comunicació i, en concret, el seu president no hi creu. No creu en la pressió ni en la influència que puguin tenir sobre la societat. I et diré per què: el president de la Comunitat Autònoma quan va sortir elegit tenia pràcticament tots els mitjans de comunicació en contra i així i tot va aconseguir esser president i ha aconseguit renovar el càrrec. Llavors, és lògic que no hi cregui. És una qüestió que a vegades li he demanat i ell es reafirma en aquesta postura: no creu massa en els mitjans de comunicació. Si hi cregués, s'hagués procurat fer amb una televisió autonòmica, perquè podia. I l'emissora de ràdio amb què s'ha fet ni tan sols ho és: el que ha fet ha estat llogar unes hores d'emissió a una altra emissora local per ficar-hi programes informatius i sobretot juvenils de caire autonòmic. Fora d'això, res més. En relació amb aquest tema, cal dir que el batle de Calvià és una persona que els ha incentivat totalment: setmanari d'informació general a la seva zona, emissora de ràdio municipal a Calvià ja fa temps que funciona i la infraestructura per crear una televisió per cable està pràcticament finalitzada, només cal posar-la en marxa.

- Per què és tan poc present el català en els mitjans de comunicació de les Balears?

- Jo conec sobretot la premsa escrita i et puc dir que no hi veig un diari en català. No seria rendible. Seria un diari minoritari, pels mateixos motius que a Catalunya. A Catalunya, tenim dos diaris en català i se'n prepara un tercer que serà en castellà. Consider que els diaris en català en aquest país no són rendibles per la incultura dels lectors en relació amb la llengua catalana i per falta de costum. Perquè un diari es vengui i tenguí rendibilitat econòmica has de comptar, primer de tot, que es vengui als quioscs i que tenguí publicitat. Aleshores, com a professional i com a direc-

● **Consider que els diaris en català en aquest país no són rendibles per la incultura dels lectors en relació amb la llengua catalana i per falta de costum**

tor d'un diari, veig pràcticament inviable un diari en català a les Balears. Si fos un mitjà de comunicació que tengués el vist-i-plau de les institucions i que rebés un incentiu econòmic per part d'aquestes institucions, ja no t'ho diria... Caldria una gran conscienciació

que aquest mitjà seria des del moment que sortís al carrer absolutament minoritari i que tendria una rendibilitat econòmica molt baixa. L'Avui, que és un gran diari en català, viu en gran part de les subvencions de la Generalitat de Catalunya. Aleshores, si es fes un diari en català aquí, aquesta hauria d'esser la situació d'arrencada. No seria igual un setmanari. Un setmanari en català crec

● **Si fos un mitjà de comunicació (en català) que tengués el vist-i-plau de les institucions i que rebés un incentiu econòmic, ja no t'ho diria...**

que sí, que tendria més viabilitat, perquè a més la publicitat ja reacciona d'una altra manera. Llavors, fer un setmanari aquí en català amb una bona base de subscripcions, amb una tecnologia que permet que el cost de la producció no sigui molt elevada i tenir uns bons professionals, ja et diria una altra cosa. Però, un diari, ho dubt. Ràdio en català, se n'està fent. I ara entrarem en una segona etapa, la de les tretze emissores que es concediran d'aquí a una sèrie de mesos, en què s'apostarà realment pel català. Pràcticament, aquí el que hi ha són les grans cadenes nacionals, la COPE, la SER, Antena 3, que sí, que fan programació esporàdica en català. En el mitjà radiofònic és molt més fàcil que el català entri a ca nostra. En el cas dels mitjans de comunicació escrita és més difícil, si ja és difícil que els diaris que estan ben solidificats arribin al lector.

- Parla'm de les relacions que 'estableixen entre un diari i els poders polític i l'econòmic.

- El poder polític sempre ha cregut que els mitjans de comunicació han d'estar al seu servei i això em sembla un total equívoc. A vegades, els polítics t'exigeixen que ballis amb la seva baldufa i encara els has d'explicar que la funció dels mitjans de comunicació és d'adoptar una postura crítica davant el

poder, precisament perquè com a institucions públiques que són respectin i compleixin els seus programes electorals. Els mitjans de comunicació han de servir de garantidors de la democràcia, de la vida ciutadana. Això, els polítics no ho entenen. Hi ha pressions, i moltes.

Amb les empreses, això no passa. Més que res, van al mitjà de comunicació que sabem que té un ressò en l'opinió pública. Aleshores, ja se serveixen de la imatge que tu tens com a diari. Hi pot haver pressions d'alguns anunciants, però més que res són anecdòtiques.

- *Què demanes als teus periodistes?*

- Primer de tot, que tinguin vocació. Un periodista vocacional és un professional inquiet, que mai no es conforma

● **El poder polític sempre ha cregut que els mitjans de comunicació han d'estar al seu servei i això em sembla un total equívoc**

amb allò que fa. És un periodista que ha d'indagar constantment a la societat on està. És un element que ha de contar a l'opinió pública allò que succeeix al seu entorn. Llavors, si aquesta persona ho conta d'una manera apàtica, funcional, aquesta no és un periodista. El periodista és una persona que primer ha de saber a quin mitjà fa feina. Això t'ho dic, perquè a *El Día 16* han començat molts de periodistes que venien directament de la Facultat per circumstàncies determinades i jo als dos mesos ja he vist si seran uns bons periodistes o no. Els cinc anys de Facultat són una base mínima del que serà la seva professió en el futur. Jo no et dic que no sigui necessari que passin per la Facultat, però jo mateix tenc professionals del periodisme que no han passat per la Facultat. I per què han vingut a la redacció del diari? Perquè tenen vocació de periodista, tenen vocació de contar a

la societat allò que està succeint i de denunciar els abusos del poder que hi pugui haver a les institucions establertes, fet que és molt important. Si un professional de la informació no té aquesta qüestió clara, no serà un bon periodista. Després, també ha de tenir una gran imaginació per proposar feines que puguin ajudar el director per poder dirigir un mitjà de comunicació.

- *Quins tipus de periodisme investigatiu practica?*

- Aquest és un element que *El Día 16* ha posat en pràctica. Té un equip d'investigació format per dues persones. És una experiència molt verda encara, que a les Illes no s'havia fet mai, és una rèplica del que feien al *Diario 16* en els moments de l'acord. Aleshores, nosaltres vàrem decidir posar-ne un en marxa. És un tipus de periodisme molt difícil, molt compromès i que no agrada a les institucions, perquè les línies d'investigació d'aquests professionals van dirigides pràcticament sempre a les institucions públiques i això no agrada al poder. En certes ocasions, s'ha intentat des d'algunes institucions boicotejar, fondre, aquest equip d'investigació degut a la feina que havia duit a terme fins ara. Els fruits es veuran amb el temps. Aquest periodisme d'investigació és una estratègia que els grans diaris europeus tenen en compte i que no abandonen per moltes dificultats que tinguin. És un periodisme amb molt de futur, més que res perquè l'opinió pública necessita saber allò que passa darrera el poder i necessita que una ràdio, una televisió, un mitjà de comunicació, li denunciï els abusos de poder que hi ha darrera les institucions, si és que n'hi ha, i fins ara nosaltres n'hem trobat.

- *Com t'imagines la dècada dels noranta periodísticament?*

- El periodisme que feim actualment està perfectament preparat per a la dècada dels noranta. I tampoc no descobrirem res nou: és el que es fa actualment a països com França, Gran Bretanya, Alemanya, on es fa un periodisme introspectiu. El que passa és que aquí no hi ha hagut l'oportunitat de posar-lo en marxa encara. Amb tu hem parlat moltes vegades dels grans setmanaris,

de les deficiències dels grans setmanaris d'informació espanyols. Per quina raó aquí no es consoliden els grans setmanaris seriosos? Perquè el públic no està acostumat que li donin una informació rigorosa i una investigació que costa molts de doblers, perquè la informació cada vegada costa més doblers a les empreses periodístiques. Llavors, un dels nostres grans reptes també és educar els lectors perquè cada vegada exigeixin un producte de més qualitat.

● **Un periodista vocacional és un professional inquiet, que mai no es conforma amb allò que fa**

Des del moment en què ho facin, les empreses informatives estaran en consonància i podran apostar cada vegada més per aquestes grans línies d'actuació que són la investigació i el rigor, però si l'opinió pública no ho fa, les empreses periodístiques no li ho oferiran. ¿Què més voldria jo que tu, com a integrant de la Universitat, em poguessis dir: "Mira, el 75 % dels universitaris balears llegeixen un diari"? Però això no ho pots dir, perquè no és així. I precisament són els lectors que vosaltres estau formant a la Universitat el nostre públic potencial. Si aquest públic no respon, aleshores els diaris no aconseguiran poder garantir el rigor ni el periodisme seriós, perquè precisament les noves generacions i la gent que aposta per la cultura s'està formant ara mateix. Nosaltres anam cap a un públic que va dels 24 anys al 48 anys d'edat, amb un poder adquisitiu mitjà, elevat, i que estigui interessat realment en la cultura. Nosaltres feim un gran esforç per treure diàriament unes pàgines culturals. No sabem si tendran una resposta per part del públic, però sabem que hem apostat per això i que ho mantendrem fins on sigui possible. El repte de la dècada dels noranta també el té el lector, perquè cada vegada s'interessi més per la informació rigorosa i objectiva, ja que això és el mínim que podeu demanar als diaris.

COMUNICACIÓ

DE LES RÀDIOS PIRATES A LES EMIS- SORES LOCALS

NOTES PER UN NOU FENOMEN DE LA COMUNICACIÓ A MALLORCA

Joan Barceló

Un home que té coses per dir i no troba oients està en una mala situació. Però encara estan pitjor els oients que no troben qui tengui coses que dir-los. (BERTOLT BRECHT)

L'any 1984, «Ràdio La Vila de Vilafranca» començava a emetre a la valenta, sense una estructuració definida i amb aparells de fabricació casolana. Era la primera emissora local de Mallorca. L'objectiu prioritari d'aquests nous mitjans de comunicació radiofònics que han sorgit als pobles mallorquins era -i és- donar la paraula a la gent, és a dir, a totes aquelles persones que mai havien tengut l'oportunitat d'expressar-se amb un procediment propi per a comunicar-se en el seu vertader sentit amb els veïns.

Una de les pretensions dels qui fan ràdio local és la de divertir a la gent, recuperant tot el que de plaer, joc, festa i, per tant, subversió conté la diversió de veres.

No tenim, vaja per endavant, una al·lèrgia especial a les sigles, però l'experiència, acumulada en altres camps, ens ha deixat clar que una ràdio portaveu d'un partit no entra dins el que pretenen les nostres emissores. Això no vol dir que tanquem els micròfons als partits polítics, ni molt manco; significa que no volem ser portaveus de ningú, per poder oferir d'aquesta manera (amb total autonomia i independència), la paraula a tothom. A tothom que no la tengui, per suposat.

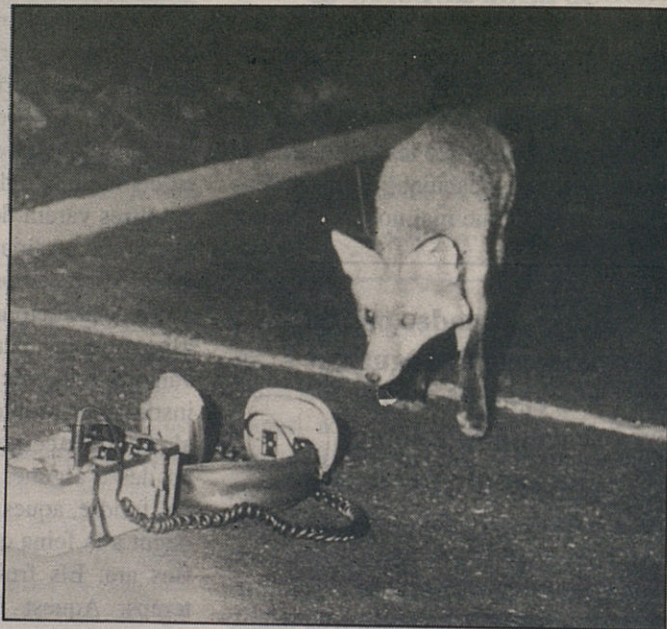
Segurament algunes de les emissores locals mallorquines es convertiran, en el seu dia, en ràdios municipals. Aquesta és la filosofia que volem que tengui el model de ràdio municipal. La

Federació Balear de Mitjans de Comunicació Local està per unes ràdios (municipals o no, perquè el camp de la radiodifusió comunitària també és possible) independents. I creatives i populars.

● No tenim al·lèrgia a les sigles, però l'experiència ens ha deixat clar que una ràdio portaveu d'un partit no entra dins el que pretenen les nostres emissores

VOLUNTAT DE COORDINACIÓ DE LES EMISSORES PER A TREBALLAR CONJUNTAMENT

El que hem aconseguit fins ara no és

molt. Això sí, el suficient per a conèixer-nos, compartir experiències semblants i haver-nos acostat al fenomen comunicacional; aquí a Mallorca i ara. Hem pogut constatar que el panorama no és gens afalagador, que les traves de l'administració són molt grosses. I que la ràdio local a Mallorca es troba a notable distància del mateix fenomen a altres indrets de l'Estat. I que a ací només t'ajuden si poden treure't algun profit per a interessos concrets. I que el distanciamment entre les institucions i la nostra realitat de les emissores és immens...

Però el camí recorregut ha estat profitós des que a principis de l'any passat ens començàrem a veure per parlar-ne, d'això, i constituïrem posteriorment, dia 26 de juny de l'any 1988, a Sóller, la nostra Federació, que passava a integrar onze emissores locals mallorquines.

El començament ha estat semblant

arreu. A Catalunya, el 1979 començaren ja a emetre tota una sèrie d'emissores municipals, però no hi havia cap entesa entre els municipis, cap pla establert, cap projecte coherent. Ha estat l'aparició d'una nova fórmula de comunicació sortida del localisme popular, continuadora del fenomen de la

● **L'any 1988, a Sòller, la nostra Federació passava a integrar onze emissores locals mallorquines**

premsa comarcal o forana el que ha donat força a aquest moviment.

Va ser la situació d'il·legalitat i la necessitat d'intercanviar experiències i coordinar esforços el que es va traduir un organisme comú. A Catalunya, a la primera trobada ja hi va assistir el conseller de cultura de la Generalitat. Aquí a Mallorca encara no es reconeixen. Quina situació tan diferent!

LA RÀDIO LOCAL ES L'ÚNIC MODEL VÀLID PER EL FUTUR

Nosaltres consideram la ràdio com un important vehicle de dinamització cultural i de normalització lingüística, utilitzada com un servei i mai com a instrument partidista, amb l'objectiu de promoure la comunicació i la informació, que contribueixi a l'esplai comunitari, que estimuli la vida socio-cultural i sigui un estri d'expressió creativa. Les

emissores locals no han de tenir afany de lucre i els possibles beneficis han d'invertir-se en el millorament i manteniment de les mateixes emissores.

A Mallorca, la ràdio sofreix un exagerat enfocament centralista. Les emissores comercials de Ciutat, i la ràdio pública també, no funcionen com a ràdios d'abast illenc. La centralització informativa de Ciutat és aclaparadora. Les petites emissores de les viles mallorquines han significat un revulsiu front a la centralització de Palma.

Fins ara hem estat un índex clar de creativitat i dinamització de la cultura popular no reconegut. Tampoc ha estat recompensada la nostra tasca, factor important de normalització lingüística. Però, malgrat els entrebancs, seguim en

● **Consideram la ràdio com un vehicle de dinamització cultural i de normalització lingüística**

l'interès de perfeccionar aquesta ràdio, l'única -segons els especialistes del mass media- capaç de tenir un model vàlid pel futur. I l'experiència d'algunes nacions ho demostra i els índexs d'audiència ho confirmen.

Quan l'audiència de les ràdios de sempre està més fragmentada que mai per l'aparició de figures a nivell de tot l'Estat, quan de cada dia que passa la informació és més centralitzada i més

propera als centres de poder, la gent cerca les notícies de prop. La concessió de noves llicències comercials contribuirà molt més a accentuar la fragmentació dels oients. L'actual ordre informatiu, basat amb més de la mateixa cosa que ja tenim no aportarà res nou.

LA RÀDIO LOCAL, NORMALITZADORA DE LA LLENGUA I DE LA CULTURA

El fenomen de les ràdios locals, comunitàries o municipals de Mallorca, és un moviment que va avançant dia a dia per consolidar un espai propi. El camí tot just s'acaba d'iniciar i encara queda molt per fer. Falten moltes peces per poder parlar d'una comunicació radiofònica local sense cap tipus de problema. Manca un marc legal que a hores d'ara continua pendent d'aprovar-se del tot. Manca també superar algunes condicions i limitacions que imposen els poders municipals, canviant l'actitud de control per una altra de més decidides ajudes o suport econòmic.

Per part de les pròpies emissores o de qui correspongui s'hauria, així mateix, de dur a terme algun estudi de la situació actual, sobretot pel que fa a la utilització de la llengua catalana -pràcticament única a totes les emissores-hores d'emissió, programació, etc...

Un altre element per analitzar és la programació. Hi ha un intent de fugir de la clàssica i repetitiva programació de les emissores comercials, bàsicament comercial i allunyada de la realitat de cada poble. No totes les emissores po-

SUPERXANSAS

Carrer Major, 27 - Telèfon 58 16 18

FELANTX

den emetre una programació alternativa i creativa, però hi ha un intent de tren-car amb aquest esquema. Per ara les hores i els dies d'emissió són encara insuficients. Per altra part, s'ha d'anar conjugant a poc a poc voluntarisme amb professionalització.

Sabem que la discriminació de la llengua als mitjans de comunicació és el principi de la seva extinció. Des de les ràdios locals som conscients que els nostres mitjans arriben a la gent del

TELEVISIÓ AUTONÒMICA A LES ILLES BALEARS: UNA URGÈNCIA

Maties Oliver

● **Les emissores comercials de Ciutat, i la ràdio pública també, no funcionen com a ràdios d'abast illenc**

camp i de les viles, a les classes menys poderoses, a obrers, comerciants, empresaris, joves, grans, analfabets, gent de cultura primària, mitjana o elitista: per això, el grau de penetració de la llengua en la vida quotidiana, en les consciències personals, en les actituds cívi-ques és molt alt. De moment crec que feim els possibles perquè aquesta discriminació no es produeixi. Nosaltres ja en tenim experiència de discrimi-nacions.

La ràdio ha demostrat que és un mitjà que encara no havia donat de sí tot el que podia esperar-se. Front al creixement incontrolat de la tecnologia tele-visiva, la ràdio ha demostrat pertànyer al terreny de les tecnologies desapropia-tades i infravalorades. Aquesta margi-nació té molt a veure amb el tractament que ha rebut per part de l'Estat. Front als alts costos dels grans mitjans de comunicació, únicament cal oposar la modesta, però eficaç i incordiant, alter-nativa dels petits i senzills mitjans que són les ràdios locals, barates i accessi-bles a tothom. En aquest moviment i en aquesta filosofia se sintetitza el més elaborat d'aquest intent de recuperació vell mitjà que és la ràdio. ■

Joan Barceló és President de la Fede-ració Balear de Mitjans de Comu-nicació Local.

VOLEM ESSER MURCIANS! O, almanco, no volem ser menys que ells, o que els andalusos, o que els habitants de l'invent autonòmic de la regió de Madrid, o que alguna altra autonomia uniprovincial com Astúries o Cantà-bria, o fins i tot com La Rioja, que ja tenen o estan en camí de tenir ben prest, tal com els permet la Llei estatal, una televisió autonòmica institucional, en-cara que sia mitjançant una federació o emissió en cadena, amb espais propis, com podria passar amb els Països Cas-tellans. La TV autonòmica constitueix un important eix vertebrador del con-cepte de poble o de regió, apropa els seus ciutadans a la realitat, els personat-ges, les notícies, a les hores de màxima audiència, i és un element impulsor i difusor de la creativitat artística i cul-tural pròpies, per no parlar de la impor-tància econòmica, de l'increment d'ocupació laboral o de l'empenta que proporciona el sector de la indústria àudio-visual.

Si ells poden, per què nosaltres no? No caldria un macroprojecte, o una emissora competitiva amb el monstre de la TV estatal o amb les potents cade-nes de les nacionalitats històriques, ni

que emetés sis, vuit o deu hores diàries. Aquest és el projecte que tenia el pri-mer govern Cañellas i que la falta de suport d'UM, amb l'argument dels ele-vats costos d'explotació per fer una programació pròpia, àmplia i digna, va fer impossible.

La idea, però, no es va substituir per cap altra, i ara ens podem trobar que serem l'única autonomia amb llengua i cultura pròpies, fortament marcada pel sentiment de poble diferenciat (encara

● **La TV autonòmica constitueix un important vertebrador del concepte de poble, de regió, apropa els seus ciutadans a la realitat, els personatges,**

que germà dels altres de parla catalana) i pel fet multi-insular, sense aquesta eina fonamental per construir el país. Si volem dir-ho amb paraules de l'Estatut, per "consolidar i desenvolupar les ca-racterístiques de nacionalitat comunes

dels pobles de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, així com les peculiaritats de cadascuna d'elles, com a vincle de solidaritat entre totes les illes". Creure que això ho pot fer, en el bàsic camp de la televisió (font essencial i moltes vegades única per a bona part del poble per rebre informació, entreteniment i cultura, i per formar opinió), l'Informatiu Balear, Magatzem, TVE-

● **Ens podem trobar
que serem l'única
autonomia amb llengua i
cultura pròpies sense
aquesta eina fonamental
per construir el país**

Catalunya o, si voleu, TV3 o la futura TV valenciana, o una possible TV privada de grups empresarials i financers forts i amb la norma (i també amb criteris lingüístics i de contingut) de treure la màxima rendibilitat del producte àudio-visual, seria somiar truites i una mala broma, encara que la TV comercial d'abast estatal comptàs amb eventuais desconexions per a les nostres illes.

El compte enrer ja està avençat perquè les forces polítiques s'hi atansin: dins prop d'un any i mig el panorama àudio-visual (cadena comercials, més extensió del satèl·lit i certes formes de teledistribució, a més de les noves cadenes autonòmiques que es rebin a les illes) pot ofegar del tot l'eventual audiència d'una TV autonòmica balear/insular que, d'alguna forma, creim que és viable.

La Llei de Normalització Lingüística balear imposa al Govern una col·laboració, en la seva política pròpia en matèria de ràdio i TV, amb les altres CC.AA. de l'àrea lingüística i cultural comuna, els anomenats Països Catalans. No es refereix només a la recepció de les emissions de TV autonòmiques de Catalunya i el País Valencià, que de totes totes també vol que es rebin aquí, sinó que així mateix demana que es potenciï el català amb l'exhibició de pel·lícules realitzades, doblades o subtitolades en la nostra llengua, les repre-

sentacions teatrals i els espectacles, el foment del llibre, etc...: altra volta diu la Llei que en col·laboració amb les esmentades CC.AA. de llengua pròpia comuna. Quin camí de difusió més àmplia poden tenir aquests projectes que una TV institucional balear?

La Llei estatal dels Tercers Canals preveu expressament els convenis de col·laboració entre els Ens Públics de Ràdio i TV de diferents comunitats autònomes. El nostre ja està creat pel Parlament, però no funciona. ¿Què impediria a aquest Ens, en col·laboració amb TV3 (que sembla tenir una forta capacitat d'assistència tècnica, de producció i de mitjans en els nous estudis de Sant Joan Despí), o, si voleu, amb TVV, que pogués produir i emetre una o dues hores al vespre, repartides com fos necessari, uns espais de TV amb grapa i professionalitat (ja aniria bé el model de TV3, o un de paregut), parlant de la realitat de les nostres illes?

L'abast econòmic d'aquest projecte, que es pot quantificar en termes realistes i que comptaria amb publicitat, seria astronòmicament distint i inferior al de l'emissora grossa. Fins i tot, en fonts properes al Govern Balear s'ha parlat de la petició de suport financer i de gestió de l'iniciativa privada. Aniria bé que aquesta participació es fes per mitjà d'una entitat amb una gran base d'adherits i amb la necessària pluralitat ideològica i social, i un límit màxim de participació: si us hi fixau, veureu que aquest fou el sistema per constituir l'Associació VOLTOR que, amb tots

els seus problemes, segueix garantint la recepció de TV3 (i esperam que prest el Canal 33 i la TVV) a les Illes Balears, amb ajut pressupostari de la Comunitat Autònoma. Molts dels qui ens embarcàrem en aquella aventura estaríem disposats també, si fes falta, a posar-hi algun dret. I cregueu que som molts més que els que diuen i alguns voldrien.

Senyors polítics del Govern i Grups del Parlament Balear: entre no tenir TV pròpia o tenir-ne una d'algunes hores del dia, justament en aquelles en què els ciutadans es recullen de les feines i mal-de-caps diaris i són receptius als missatges de la TV, no trobau que és infinitament millor la segona opció? Si els números quadrassin i hi havia suport publicitari, si es fes amb una professionalitat semblant a la d'una TV moderna, si hi col·laboràs de ple per exemple TV3 (i tenim raons per creure que ho faria tot d'una que se li demanàs oficialment), si parlàs de les nostres persones, problemes i notícies, en la nostra llengua, si la direcció del projecte fos aquí, i potser no amb la supervisió dels grups polítics (la famosa "miniaturització" del Parlament que fa estralls en el Consell de RTVE i en els Consells Assessors autonòmics) sinó de personalitats i entitats ciutadanes, responsables periòdicament i, doncs, substituïbles, ¿no ajudarien poderosament a crear la consciència social de llengua, de cultura i de país que ens falta i que ens minoritza com a poble? La paraula i la responsabilitat són vostres, i el temps corre ràpid. ■

COMUNICACIÓ

LA PREMSA FORANA DE MALLORCA

Miquel Company

Periòdicament, a través del sistema d'intercanvi entre publicacions, arriben al meu domicili de Sant Joan més de 40 revistes de premsa forana integrants de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca. Més de 40 revistes que, malgrat tot, són les que defineixen aquest panorama de la premsa amateur als pobles, que certament ha arrelat dins el panorama sociocultural de Mallorca.

Al llarg dels molts anys en escena d'aquestes publicacions és obvi que la seva presència ha conegut entorn d'elles un nucli de persones i un dinamisme social ascendent, a la vegada que estable, i que ha suscitat dins el context sociocultural dels pobles un raig d'activisme i participació social semblant al que han pogut manifestar les Corals de pobles, els grups culturals, d'excursionisme. ...

● **La premsa forana seguint en la seva línia d'acostar més les notícies del poble a la població, ha proporcionat un material valuós als grans diaris insulars**

A priori, la premsa forana ha representat un cert tipus de manifestació periodística a la manera dels diaris d'abast insular i que es concentren, natural-

ment, a Palma. A més, aquest fenomen ha posat de relleu un nou esperit o expressió de la informació a indrets on, convencionalment i per raons evidents, els diaris insulars no es feien ressò d'aquelles notícies que, pel fet de ser simples, puntuals i locals no es publicava, sense que per això la notícia no estigués sobrada de contingut de contingut informatiu.

Actualment, podem afirmar que s'està produint un efecte recíproc: les revistes de premsa forana seguint en la seva línia d'acostar més les notícies del poble a la població, ha proporcionat un material valuós als grans diaris insulars. Així, aquests han generat tota una informació complementària dedicada a la part forana (són prou evidents les edicions comarcals del Diario de Mallorca; la part forana a El Dia 16, part forana de la Última Hora i local del Balears) cada vegada més àmplia i extensa.

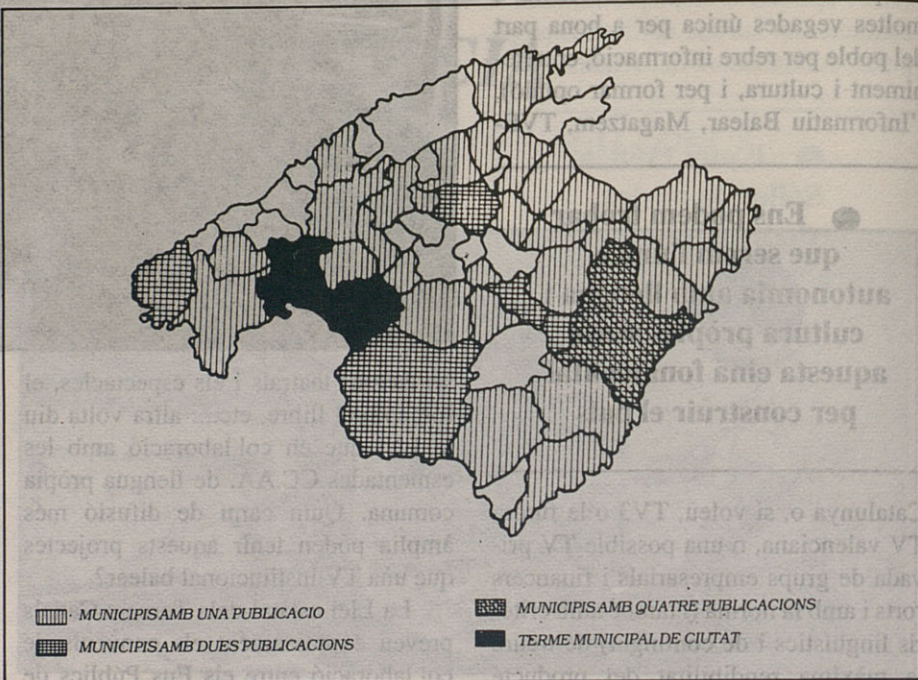
Actualment, parlar de la premsa forana és parlar amb poques excepcions de les revistes integrades dins l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca. És obvi, per altra banda, que els

handicaps de les naixents revistes eren i són més fàcilment digeribles des del seny de la mateixa manera que ni des de fora i, en tot cas les solucions als seus problemes són similars.

● **S'ha aconseguit un reconeixement de la tasca que han duit i duen a terme pel que fa a la normalització lingüística**

Al llarg d'aquests quasi 10 anys de la presència de l'Associació, s'han aconseguit millorances i avenços per a la dinàmica pròpia a totes les revistes i periòdics, i el que és més important s'ha aconseguit un reconeixement de la tasca que han duit i duen a terme pel que fa a la normalització lingüística.

No farem avui, en aquest breu article, el reconeixement dels trets més característics que han definit el fenomen de la premsa forana; però podem recordar algunes de les referències obli-

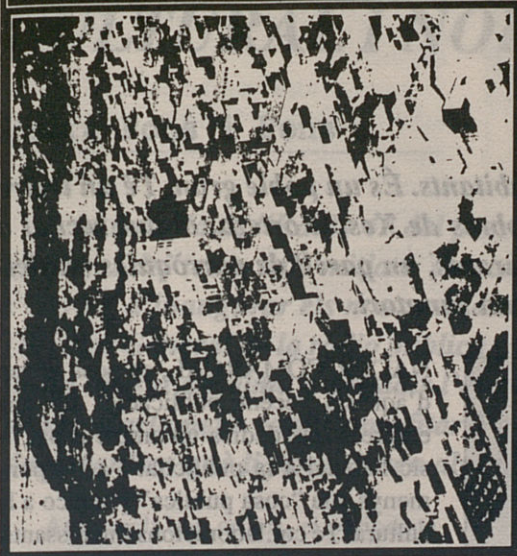
mel i sucre

ORLANS
CORONA

Obra Cultural Balear

SANT JOAN

Juny 1989, num. 108

"Mel i sucre"
Orlans, 3
47240 SANT JOAN

Any LIV
Núm. 2653

Medalla
«Ciutat de Felanitx»

FELANITX

Setmanari d'interessos locals

Dissabte 24 de Juny
de 1989

Preu: 65 Ptes.

Director: Bartomeu A. Pou Jaume
Redacció i Administració: C. Major, 25 - Tel. 580160

Dipòsit Legal, P.M. 351-1959
Imprès a l'Editorial «Ramon Llull» - FELANITX

Les Eleccions al Parlament Europeu

Partit Popular 1785 vots. PSOE 1406

Dijous de la setmana passada se celebrà, sense cap incidència remarcable, la jornada electoral per a la designació dels diputats al Parlament Europeu. Aquesta comissió se celebraren simultàniament a tota Europa en dues jornades, la de dijous dia 15 i la del diumenge. Com era d'esperar, a l'Estat Espanyol es feren en dijous.

Les dades registrades a nivell local ens donen un índex d'abstenció superior a la mitjana nacional, o dit d'una altra manera, només anà a votar el 41,02 % del cens.

Els resultats obtinguts per les distintes candidatures que es presentaven són els següents per ordre de major nombre de vots:

Partit Popular: 1.785 vots (40,71 %)
PSOE: 1.406 vots (32,06 %)

peña - Unidad Comunista: 27
Catalunya Lliure: 26
Partido Verde: 23
Partido Comunista de los Pueblos de España - Partit dels Comunistes de Catalunya: 22
Llista Verda: 21
Alternativa Verda - Moviment Ecològista de Catalunya: 21
Coalición Electoral Convergencia i Unió: 19
Partido Socialista de los Trabajadores: 18
Partido Andalucista: 16
Federación de Partidos Regionales: 8
Alianza por la República: 7
Agrupación de Electores «Europa por la Vida»: 6
Unidad Confrista - PED: 5
Frente Nacional: 5
Falange Española de las JONS: 5

Les eleccions europees

—Potser vos, que estau molt interessat en la vida pública, voldreu fer un comentari sobre les eleccions europees.
—Sí, senyor. Si voleu en podem fer, de comentaris. I abans de res vos vull dir que si avui hem pogut participar en aquestes eleccions, ho trob un prodigi. Que des dels fons de la barbàrie, hàgim saltat a votar conjuntament amb les altres democràcies europees, si m'ho haguessin pensat fa quinze anys, m'hauria semblat una al·lucinació. Ja ho sé, que entre nosaltres n'hi ha molts que no saben què és Europa, ni Asia, ni cap part del món; però així i tot el fet és esplèndid. Constatat això, ja podem fer tants de comentaris com voldreu.

—I la resta?

—No ho paga parlar-ne.

—I què en pensau, dels vots del senyor Ruiz Mateos? N'hi ha que troben lamentable que un home que la gent coneix pels números que ha fet, per les seves agressions i per la seva situació irregular, sense oferir un programa ni res que s'hi assembli, hagi obtingut aquesta resposta.

—Mirau. Jo no li donaria massa importància. El fet ha merescut interpretacions diverses; uns diuen que això és una bufetada al Govern...

—Realment, votar-lo és associar-se a la bufetada.

—Cert. Altres entenen que són vots que ha perdut la dreta. Sia com sia, ens podem consolar recordant que a Itàlia va obtenir vots a bastament per arribar a un escó la candidatura d'una senyora que tenia

la rodella

gades per conèixer aquest fenomen sociològic: el caràcter territorial de la seva difusió; la periodicitat i el tiratge; el caràcter reivindicatiu pel que fa a la normalització lingüística. Així mateix, el tema ha estat tractat amb moderació, però amb interès per gent com Maties Garcies, Martí March, Sebastià Verd, Climent Picornell, Bernat Calafat, Joan Barceló, jo mateix i d'altres. Si bé els grans trets característics han estat definits en altres ocasions, aquí el que interessa és fer veure que, amb el temps, el contingut comunicatiu de les revistes de premsa forana ha anat evolucionant, és a dir, s'ha passat d'una fase en què els continguts eren reflex de llargs articles d'opinió, d'història social ... a una fase més periodística on els continguts informatius s'han anat fent més digeribles, més suaus i, en tot cas, més comunicatius. Evidentment es tendirà cap a una norma, però no per això totes les revistes deixaran de representar la seva antiga base de contingut.

L'estandarització dels costums socials que han anat sorgint avui dia, ha estat motivada, entre d'altres, per qüestions referides a la massificació de la cobertura dels mitjans de comunicació social. Aquesta magnitud també es refereix a la cobertura de les revistes de premsa forana, les quals han aconseguit

èxits i reconeixements de sobra importants, circumstància que determina el fet diferencial i concret de la premsa forana. Aquesta revalorització d'algunes revistes de la premsa forana contrastarà amb la decadència d'algunes d'elles que després d'un període llarg de sortir al carrer, sense un balanç econòmic positiu, es veuen obligades a tancar la paradeta.

Puntualment, les revistes de premsa

● El fet econòmic ha estat i segueix sent el principal problema de les revistes de premsa forana

forana han anat assumint -en la majoria dels casos- un protagonisme informatiu que es va accentuant com més prop es mostra del ciutadà. Hi ha indicis clars referits a revistes del centre de Mallorca que han esdevingut vertaders protagonistes de la realitat del poble. Excepcionalment i, sobretot, quan les publicacions no estan abrigades per un fiable grup o institució el seu ritme de periodicitat presenta alts i baixos constantment i, de vegades, és la causa de la seva

desaparició; no és norma, però, que l'anterior afirmació sigui una constant.

Passat l'equador del 1989, les revistes de premsa forana afronten un nou horitzó marcat pel seny de l'Associació de la Premsa Forana per les eleccions de la seva junta directiva i, en el camp pròpiament informatiu, per la supeditació a una basculant i relativa política de suport econòmic per part de les Institucions (Govern Balear, CIM). No sobrarà mai insistir que el fet econòmic ha estat i segueix essent el principal problema de les revistes de premsa forana, circumstància que mentre no es dugui a terme un conveni de forma legal i/o s'elabori un avantprojecte de llei de premsa comarcal o local en el context de la campanya de normalització lingüística, és obvi que es presentaran els mateixos problemes que pateixen actualment. Un projecte de llei de premsa local comporta problemes i postures confrontades i, a més, no agrada a tothom; és evident, però que l'Associació té signat un compromís per potenciar la recuperació de la llengua catalana i, per aquest motiu s'ha de comprometre amb la Conselleria de Cultura a complir aquest projecte. ■

COMUNICACIÓ

CRÒNICA D'UN POBLE

Andreu Galmés

Manacor és tan sols un poble, que s'acosta ja als trenta mil habitants. És un poble gran. Té un teatre Municipal on hi fan pel·lícules comercials, representacions d'obres de Xesc Forteza, algun recital o mostra cultural... dos bingos, un parc, molts de bars, pocs restaurants, un parell de parròquies (suficients per a practicar la súbdit-competència), un cementiri i prest un sanatori.

Manacor és un poble gran. Té un teatre municipal, dos bingos, un parc, molts de bars, pocs restaurants...

Manacor és un poble lleig. Té tres setmanaris, més bé dos i un quinzenal: 7 SETMANARI, MANACOR COMARCAL, PERLAS Y CUEVAS. Amb tot això podem fer-nos una petita idea del que realment és interessant a un poble, que si és gran molt millor. El PERLAS Y CUEVAS és dirigit per Toni Ferrer, un home intel·ligent amb un pare famós, diuen si no massa de dretes, viu de la propaganda i s'hi dedica sense, diguem, cap intenció notòria.

El MANACOR COMARCAL "dirigit" per Biel Veny, és la mà dreta d'AP, a la vegada mà dreta d'altri. Sembla que és el més llegit, potser per tradició; de fet ha tingut èpoques daurades. (Mon pare encara ara li diu "s'Arriba"). Sec-

cions com "APOLÍTICO", pseudònim d'un que no admet res que no vagi firmat i amb DNI, són les ideals per a emblanquinar qui convengui; sensacionalista de cap a peus, el seu director ha publicat alguna fotografia més que compromesa. És un bon mitjà de propaganda electoral tot l'any. No cal dir que utilitza el castellà; molt de pics és cau de rancors personals. Les seves pàgines s'omplen amb publicitat, esport, "opinió", programació de TV i "horari d'AUMASA". (Autocares Manacor S.A. fills d'es "Rector", íntim d'en Biel, es president).

7 SETMANARI fou l'esperança de més d'un enganat que compra accions. Toni Tugores, abans director del MA-

NACOR COMARCAL, es posà al cap d'aquesta recent publicació. És una empresa que dedica un ample espai físic i social a la publicitat i a l'esport, menys a la "cosa pública" i manco a la cultura. Té col·laboracions interessants. Utilitza un poc el català intentant el joc del centre per totes bandes i mirant de jugar per a tothom. Sap callar i amagar. La seva "dictablanda" a vegades és esgarrifosa. Mà dreta d'un i interessos. No fa tan de mal. La seva portada té més colors. Malgrat tot, és la més competent amb entrevistes. La seva "bufa blava" és el "CLUB 7" on només s'admeten convidats. Es realitza a "Bacus Pula" que curiosament deixa rodolar taronges i llimones pertot. Hi ha anat gent com Anguita, i... bé, a mi no m'han convidat mai.

Els bars, com les parròquies, tenen la seva gent, poca entre setmana, i els estius tanquen.

Al meu carrer hi ha una dona que estén la roba interior davall dels fanals que més d'un vespre no s'encenen. No visc als afores, més bé tir cap al centre, però ara fan el PGOU i no sé què passarà, diuen que n'hi ha un que ja té les claus dels panys de l'Ajuntament, que feren canviar ben aposta.

A vegades m'agrada imaginar què deu passar a diaris com "Última Hora", "El Día", "El País"... aquest deu ser "L'hòstia"... ahir en Climent em va dir que els compraria tots, "meam" què passarà. ■

Manacor, març 1989.

COMUNICACIÓ

MITJANS DE COMUNICACIÓ, IDENTITAT CULTURAL I NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

Damià Pons i Pons

A la tertúlia de "Ràdio 4" del passat 14 d'abril es va parlar àmpliament del tema dels mitjans de comunicació. Aquell mateix dia s'havien d'inaugurar els nous estudis de RNE, al carrer Aragó, i el Director General de la ràdio pública estatal, el català Enric Sopena, havia vingut a Palma a presidir l'efemèrides. Els grups polítics del nostre Parlament varen aprofitar l'ocasió per a fer-li arribar un document en què li formulaven algunes peticions i suggeriments.

Amb molt bon criteri, el periodista responsable de la tertúlia va creure que aquell era un bon dia per a parlar de la tasca que estava fent la Ponència Parlamentària que la Cambra balearar havia decidit posar en marxa en la sessió del 5 de maig del 1988 amb l'objectiu d'elaborar "un informe sobre quin ha d'esser el model de mitjans de comunicació audiovisual per a les Illes Balears en el futur immediat".

● ¿Com s'entén que els grups parlamentaris puguin aprovar unes resolucions que no tenen la voluntat de dur a terme?

Prèviament a aquesta decisió, el Parlament havia constatat les mancances existents en mitjans de comunicació i havia reconegut "la necessitat que la nostra Comunitat Autònoma compti amb un sistema de comunicació audiovisual al servei de la normalització lingüística i de la conservació i enfortiment de la identitat cultural, a la vegada que esdevengui un instrument de cohesió entre els pobles de les Illes i un agent d'impuls de la creativitat cultural i la producció audiovisual".

Juntament amb aquests dos punts, se'n varen aprovar sis més. El conjunt de la Moció -presentada pel PSM-EEM, i a la que s'hi afegí una esmena transaccionada i una altra del Grup Socialista establia les grans línies que la Comunitat Autònoma havia d'impulsar en l'àmbit dels mitjans de comunicació. La tasca de la ponència havia d'esser la de completar i concretar aquestes grans línies, detallant al màxim els elements necessaris per a configurar un sistema de mitjans audiovisuals capaç de donar una solució satisfactòria als déficits comunicatius de les Balears.

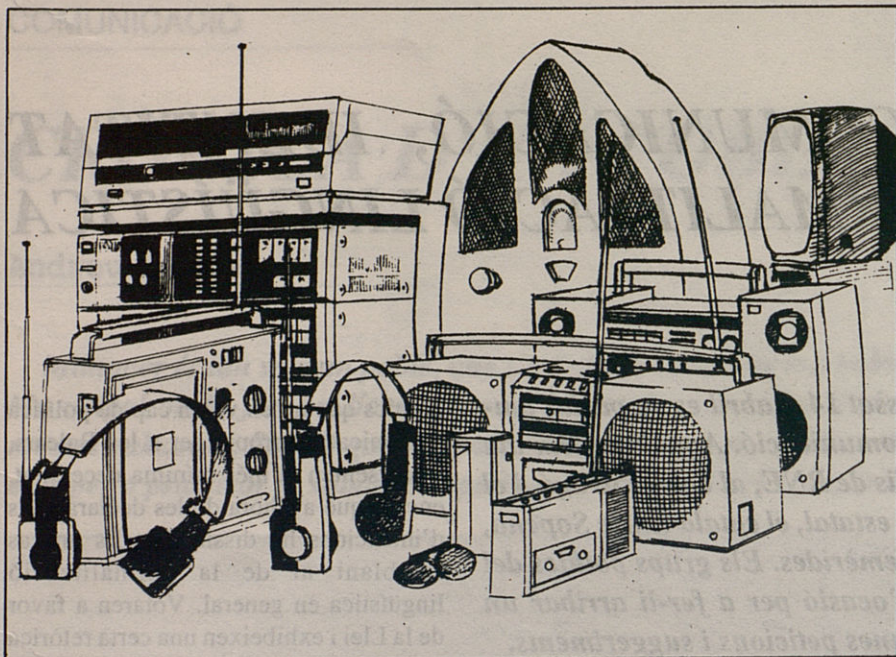
Un any més tard, els fruits que ha donat la ponència han estat totalment nuls. Per començar, va retrassar-se fins al setembre la seva constitució, contradint d'aquesta manera el mandat del mateix Parlament que manava la seva creació "en el termini d'un mes". Des d'aleshores, tan sols s'ha reunit en dues ocasions. I, a més, han fet poca cosa més que passar el temps. ¿Quina explicació pot tenir aquesta mena de sabotatge a una ponència sorgida de la voluntat majoritària del Parlament? ¿Com s'entén que els grups parlamentaris puguin aprovar unes resolucions que no tenen la voluntat de dur a terme?

La resposta a aquestes preguntes és, al meu parer, ben senzilla: hi ha grups

polítics que no en volen cap de política comunicativa pròpia per a les Balears, ni en senten la més mínima necessitat, encara que a l'hora de les declaracions d'intencions ho dissimulin. És un cas semblant al de la normalització lingüística en general. Votaren a favor de la Llei i exhibeixen una certa retòrica normalitzadora. Però, tot són paraules i simulacres. Les accions normalitzadores de veritat encara no han començat, i ja fa tres anys que va ésser aprovada la Llei.

● ¿Per què necessita el Grup Popular un sistema comunicatiu propi si tanmateix concep les Balears al marge de la seva llengua i la seva identitat cultural?

¿Per què necessita el Grup Popular un sistema comunicatiu propi si tanmateix concep les Balears al marge de la seva llengua i la seva identitat cultural? ¿Quina falta els pot fer si l'únic futur que desitgen per al nostre país és un futur de més carreteres, més ports esportius i més segones residències per a europeus? A més a més, la dreta illenca ja compta amb els mitjans que necessita per a difondre i consolidar el seu missatge ideològic: gairebé la totalitat de les ràdios i els periòdics són afins al seu projecte polític. I en el cas que algun d'ells en critiqui o en qüestioni els detalls sempre hi ha la possibilitat de re-

Una llengua a les darreries del segle XX per a sobreviure necessita esser present als mitjans de comunicació de masses.

frescar-los la memòria esmentant-los els ingressos que aconsegueixen amb la publicitat institucional que els arriba de manera tan generosa.

De l'actitud del PSOE en relació a aquest tema també convé parlar-ne. El seu Secretari General la va expressar sense ambigüitats a la tertúlia de Ràdio 4 esmentada al començament d'aquest article. En Josep Moll va mostrar un gran menyspreu envers la Ponència parlamentària en qüestió. Va dir que ells no sabien massa bé que volia dir això d'elaborar un projecte de sistema comunicatiu. I tot seguit va afegir que ells creien en la llibertat i en la iniciativa empresarial, i que aquestes ja l'anaven fent, el sistema comunicatiu de les Balears. He de confessar que, en un primer moment, vaig creure que escoltava un dels habituals sermons ultraliberals i castellanistes del contertuli de plantilla Antonio Alemany. Però no, certament era la veu d'en Josep Moll. La veu d'un polític que en moltes ocasions anteriors s'havia mostrat poc partidari de la TV privada i que, a més a més, és la personificació més visible del corrent més suposadament autonomista del PSOE. ¿Per ventura la seva opinió podia esser explicada en relació a l'estratègia de conquesta del centre sociològic posada en marxa pel seu partit?

He de confessar que em va semblar incompreensible la confiança cega de l'amic Moll en la iniciativa empresarial per a configurar per ella mateixa un sistema comunicatiu que estigui "al servei de la normalització lingüística i de la conservació i enfortiment de la identitat cultural". Per l'experiència d'aquests darrers anys sabem que la lògica empresarial opta sense vacil·lacions per l'ús del castellà en tots els casos.

● Al Document de Delfos (1988) es demana als vint-i-un estats del Consell d'Europa que lluita contra l'afebliment de les identitats culturals a Europa.

Per tant, si creiem que una llengua a les darreries del segle XX per a sobreviure necessita esser present al mass-media, si acceptam que bona part de la creativitat i la difusió cultural del nostre temps es fa sobre un suport audiovisual, si consideram convenient i just que totes les llengües i cultures es mantinguin en plenitud per a ús i enriquiment dels ciutadans del futur, si acceptam com a

bones aquestes premisses, caldrà reconèixer que és del tot imprescindible establir mecanismes de correcció que equilibrin els efectes lingüístics i culturals que produeixen els mitjans de comunicació que basen exclusivament el seu funcionament en la lògica de la llei del mercat.

Aquesta idea ha estat present i més o menys acceptada -almenys com a principi- a moltes de les reunions i informes d'abast internacional, especialment de la UNESCO, que s'han anat celebrant o elaborant al llarg dels darrers anys, des de l'Informe Mc Bride (1980) fins al

● L'estat espanyol post-franquista ha anat dissenyant un model de ràdio i TV fortament centralitzat i d'expressió lingüística hegemonícamment castellana.

Document de Delfos (1988). En aquest darrer es demana als vint-i-un estats del Consell d'Europa que lluitin contra l'afebliment de les identitats culturals a Europa. I també s'hi afirma que els ciutadans tenen el dret a veure obres audiovisuals que expressin les seves característiques nacionals, i a veure-les en la seva llengua.

Un dels grans temes del debat sobre política comunicativa i cultural realitzat a la darrera dècada és la necessitat d'impulsar polítiques nacionals de comunicació que siguin capaces de neutralitzar el fort impacte que provoquen les indústries culturals i comunicatives dels estats més expansionistes. A nivell mundial, els països subdesenvolupats ja han començat a qüestionar i a rebutjar la seva situació de dependència comunicativa respecte als estats més desenvolupats. A Europa, s'està generalitzant la voluntat d'evitar l'actual subordinació a la cultura audiovisual dels Estats Units. Quasi la totalitat dels estats de la CEE coincideixen en la necessitat d'enfortir les identitats europees, en perill com a conseqüència

del consum majoritari que es fa al nostre continent de la cultura audiovisual produïda a l'altra banda de l'Atlàntic. La CEE ha començat a impulsar la creació d'un gran espai audiovisual europeu, adoptant fins i tot mesures obertament proteccionistes, amb l'objectiu de poder resistir l'allau que ens arriba dels Estats Units.

D'acord amb aquesta tendència a reivindicar uns nous fluxos comunicatius d'intercanvi no tan desigual -un objectiu difícil a causa dels interessos

● **La societat que no té una política comunicativa pròpia és forçosament víctima de la dels altres.**

de les grans multinacionals-, caldria aplicar aquest mateix plantejament d'abast mundial (països subdesenvolupats enfront dels desenvolupats, Europa enfront dels USA) a l'interior de cada estat europeu que tenguí internament una pluralitat nacional, lingüística i cultural. Contràriament a aquesta tendència, la justa i la desitjable, l'estat espanyol post-franquista ha anat dissenyant un model de ràdio i TV fortament centralitzat i d'expressió lingüística hegemònicament castellana. Aquest disseny general ha sofert el correctiu simbòlic dels canals de TV i de les emissores de ràdio atorgades a algunes Comunitats Autònomes.

A les Balears, fins ara, ni l'Estat ni la Comunitat Autònoma no han tingut la voluntat de qüestionar substancialment el tipus d'oferta comunicativa que arriba als ciutadans. En la situació actual, i molt més encara en la del futur pròxim, la llengua i la identitat cultural de les Balears continuen essent víctimes d'una política comunicativa dominant que es caracteritza per l'hegemonia absoluta del castellà i per la localització fora del nostre territori lingüístic del centres de direcció d'aquestes polítiques. Les excepcions que puguin assenyalar-se a aquesta situació general (TVE Balears, TV3, TV2 parcialment,

Els països subdesenvolupats ja han començat a qüestionar i a rebutjar la seva situació de dependència comunicativa.

Ràdio 4, Ràdio Jove, ràdios i televisió locals, ...) són molt importants i meritòries però poca cosa més que anècdotes testimonials en el conjunt de l'oferta horària i dels índexs d'audiència.

● **No ens podem conformar amb petites almoines, les quals, com a màxim, poden ajudar a crear ghettos de normalitat lingüística.**

Davant una situació com la d'ara mateix, en un moment històric en què les actuals identitats culturals tendeixen a reformular-se i a reconstruir-se en termes de comunicació i informació (Josep Gifreu dixit), ¿podem cometre la insensatesa de practicar l'abandonisme en un terreny tan vital com el dels mitjans de comunicació? Convendria tenir ben present que la societat que no té una política comunicativa pròpia és forço-

sament víctima de la dels altres. I això és el que ens està passant a les Balears: patim la de l'Estat, amb la total conformitat, això sí, del Govern autònom i del PSOE balear.

Per a superar aquesta situació tan adversa per a la nostra llengua i cultura, caldria primerament, definir de manera concreta i detallada un projecte possible de sistema comunicatiu, i una vegada sabéssim els mitjans que necessitem per a garantir els dos objectius bàsics -la normalització lingüística i l'enfortiment de la identitat cultural-, caldria abocar-hi la mobilització política

i els recursos econòmics que fessin falta per a aconseguir-los. El fet que les Balears no tinguin competències estatutàries en mitjans de comunicació és una dificultat addicional més, però, en cap cas, no pot servir per a justificar la inhibició irresponsable del govern Canàries. Si la nostra Comunitat elaboràs un projecte comunicatiu propi, capaç de donar resposta a les seves necessitats més bàsiques, tendria tota la legitimitat política per a negociar-ne la seva posada en marxa. I caldria fer-ho d'immediat perquè el remodelatge del mapa comunicatiu a l'Estat Espanyol quedarà ben aviat enllestit de manera definitiva. Després de l'entrada en funcionament dels canals privats de TV i del repartiment de les noves llicències radiofòniques que s'han de concedir el proper mes de juny, les probabilitats de canviar la situació en un sentit més favorable per a la nostra llengua i cultura seran molt remotes.

¿Com és possible que davant les mancances que presenten les Balears en mitjans de comunicació que siguin normalitzadors en l'ús de la llengua i auto-

identificadors en l'àmbit de la cultura es pugui mantenir paralitzada una Ponència Parlamentària que hauria pogut servir per a començar a posar les bases per a la solució del problema? ¿Com s'explica que no es vegi la necessitat de crear un sistema comunicatiu en català que, concebut com a complementari de l'existent, quin remei!, faci un paper compensador i reequilibrador de l'actual hegemonia dels mijans en castellà?

De l'absentisme de la dreta que ens governa ja n'hem parlat anteriorment. El seu projecte de país és exclusivament mercantilista i no dóna cabuda a les preocupacions lingüístiques i culturals. Però, i el del PSOE quina explicació pot tenir? Probablement són diverses les "raons" que els fan esser partidaris de la no intervenció de les institucions autonòmiques en la definició d'un model comunicatiu per a les Balears. El seu liberalisme -deixar que funcioni la lògica del mercat i la lògica castellanitzadora del poder estatal- no neix arrelat en les conviccions sinó en els recels i en

les servituds que produeix la dependència. Com que jo vull creure que és impossible que el PSOE balear estigui satisfet amb la situació de marginació que pateix actualment la llengua catalana

● **Josep Moll va
mostrar un gran
menyspreu envers la
Ponència parlamentària:
en un primer moment,
vaig creure que escoltava
un dels habituals sermons
ultraliberals i
castellanistes del contertuli
de plantilla Antonio
Alemany.**

en l'àmbit audiovisual, m'atrevesc a interpretar que l'actitud de l'amic Moll i la del seu partit es fonamenta, poc més, poc menys, en els raonaments següents:

a) Com que una part de les decisions que adoptà el Parlament Balear haurien d'esser executades pel govern de l'Estat, la FSB del PSOE no vol contribuir a crear unes demandes que molt probablement no serien satisfetes pels seus companys del govern de Madrid. En definitiva, volen impedir la creació d'unes expectatives que ells saben que tanmateix acabaran essent frustrades, amb el perill d'un cert desgast polític per al seu partit. D'altra banda, la FSB té tan poca capacitat d'incidència sobre la cúpula dirigent del partit i del govern socialista que no pot actuar com a transmissor autoritzat de les inquietuds i les demandes que es detecten dins el cos social illenc. Més aviat actuen a l'inrevés: són els venedors de les decisions del govern de l'Estat. La seva oposició a la reforma de l'Estatut o a la transferència de les competències educatives són algunes de les servituds que se'n deriven del seguidisme que practiquen. El PSOE, com a partit i com a govern, no veu amb bons ulls la creació de sistemes comunicatius que contradi-

International House

Activitats socials i culturals
Viatges d'estudi

Centre oficial dels exàmens per a professors
de la Universitat de Cambridge i del Royal
Society of Arts.

Cursos d'Anglès
Cursos d'idioma i metodologia per a
professors

Centre oficial d'exàmens de la Universitat
d'Oxford.

Pg. Mallorca, 36 - Telèfon 72 64 08 PALMA DE MALLORCA
Barcelona - Girona - Mataró - Palma de Mallorca - Reus
Sabadell - Tarragona - Terrassa - València

guin en excés el seu model centralitzat i castellanista. En conseqüència, la FSB i en Josep Moll també arrufen el nas quan en senten parlar.

b) L'altre component bàsic d'aquest hipotètic sistema comunicatiu en català per a les Balears serien les emissores de ràdio i TV que posàs en marxa la nostra Comunitat Autònoma i les que ens aportassin les altres Comunitats de llengua catalana, especialment Catalunya. Sembla que el PSOE de Balears veu amb molts de recels la creació d'una ràdio i TV gestionada per la nostra Comunitat Autònoma, tement que les emissores siguin concebudes i utilitza-

● **El PSOE, com a partit i com a govern, no veu amb bons ulls la creació de sistemes comunicatius que contradiguin en excés el seu model centralitzat i castellanista.**

des com a governamentals més que no com a institucionals, amb el perill, certament ben real, que puguin servir per a la consolidació, encara més, de la dreia illenca. Així mateix, sembla que tampoc no veuen amb bons ulls l'extensió a les Balears dels mitjans de comunicació de la Generalitat de Catalunya. Els desagrada, ben igual que al govern de Madrid, que ultrapassin les sagrades fronteres de "la regió" (els estats europeus, en canvi, poden esborrar-les, i en aquest cas és signe de progrés i de modernitat) i, a més a més, temen que el pujolisme, un tuf que suposadament impregna les emissions arribades de Catalunya, no afebleixi el discurs ideològic socialista.

Francament, crec que tots aquests possibles usos partidistes dels mitjans públics, certament lamentables, són poca cosa més que anècdotes accidentals si les comparam amb les conseqüències nefastes i irreversibles que produiria la persistència de la marginació del català a la ràdio i la televisió.

Cobertura del satèl·lit «Astra» i de les antenes parabòliques.

Enfront de l'actitud absentista dels dos partits estatals, el grup parlamentari del PSM-EEM es va prendre seriosament la creació de la Ponència i va presentar-hi d'immediat un primer esbós del que podria ésser un sistema de comunicació per a les Balears. Era una proposta esquemàtica, necessitada de moltes concrecions, i també de rectificacions, que podia haver servit per a obrir el foc. El projecte del PSM-EEM era ambiciós ja que aspirava a configu-

● **El projecte del PSM-EEM aspirava a configurar un sistema de comunicació que en la seva globalitat fos capaç de competir en termes quantitativs amb els mitjans castellans.**

rar un sistema de comunicació que en la seva globalitat fos capaç de competir en termes quantitativs amb els mitjans castellans. Una tendència d'aquests darrers anys a l'estat espanyol, que encara s'incrementarà pròximament, és el gran augment del nombre de mitjans i, com a conseqüència, la fragmentació de

l'audiència. Per tant, no es tracta de conformar-se amb una o dues emissores o canals en català -d'aquesta manera el percentatge de desequilibri a favor del castellà encara augmentaria més-, tan sols la conquesta de la igualtat de mitjans pot considerar-se un objectiu acceptable. Ja no ens podem conformar amb petites almoines, les quals, com a màxim, poden ajudar a crear ghettos de normalitat lingüística. S'ha d'aspirar a guanyar la majoria de l'audiència per als mitjans en català, el nombre dels quals, per tant, haurà d'ésser força elevat si volem que tinguin capacitat de competència real dins un espai audiovisual caracteritzat per l'opulència de l'oferta.

Tan sols faria falta la voluntat política de l'Estat i de la nostra Comunitat Autònoma per a fer possible l'existència d'un sistema de comunicació en català que fos capaç de superar les mancances constatades pel nostre Parlament en la sessió del 5 de maig de l'any passat. En el cas que el PP i el PSOE no volguessin fer costat a un projecte d'aquestes característiques, vendria que tinguessin l'honestat de declarar-ho obertament. Una bona manera de donar prestigi a l'acció política és fent que entre les paraules i els fets hi hagi una correspondència absoluta. ■

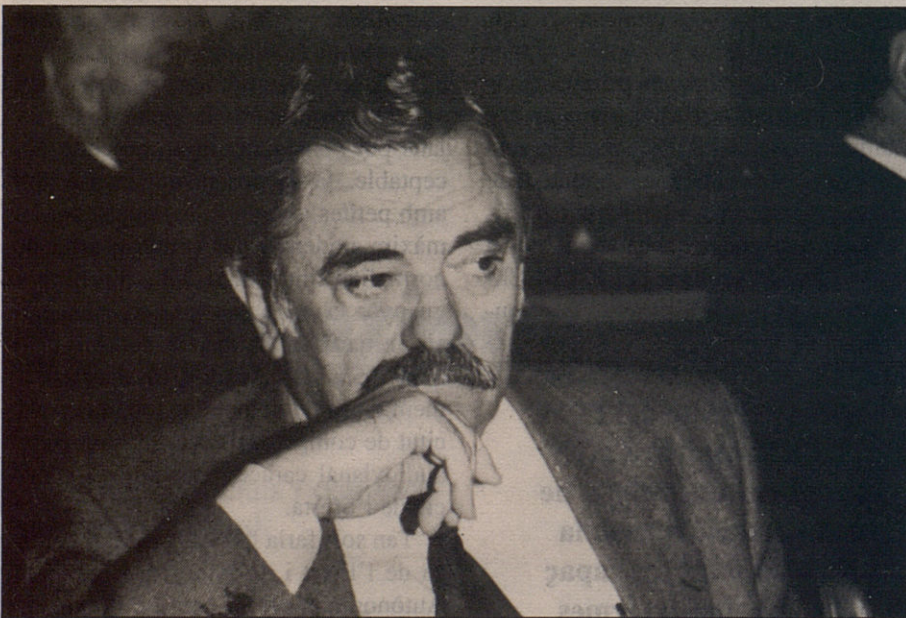
COMUNICACIÓ

ENTREVISTA A PERE SERRA

EDITOR/PROPIETARI D'ÚLTIMA HORA I BALEARES

Rosa Calafat

Pere Serra Bauçà, empresari, periodista, col·leccionista d'art. Home que ha hagut de sotmetre la seva vocació periodística a la d'empresari de mitjans de comunicació de les Illes i de l'Estat. Als 16 anys ja feia feina al diari BALEARES i la simultanejava amb els cursos de periodisme. La trajectòria d'editor s'inicia el 1955 amb l'adquisició de la Impremta Atlante. Publica els Premis Ciutat de Palma i col·labora amb Llorenç Villalonga. El 1958 edita FIESTA DEPORTIVA de gran acceptació popular i a partir de 1962, el MAJORCA DAILY BULLETIN i, uns anys després, l'IBERIA DAILY SUN, domiciliat a Madrid, cas únic en aquells moments. Es fa càrrec d'ULTIMA HORA el 1973 i de BALEARES el 1984. Té 61 anys i va néixer a Sóller. Li diuen el Ciutadà Kane local, no sap si és un insult o un elogi, però deixa clar que no li faria res esser-ho.

Pere Serra i Bauçà.

Li diuen el Ciutadà Kane Local, no sap si és un insult o un elogi, però deixa clar que no li faria res esser-ho.

-Sr. Serra, com a president d'un grup d'empreses de mitjans de comunicació, quina valoració en fa i quin és el present i el futur dels mitjans de comunicació a les Illes?

-El present és bo, potser, a les Illes, mai no hi havia hagut tants diaris, tantes emissores de ràdio. Crec que aquest fet és producte, en primer lloc, del gran

nivell econòmic que hi ha a Mallorca, d'això se'n fan ressò els diaris, i, en segon lloc, de l'eufòria publicitària, la qual cosa és molt important. Quant al futur, continuarà essent bo. Ara bé, diuen que a partir del 92 hi haurà una recessió publicitària, a més de la gran competència de les televisions; en definitiva, tant de bo el futur sigui com el present.

-Com ha influït la nova tecnologia als diaris?

-Pens nostàlgicament en el temps passat, quan els diaris tenien un caire i un aire artesà. La tecnologia és un món fred. Record, ara fa vint anys, quan només hi havia un teletip i portàvem totes les notícies. Actualment comptam amb 15 teletips i ens en passen moltes, de notícies; en duim més, però la tasca

● M'han ofert distints negocis.

Personalment, tot el que m'han ofert, ho he rebutjat, perquè l'empresari de premsa no s'ha de dedicar a altra cosa.

és més complexa. Crec que manca l'entusiasme del periodista de carrer, figura que quasi s'ha extingit, entre les universitats, amb el títol de periodisme, les oficines de premsa, oficines que compten amb 10, 5, periodistes, com les del Govern Balear, l'Ajuntament, o més encara, les d'institucions gremials, PIMEM, CAEB, amb un cap de premsa; aquest fet, anys enrere, era impensa-

ble. Tot plegat, ha contribuït a minyar el prototip del periodista de carrer. Mir amb nostàlgia el temps passat, tant pel que fa a la part tecnològica com pel que fa a la periodística. Però hem de continuar endavant i, de ben segur, la cosa s'agreuja, ja que vendrà l'hora que no n'imprimirem, de diaris, que els llegirem per televisió.

-Hi ha diferències entre una empresa que es dedica a la comunicació i una d'altra casta?

-N'hi ha tanta, de diferència, que he de dir que un empresari que vol dedicar-se al món de la premsa no pot fer res

● Els diaris, els darrers anys de la dictadura, tenien molt més poder que no ara sota la denominada "Llei de l'honor", et porten als jutjats.

més. Hi ha casos concrets d'empresaris que han volgut tenir també una empresa periodística i han fracassat o han sofert grans pèrdues. Com deia, són coses completament diferents. M'han ofert distints negocis. A través del Daily Bulletin, he fet rica molta gent. Personalment, tot el que m'han ofert, ho he rebutjat, perquè n'estic ben convençut, l'empresari de premsa no s'ha de dedicar a altra cosa.

-De la televisió privada i, sobretot,

la que sorgirà del grup Antena 3, que pot dir-ne?

-Com a conseller d'Antena 3 Nacional, he de dir que, primer ens han de donar el permís. Hem de tenir en compte que hi ha 5 nuvis i 3 al.lotes. D'altra banda, ho poodem aconseguir, ja que tenim mitjans, però la cosa encara és verda.

-És veritat que Baleares i Ultima Hora s'han convertit en els diaris més

influent de les Illes. Els diaris són el 1r o el 4t poder?

-Això, no ho puc dir. El que sí que us puc dir és que, els diaris, els darrers anys de la dictadura, tenien molt més poder que no ara. Si un diari hagués denunciat molts dels afers que ara denuncien, les persones afectades no haurien durat 24 hores al càrrec. En canvi, ara, feim conèixer tota mena de corrupcions i no passa res, l'única cosa que

HOVER Assessors

Assessoria Laboral, Fiscal, Comptable, Financera i Jurídica.

IMMOBILIÀRIA OLIVER MAYRATA

Compra-Venda, Lloguers, Traspassos, Peritatges

TECNO-BROKER CORREDORIA D'ASSEGURANCES

Assessoria Tècnica d'Assegurances

PROMOCIONS ANFE S.A.

Construccions i Rehabilitacions, Promocions

Hover

Julià Alvarez, 7 i 7A. - 07004 Palma
Tels. 203411-203630-206120-207821

succeeix és que sota la denominada "Llei de l'honor", et porten als jutjats. Aquesta llei és una censura molt més forta que la franquista, crec que ni a Àfrica s'hi haguessin atrevit. Abans, hom sabia fins on podia arribar, actualment, no ho saps mai, ja que tot depèn de la decisió judicial. N'estic segur,

● **No tenc negocis, ni m'han d'aprovar cap urbanització; aleshores, per què el vull el poder? Només tenc quadres perquè m'agraden molt**

d'influència, ara els diaris en tenen menys que fa deu anys. Cal dir que no havia estat mai tan baixa com ara.

-Informació i poder?

-Parlen, sovint, de la meua amistat amb els polítics, però, personalment, no necessito el poder. No tenc negocis, ni m'han d'aprovar cap urbanització; aleshores, per què el vull el poder? Només tenc quadres perquè m'agraden molt. He demanat ajut a les institucions públiques a l'hora de fer una obra important, com és ara la Gran Enciclopèdia de Mallorca, de la qual repartim 60 mil exemplars gratuïts a tot Mallorca. Mai no s'havia fet, a Mallorca, una obra cultural d'aquesta empenta.

-Com a grup d'empreses de comunicació, com és que no heu tret, encara, cap diari, revista, publicació en general, en català?

-Repetesc el mateix que fa 15 anys, que vengui algú i que m'ho proposi. Si m'ho ofereixen hi poso el 50%. M'han ofert publicacions en anglès, en japonès, en suec... però cap en català. Quan vaig fer-me càrrec d'Última Hora, per pròpia iniciativa férem un suplement, "La columna de foc", comptava amb 8 pàgines i acabà amb dues. La meua idea era continuar a 12, i seguir. Al nostre poble li manca la voluntat de tenir una publicació en català. Ara bé, us puc dir que la Gran Enciclopèdia reparteix 60 mil exemplars i que de bell principi el 60% de la gent es queixava perquè es feia en català, actualment les queixes s'han reduït al 20%. Tenc amics francesos, anglesos que segueixen la Gran Enciclopèdia en català.

-Medi ambient a Mallorca.

-Fa 25 anys que vénen estrangers i seguiran fent-ho. Malgrat totes les anormalitats que s'hi han fet i s'hi fan, com és ara el túnel de Sóller, Mallorca és el millor lloc per viure.

-Turisme.

-Necessitat de viure del turisme, però un mínim de qualitat, si us plau.

-Autonomia.

-Supòs que és un camí de mil passes i n'hem fet la mitja primera.

-Joan Miró, Miquel Barceló.

-Joan Miró, era un home honest, seriós, humil, el gran creador del segle XX. Era un gran artista. Miquel Barceló no és seriós, és informal, fa números de circ i és un bon pintor. No és ni un geni, ni un creador, és un bon pintor.

-Periodista.

-Qui cerca la notícia i l'ofereix al

lector de forma telegràfica, com una acta notarial.

-Robert Murdock

-Un geni de la premsa i, si fa no fa, el segon o tercer empresari més important del món.

● **He de reconèixer que actualment la Conselleria de Cultura fa bona feina, s'hi esforça. Però s'ha perdut molt de temps; i l'Ajuntament ha perdut tot el temps**

-Gestió de la cultura a les Balears

-Molt malament, potser és el lloc del món on es porta més malament, si més no, d'Espanya. Balears és el lloc d'Espanya que té més doblers, en canvi s'ha invertit poc en cultura, s'hi hauria d'invertir més. Al cap i a la fi, és l'única cosa que queda al llarg dels segles. Quant a doblers, a artistes que han estat a casa nostra, com Robert Graves, Joan Miró... hem tengut unes condicions fantàstiques i no les hem sabut aprofitar. Pel que fa a la gestió cultural, he de reconèixer que actualment la Conselleria de Cultura fa bona feina, s'hi esforça. Hi ha un instint per fer coses. Però s'ha perdut molt de temps; i l'Ajuntament ha perdut tot el temps. ■

AGÈNCIA IMMOBILIÀRIA FERRER

Miquel Àngel Ferrer Montserrat
(Assessoria jurídica pròpia)

**COMPRA, VENDA I LLOGUER DE
RÚSTIQUES, PISOS I XALETES**

Pl. Major, 1. 2n. Tels. 71 31 88 - 71 53 63
07002 PALMA DE MALLORCA

Plànols topogràfics Fotografies aèries

ESTOP

TOPOGRAFIA-FOTOGRAFIA-PROJECTES

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Teléfono 72 33 56

07002 Palma de Mallorca

COMUNICACIÓ

EL FUTUR DE LA COMUNICACIÓ

Francesc Rotger

Amb els mitjans de comunicació passa el mateix que amb l'art i de fet pens que es tracta de dues habilitats interrelacionades: existeixen treballs de comunicació d'alt impuls creatiu i existeix una voluntat comunicadora en quasi tota obra d'art. Doncs bé, la seva evolució també té quelcom de paral·lel. Contràriament al que temien els pessimistes, ni el cinema arribà a menjar-se el teatre, ni el vídeo, que és ja una realitat quotidiana, ha aconseguit enfonsar el cinema a les tenebres del passat; de la mateixa manera, ni les ones radiofòniques anul·laren la vigència del paper imprès, ni la vistositat de la pantalla podrà invalidar la instantaneïtat de la ràdio.

Sembla, i algú tan il·lustre com Umberto Eco ho remarcava recentment a Barcelona, que per molt poderosa que sigui la seva influència, la cultura de la imatge no canviarà de bell nou l'univers Gutenberg. La qual cosa vol dir que no existeix una base raonable

troba l'espai adequat en el qual desenvolupar-se. De fet, aquesta evolució ja s'està produint i d'aquí prové l'especialització constant dels professionals de la comunicació, en un sistema o altre, encara que sigui un ofici de gent inquieta i molts professionals es moguin indiferentment en qualsevol dels mitjans existents.

És evident, tanmateix, que hi ha un llenguatge propi i intransferible per a cada mitjà, unes regles, unes condicions i unes possibilitats que constitueixen les senyes d'identitat de la comunicació escrita, radiada o audiovisual. I el futur es troba, i en les arts em sembla que també, en el fet de potenciar i mantenir aquestes senyes abans que en desviure's per les pròpies mancances.

La premsa escrita, és cert, ha perdut la batalla de la immediatesa. Però no la de l'anàlisi: la victòria del Mallorca o l'Oscar de Dustin Hoffman no són rabioses exclusives de cap diari, però el punt de vista, la documentació, la reflexió, els antecedents i les conseqüències sí que ho són, i d'aquí que el paper es converteix en el dipòsit d'informació més valuós i més sòlid pel consumidor interessat per la qüestió.

I llavors, tal vegada, sigui de segon ordre per a un mitjà de comunicació escrit estendre's sobre la notícia repeti-

da una vegada i una altra, i que el que més importa és proporcionar al lector informació sobre matèries infreqüents, no tan òbvies, no tan sabudes, però que en poques ocasions es troben més a prop del que realment passa al carrer o que són dignes d'interessar al ciutadà, perquè de les nostres possibilitats educatives no convé abusar-ne, sense renunciar-ne.

La manca d'instantaneïtat que sofreix el diari es compensa amb altres avantatges, entre els quals no és el menor oferir una visió de conjunt, el reflex quotidià de la realitat global, que s'oposa al fragment fràgil que per força pateixen altres mitjans. Un recorregut

● **La manca d'instantaneïtat que sofreix el diari es compensa amb altres avantatges, entre els quals no és el menor oferir una visió de conjunt, el reflex quotidià de la realitat global**

per les pàgines d'un diari és un trajecte que va de l'apotecaria de guàrdia a la plaça de Cort a la guerra d'Afganistan, de les xifres sobre turisme als personatges de moda, un univers, en fi, que es renova tots els dies.

la comunicació és un art etern i avaluar el seu origen temporal és, com a mínim, elucubrar sobre el sexe dels àngels. Que l'enginy humà descobreixi nous modes i maneres pot suposar l'enriquiment d'un món complex, però rarament la seva simplificació per l'extinció d'espècies. ■

Francesc Rotger és Cap de Secció del diari EL DIA 16 de Balears.

● **Hi ha un llenguatge propi i intransferible per a cada mitjà, unes regles, unes condicions i unes possibilitats que constitueixen les senyes d'identitat de la comunicació escrita radiada o audiovisual**

que permeti fer suposar la desaparició a mig termini de la comunicació en paper; no evidentment basant-se en hipotètiques estadístiques sobre el descens galopant de la venda de periòdics. Personalment, i encara que el detall sembli frívol, em vaig alegrar quan vaig advertir que els "blade runner" encara llegien diaris més enllà de l'any dos mil.

Segurament que, per purs motius de selecció natural i no perquè ningú no estableixi rols, es tracta que cada mitjà

COMUNICACIÓ

BALEARS: REFLEXIONS SOBRE UN MODEL ÀUDIO-VISUAL POSSIBLE

Sebastià Verd

D'aquí a pocs mesos, la presència de la televisió privada capgirarà l'actual panorama de la comunicació àudio-visual a tot l'Estat espanyol. Aquesta situació serà doblement greu a les nostres illes on, a més d'anar molt retardats, no gaudim de cap sistema ni projecte propi que sigui capaç de fer front a l'enorme competència que ja es belluga a la cantonada. L'actual centre territorial de TVE, tot i que mantindrà el seu paper (un oasi lingüístic) i el seu lideratge informatiu dins de la comunitat autònoma, corre el perill de veure's aïllat enmig de la proliferació de canals en castellà i dirigits a una audiència de masses. D'aquesta manera, les Balears poden romandre marginades des d'un bon començament de la nova galàxia electrònica de la comunicació.

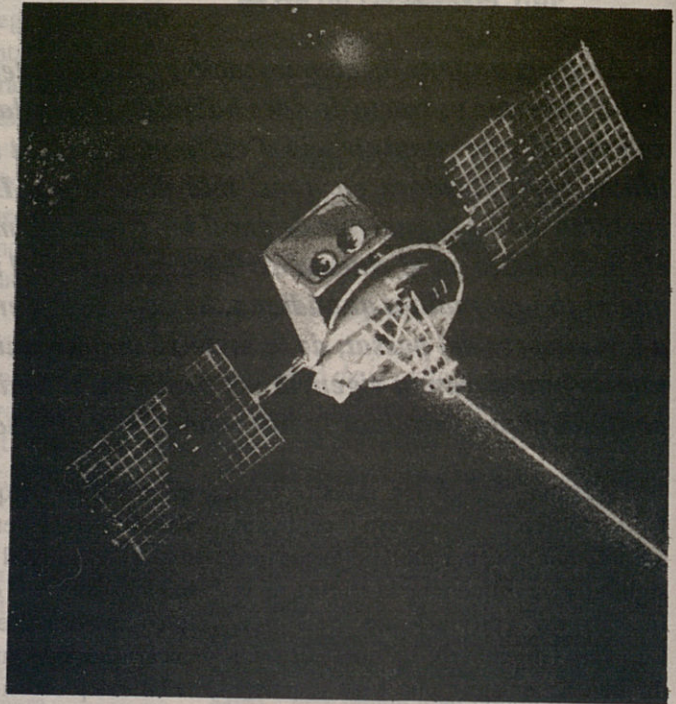
I és que, en aquest país, ni per la via de les relacions amb l'Estat, ni com a projecte de la Comunitat Autònoma, ni sols per la més senzilla (però alhora incompresa i conflictiva) possibilitat dels intercanvis amb Catalunya, no hem pensat mai en la necessitat de dissenyar un model de comunicació adaptat a la nostra realitat i que pugui inserir-se, sense desistiments i sense renúncies, a la cada vegada més complexa xarxa de comunicacions mundials.

Avui, i molt més demà, la comunicació s'internacionalitza o, més ben dit, es reproduïxen els esquemes centralistes que fins ara hem conegut a nivell estatal. Això no obstant, el sistema també es diversifica i seria precisament mercès a aquesta circumstància que es podria pensar en la creació d'un sistema comunicacional de caire insular. La televisió és cada vegada més prepotent i ho continuarà essent amb l'augment de

l'oferta de canals. El que pot succeir és que la competència, cercant audiències massives i per tant un mercat publicitari, no dugui ni més qualitat ni més pluralisme informatiu, sinó simplement massificació.

● **Aquí, a Mallorca, ens cal esser més imaginatius, perquè ni tenim la força política ni, sobretot, el mercat de sis milions**

Per aconseguir més pluralisme s'hauran de cercar vies alternatives començant per noves fórmules de televisió, sigui de TV convencional o hertziana i per cable, que permetin un apro-

En el futur immediat la TV continuarà dominant el mercat de la comunicació.

pament al ciutadà i una comunicació prou més interactiva. També s'hauran de recrear formes de comunicació més tradicional, com la mateixa premsa i la ràdio, o fins i tot el muralisme, així com acudir a l'avantguarda tecnològica: banc de dades, teletext, etc... Cal tenir en compte que ben prest moltes noves tecnologies s'ofertaran al públic com a complement, precisament, de l'oferta de televisió de masses que serà, sobretot, un mitjà d'entreteniment i d'informació estatal o internacional.

En el futur immediat la televisió continuarà dominant el mercat de la comunicació, però enfront seu caldrà presentar una batalla selectiva a fi d'evitar que l'absència de les illes en el planeta àudio-visual acabi de fer-nos desaparèixer del mapa de pobles. Si així fos, informativament no passaríem de ser un de tants satèl·lits que ja circulen pel cel de la Terra, totalment con-

No seria bo renunciar a rebre tantes senyals de televisió com sigui possible.

nectats i supeditats a no més de mitja dotzena de centres de decissió a tot el món.

Cal cercar les estratègies oportunes

● Cal comptar amb uns mitjans de comunicació prou competitius per enfrontar-se a la creixent internacionalització

per evitar aquesta completa satel·lització. I aquestes, pel que fa a la televisió, passen per poder gaudir d'unes hores, almanco, d'emissió pròpia, les suficients per aixecar una infraestructura capaç de produir programes competitius. Si a Mallorca som incapaços de crear centres de producció amb capacitat d'exportar el nostre producte, molt malament ens anirà en el futur. Llavors, com a única alternativa no ens quedaria altre camí que la submissió a la indústria estatal, evidentment castellana o, en el millor dels casos, a la indústria barcelonina, des d'on, si més no, sí que sembla que es contempla un model de comunicació que, més

o manco acceptat per totes les forces polítiques i socials catalanes, treballa en harmonia amb un projecte de país.

Aquí, a Mallorca, ens cal esser, però, més imaginatius, perquè ni tenim la força política ni, sobretot, el mercat de sis milions. És per això que cal aprofitar l'existència d'uns nuclis televisius, com és el cas del centre territorial de TVE, per poder participar en un hipotètic canal en català. Aquesta és una prioritat absoluta per no perdre temps i perquè, a més, es compta amb una infraestructura tècnica capaç i amb un equip humà disposat a participar en aquesta aventura. I això no vol dir renunciar a un possible canal autonòmic o a futures xarxes de cable, ans al contrari, potser un estímul. El que es tracta, en definitiva, és d'animar la creació d'un mercat de producció, tant sigui mitjançant productores institucionals (com la Universitat, Calvià 2.000, etc...) com privats.

Per petit que sigui, cal que es produeixin programes de televisió que siguin exportables fora de Mallorca i això perquè per estructurar una societat cal comptar amb uns mitjans de comunicació prou competitius per enfrontar-se a la creixent internacionalització, la qual cosa no serà possible si no es disposa d'un equipament que garanteixi suficient qualitat i d'un equip humà preparat

per competir amb els ulls fixats més enllà de les nostres fronteres físiques. Cal, per tant, que tota la societat, des de les Institucions a les forces socials de tot tipus, creguin en la necessitat de construir un sistema de comunicació propi capaç d'introduir-se dins de la complexa xarxa estatal i mundial. Recents converses amb la Universitat de les Illes ens parlen de la possibilitat d'una fòrum d'estudi i diàleg sobre aquesta vital qüestió, però les lluites

● Cal que tota la societat, des de les institucions a les forces socials de tot tipus creguin en la necessitat de construir un sistema de comunicació propi

polítiques internes de la Comunitat Autònoma, així com les absurdes polèmiques sobre la TV2 i també la intolerància manifestada amb la destrucció del repetidor de TV3, dificulten un panorama de per si mateix prou negre.

Tal volta no sigui tant dolent copiar models de vida que ens arribin de fora, ni parlar altres llengües, ni pensar d'acord amb normes i consciències llunyanes, que cada dia veim reflectides a tot color a les pantalles dels nostres televisors. En el món futur no és possible creure en aïllaments culturals, no seria bo renunciar a rebre tantes senyals de televisió com sigui possible, però precisament per això, perquè rompre l'aïllament no vol dir la destrucció de cap identitat, sinó la interrelació i intercanvi, és que cal participar en la construcció del nou ordre mundial de les comunicacions, que tanmateix es farà amb nosaltres o sense nosaltres, sense renunciar a l'escaló que ens pertany. Evidentment és un graó petit i inestable, però és el nostre. Difícil tasca, però malgrat tot ens hem de resistir a considerar-la impossible. ■

Sebastià Verd és periodista

CRE-A-CCIÓ

NOTÍCIA DE BERT SCHIERBEEK

Antoni Nadal

Bert Schierbeek va néixer a Glanerbrug, un poble de la província d'Overijssel, als Països Baixos, l'any 1918. Poeta, novel·lista i assagista pertanyent al grup literari independent dels "Vijftigers", o sia els "Cinquantistes" o "Generació del cinquanta", molt vinculat alhora amb el moviment artístic Cobra, en els quals Schierbeek ha actuat d'aglutinant entre uns artistes amb tanta de personalitat (Kouwenaar, Lucebert, Campert, Corneille, Appel, etc.). Com a novel·lista, Schierbeek es donà a conèixer en acabar la Segona Guerra mundial amb dues novel·les tradicionals que tenen el conflicte bèl·lic com a rerefons temàtic. Després, va treballar en obres experimentals durant quatre anys. L'aparició, l'any 1951, de *Het boek Ik* (*El llibre Jo*) va marcar l'inici de la prosa experimental en neerlandès enmig d'un gran ressò. A aquest llibre, n'hi han seguit una vintena més, de difícil classificació, atès que, en general, estan formats de prosa i poesia, sense que s'hi puguin demarcar els dos gèneres (el neologisme "proesia" és del mateix Schierbeek), talment com en l'obra de Francis Ponge, James Joyce o Malcolm Lowry. D'altra banda, a través dels anys, Schierbeek ha incorporat el budisme zen a la seva obra.

L'any 1957, Bert Schierbeek va fer el viatge de noces del seu primer matrimoni a l'illa d'Eivissa, on començava a establir-se una colla considerable d'escriptors neerlandesos, i a partir de l'any 1958 anirà passant temporades cada vegada més llargues a Formentera. La petita illa pitüsa ha exercit

Dibuix de Lucebert

Bert Schierbeek Formentera

Followed by
The Gardens of Suzhou

Translated from the Dutch
by Charles McGeehan

Guernica

una gran influència sobre Schierbeek. L'any 1984, l'escriptor va publicar un llibre de poemes titulat significativament *Formentera*; encara, en un dels seus darrers llibres, *Door het oog var de wind* (*Per l'ull del vent*), editat l'any 1988, la presència de Formentera hi és gairebé constant. Enguany, *Formentera* acaba d'esser editat juntament amb *De Tuinen van Suzhou* (*Els jardins de Suzhou*) en versió anglesa, a la canadenc Guernica Editions. Per aquest motiu (Schierbeek resta inèdit encara en català), hem pensat en l'oportunitat de la publicació en *El Mirall* d'alguns poemes de *Formentera* en traducció del neerlandès al català de Roser Misiego.

el reparador de bicicletes

al seu cau
sota un ble esquifit
una porta oberta
s'asseu
s'agenolla
i s'ajup
davant una de tantes
bicicletes
dius hola
diu hola
guspireig
als ulls i veu
per damunt
de tots els pedals
il·luminats totes
les cames i des del seient
totes les cuixes els vestits
que voleien i el que hi ha a sota
i que deu endevinar

s'aixeca
agafa el manillar
veu totes les mans
que l'han tocat
i fa una estrebada
remuga:
un dia
una tarda la muntanya de la Mola
flotant
en la boira
es va fer totalment invisible

Zenó

segons Zenó
estàs quiet
en cada moment
del moviment
o sigui que em moc
quan estic quiet

fa remor el mar
en moviment etern

com et fas teva
cridà l'home
(caient)
la immobilitat?

llum en el mar

en relació amb aquesta
llum en el mar
un vaixell
totes les estrelles estan quietes
si no cauen

enganyat per la llum
d'aquella estrella ja
caiguda fa segles i encara
visible a simple vista

veure el que ja no hi és
perquè encara hi és

així també cau l'home
en aquest instant
en l'eternitat

parets

construïdes pels homes
pels temps i per la vida lenta
les pedres recollides
una a una
de la terra indòmita

gàbia per a ovelles
arbres i cabres

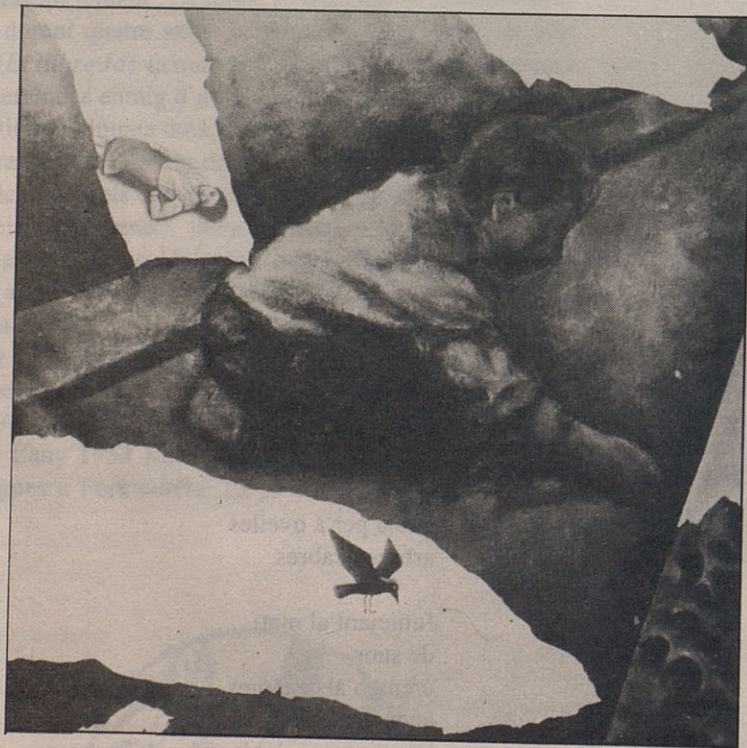
fumejant al matí
de suor
cremen als vespres
encara

les esquenes doblegades dels pagesos

MISTERI I AMBIGÜITAT EN LA PINTURA DE VICENÇ TORRES

Jaume Torres i Estradé

Vicenç Torres a finals dels seixanta ja freqüentava l'Escola d'Arts i Oficis. Era un primer apropament al món de l'art. Encara que no sigui un dels noms coneguts i consagrats del panorama illenc, la seva activitat plàstica es desenvolupa durant els setanta i vuitanta. Avui dia la qüestió del nom i la imatge depèn de factors externs a la producció pictòrica, com la propaganda, el pes d'una galeria, la participació en mostres importants, etc.

Discordances amagades o evidents, que trenquen la lògica i obren ambigüitats

Fer un llistat d'exposicions realitzades sovint resulta pesat i inútil. Anem a l'anàlisi de la seva activitat, que es pot separar en dos blocs. La dels setanta va lligada al grup Criada. En el panorama artístic mallorquí s'enceta en aquests anys tot un procés de renovació duit a terme per la generació jove. Desenrotllen empreses de tipus col·lectiu com Neó de Suro, Criada o Taller Lluàtic.

El Grup Criada funciona del 1974 al 1977, els anys finals del franquisme i principis de la transició. La seva tasca era bàsicament un intent de lligar l'art amb l'oposició al franquisme i rebutjar el sistema artístic establert competitiu de concursos i certàmens. El grup es dissolgué en uns moments en què la situació política i artística canviava.

Vicenç Torres, malgrat que des del

principi ha compaginat la seva participació en les iniciatives de Criada amb exposicions pròpies (amb el grup Bes en el 1970, en solitari a Quatre Gats el 1975, amb en Pep Canyelles en el Museu de Mallorca el 1978), serà sobretot en els vuitanta quan desenvolupi la seva obra individual.

Si comparem els paisatges surrealitzants de començaments de la dècada amb les figures aïllades i tristes d'aquests darrers anys, ens sobtarà el canvi. Però hi ha un nexe amagat que les uneix en profunditat, el tipus de pintura que pretén realitzar. En el segle vint els mòbils que generen la producció dels diferents artistes són variats i sovint confusos. Molts segueixen encara el principi de la imitació, de la còpia de la natura, des dels impressionistes als hiperrealistes. Altres, tot el corrent de l'avantguardisme fred i científic, treballa en l'autoanàlisi dels elements del propi codi pictòric, arribant a les abstraccions geomètriques. I altres, també des dels postulats de la modernitat, molt més càlids i individuals, s'han decantat per l'expressió de móns propis, com surrealistes i expressionistes. I molts han caigut en la repetició de fórmules obsoletes i en el decorativisme. L'obra de Vicenç Torres precisament vol recrear un món personal, una mitologia individual, amb elements dissonants que provoquen lectures obertes.

En les exposicions de la Galeria Joaquim Mir la juxtaposició de motius icònics, l'estranya atmosfera de verds i grocs o la metamorfosi d'una muntanya en cap d'ocell, donaven lloc a composicions i paisatges propers al surrealisme. De vegades recordaven un Max Ernst.

Darrerament les seves teles han abandonat aquella fredor i distància-

Les figures solitàries perden l'esguard en la llunyania.

ment i han esdevengut més càlides i pictòriques. Continua amb una temàtica de paisatges, però humanitzats. Construeix unes escenes amb elements molt quotidians i propers: la imatge de la seva dona o el seu fill, un perfil muntanyenc, la línia de l'horitzó marí o l'interior d'una cambra. Uns elements que tots reconeixem com pertanyents a la realitat diària que ens envolta. Però Vicenç Torres no vol limitar-se al mimetisme del retrat. Hi torna a haver subtils dissonàncies que enceten dubtes i interrogants en unes composicions construïdes amb un vocabulari icònic extret de la quotidianeïtat. Discordances, amagades o evidents, que trenquen la

lògica i obren ambigüitats, un ventall de possibles lectures.

La llum deixa de banda les verdors i grogons fredes anteriors i es tenyeix d'horabaixa trist. Les escenes segueixen, però, amarades d'una atmosfera estranya i melangiosa.

Les figures, solitàries, perden l'esguard en la llunyania. S'aïllen tristes i capcot. O se situen davant mars d'horitzó esbiaixat. La línia marina perd la serenor de l'horitzontalitat i romp la pau del moment. O es col·loquen sobre un perfil de muntanyes esmorrallades, unes muntanyes inconcretas i prenyades de misteri, semblants a les verdoses del període

surrealitzant. O s'encabeixen dins cambres de perspectives impossibles. O de prompte es tornen lleugeres i suren en el paisatge. Si no tot d'una, almanco després d'una contemplació mínima i detenguda, t'adones que quelcom surt de la normalitat i que et permet una fruïció més intensa.

Ultimament, ha emprès una nova aventura, la juxtaposició d'aquestes escenes amb alguns elements acostats a l'estètica anterior. És un nou camí, una nova possibilitat. ■

Barcelona, abril 1989.

Papers pintats

Marc i Motlures

Pintures

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

QÜESTIONS DE LLENGUA

DIGLÒSSIA, GLOTOFÀGIA, SERVILISME**Jaume Corbera i Pou**

Des que l'any 1959 Charles A. Ferguson va fer públic el seu concepte de diglòssia, hom n'ha fet ús i abús referint-se a les situacions sociolingüístiques semblants a la que es viu als països de parla catalana: diglòssia era tenir dues llengües, la d'estar per casa i la "important", la pública, la de l'ensenyament, la de les autoritats, la de la cultura oficial, la de relació amb el món exterior. És a dir, en realitat, diglòssia era tenir un dialecte i tenir una llengua (i ja m'enteneu).

Però hi ha qui diu que el concepte que Ferguson va definir no era ben bé aquest, sinó que ell en realitat parlava no de dues llengües, sinó de dues modalitats de la mateixa llengua: la modalitat col·loquial i la modalitat estàndard. Així, la diglòssia de Ferguson seria, per exemple, la convivència entre l'alemany suís i l'alemany estàndard a Suïssa: dues modalitats de la mateixa llengua. En canvi, la situació catalana - com l'occitana, la basca, la gal·lesa... - no seria de diglòssia, sinó de bilingüisme (alguns autors) o, més ben dit, de substitució lingüística, conflicte lingüístic, glotofàgia, minorització... (altres autors més moderns).

Si va a dir ver, mai no he vist clara la diferenciació entre llengua i dialecte, si no és des d'un plantejament estricta-

ment polític. ¿Per què el suís alemany, inintel·ligible per als altres parlants germànics, és una modalitat de la mateixa llengua que l'austriac i, en canvi, el gal·lec (si és que hi ha "un gal·lec") és una llengua diferent del portuguès? ¿En quins criteris lingüístics es basa aquesta consideració diferent?

Si aquesta diferenciació no és gens clara, ¿pot ser-ho la distinció entre la diglòssia de Ferguson i la glotofàgia de Calvet o el conflicte lingüístic d'Araçil? D'entrada, tenc els meus dubtes sobre la validesa d'aquesta distinció, si bé una de les característiques que Ferguson aplica a la diglòssia no és vàlida per als altres conceptes: l'esta-bilitat. En una situació de diglòssia hi ha esta-bilitat (almanco teòricament) entre les varietats lingüístiques convivents dins

una mateixa societat; en canvi, en la situació de glotofàgia o de conflicte lingüístic la varietat "important" va ocupant progressivament el lloc de la varietat "col·loquial", "popular" (o com li vulgueu dir). En aquest sentit, doncs, hi ha la mateixa relació entre els dialectes d'oïl i el francès que hi ha entre els dialectes d'oc i aquesta mateixa llengua: el francès tapa qualsevol dialecte (despectivament anomenat "patois"), tenguí l'origen que tenguí.

És evident que, vist així, la societat catalanoparlant es troba més aviat en una situació de glotofàgia o conflicte lingüístic que no de diglòssia: el francès, l'espanyol o l'italià (segons l'indret) van reduint més o manco progressivament el nombre de catalanòfons, de tal manera que el final previsible (malgrat algunes "Lleis de Normalització Lingüística", o similars, inoperants), dins un termini més o menys llarg (o curt, segons es miri), és la desaparició dels parlars catalans, o la seva reducció a llengua-símbol conservada a qualche racó del territori, mantengut com a "reserva" folklòrica...

Ara bé, aquests darrers anys unes noves circumstàncies han vengut a

RECTIFICACIONS

M'agradaria fer constar unes petites rectificacions al text, tal com va sortir, de la meua ressenya del Diccionari Català de l'Alguer, publicada al número 24 de gener passat d'EL MIRALL. Sé ben cert que la dificultat de còpia del text, ple de transcripcions fonètiques, va ser la causa que hi apareguessen els errors que us deman de corregir, els quals, tot i sent petits, em fan dir unes mentides "lingüístiques".

Les rectificacions que cal fer-hi són aquestes:

- Paràgraf quart (p. 37). Diu: "... la resolució en (>ll) dels grups lletins [sic] T'L {SPATULA espatla}, D'L (AMIGDULA > metla)..." Ha de dir: "... la resolució en [ll] (> [ll]) dels grups llatins T'L (SPATULA>espatla), D'L (AMIGDULA > metla)..."

- Paràgraf sisè (p. 38). Diu: "La solució algueresa, com la balear i la sud-occidental, és (>[ll])..." Ha de dir: "La solució algueresa, com la balear i la sud-occidental, és [ll] (>[ll])..."

- Paràgraf desè (p. 38). Diu: "... "cèrnia" [tʃɾɲia]... "ciconya" [tʃikʃa]..." Ha de dir: "... "cèrnia" [tʃɾɲia]... "ciconya" [tʃikóɾa]..."

- Paràgraf desè (p. 39). Diu: "Escriure "prunitja" el mot [prunita] (log PRUNITTSA)..." Ha de dir: "Escriure "prunitja" el mot [prunítʃa] (<log PRUNITTSA)..."

Altres petitíssims errors (sobretot, absència de determinats accents), poden haver estat esmenats directament pels eventuals lectors.

Jaume Corbera

complicar un poc més la situació. Si des de feia uns quants segles el conflicte lingüístic a casa nostra era entre l'espanyol, el francès o l'italià i els parlars populars catalans (posat que no hi havia ús públic social d'una modalitat estàndard catalana), actualment hi ha un tercer element dins el joc: el català oficial, el català codificat, el català literari, el català de l'ensenyament, el català dels mitjans de comunicació... És a dir, allò que podria ser la *llengua catalana*.

L'existència d'una *llengua catalana* era, de fet, una necessitat si es volia fer l'intent de capgirar la situació del conflicte lingüístic a favor nostre: contra les llengües espanyola, francesa o italiana només es podia lluitar amb una llengua catalana, més forta que cada un dels parlars per separat. Això era una veritat i continua sent-ho. Però perquè aquesta *llengua catalana* pogués -puguí- complir la seva funció havia -hauria- de servir també per a una tasca delicadíssima: que els parlants s'hi reconeguessen representats, que vessen que efectivament aquesta llengua catalana era la d'ells, i no la d'uns altres. I això a tot el domini lingüístic, i no sols a una part. I tenint en compte tot el temps d'alienació lingüística a què la nostra comunitat ha estat sotmesa durant tant de temps. Però tenint també en compte que la degradació general de la parla popular era tan marcada que calia que aquesta nova eina, la *llengua*, de què ara podíem disposar, complís també la funció de retornar -o, com a mínim, d'incitar-hi- la puresa i la genuïnitat al llenguatge viu. És a dir, era important que la *llengua catalana* fos, a la vegaada, de i per a tots els catalanoparlants. I no fos tributària ni servil respecte a altres llengües.

¿És possible, però, que d'una societat servil com la nostra, durant tants d'anys acostumada a valorar més allò que és de fora que no allò que és de dins, en sortís una *llengua sobirana*? Potser sí, que hauria estat possible, si els dirigents que l'havien de conformar (acceptem-ho: la llengua la fan els qui tenen el poder) també haguessen estat *sobirans* en la seva educació i mentalitat. Però això ja era demanar la lluna en un cove.

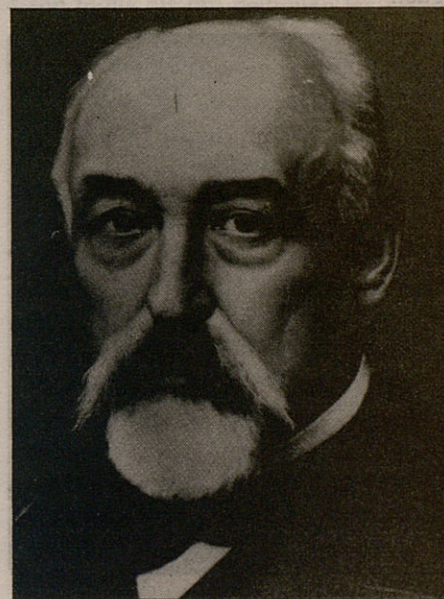

Carles Riba.

Perquè, si no hi ha voluntat de fer un país sobirà, ¿hi pot haver voluntat de fer una *llengua sobirana*? Pareix clar que no. I els resultats són ben visibles: a les quatre províncies entorn de Barcelona han optat per una *llengua* escandalosament espanyolitzada, en el seu plantejament i en les seves formes (uniformització màxima sobre el model de la capital; castellanismes a balquena: *barco, caldo, disfrutar, probar* (per "tastar"), *recolzar* (per "donar suport a"), *quiniela...*; pronúncia *xava* com a model de l'estàndard oral); a les tres províncies meridionals han fet si fa no fa igual, amb la diferència que aquí no es sap quin és el model concret (hi ha més desgavell); i a les quatre illes (m'estalviaré de parlar dels *Pirineus orientals*, de la *Franja*, del *Co-Principat* i de la *Barceloneta*, que conec poc i, a més a més, pesen poc dins aquest procés) hi ha una espècie de pugna entre el parlar esgarriat del carrer (que, per exemple, podem sentir per "Ràdio Quatre", estrenada de poc) i el mimetisme barceloní que practiquen alguns professors universitaris i molts de "correctors", d'"assessors" i d'ensenyants que han tengut la sort d'"accedir" al seu mestratge.

La cosa és bastant lamentable, perquè, endemés, a aquesta situació s'hi ha arribat després d'anatematitzar, per part dels nous *dirigents*, els antics posseïdors i/o controladors de la veritat lin-

güística, acusant-los d'antiquats, d'immobilistes, d'incoherents o, fins i tot, d'incompetents. Les víctimes han estat des del mateix Fabra (l'obra del qual s'ha vist manipulada i sovint oblidada), fins a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, passant per les personalitats de Manuel Sanchis Guarnier o Francesc de B. Moll, que els nous *dirigents* volen ignorar o aprofitar, alternativament segons les conveniències del moment (sembla, fins i tot, que amb el beneplàcit de la Direcció Gene-

Marian Aguiló.

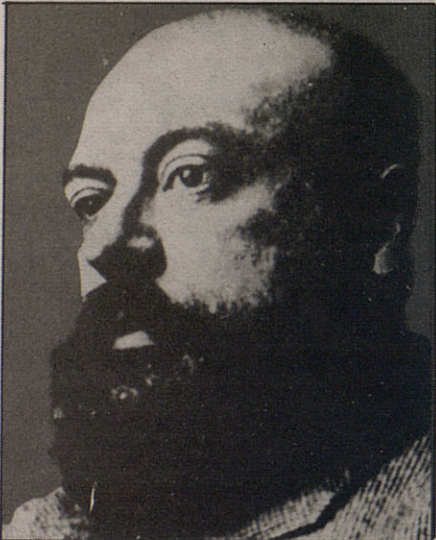
ral de Política Lingüística de la Generalitat de les quatre províncies, que mai no ha fet res per aturar l'escarni a la llengua, tot i estar durant molt de temps en mans d'una persona ben lligada a don Francesc).

Els fruits de tot aquest entreteixit que podria resumir amb el nom de *demagògia lingüística* ("una llengua acostada al poble", per a uns; "una llengua funcional", per als altres) han estat la confusió i la legitimació de la ignorància, sovint sota el pretext de l'adequació o -fins i tot!- de la correcció. Els exemples són múltiples, però només en posaré uns quants.

Deixant de banda el model castellanitzant ofert pels dos diaris en català (que no és igual que "catalans") de la segona ciutat d'Espanya (si bé val la pena recordar que el del diari "Avui", portaveu del regionalisme local de dreta, depèn en darrera instància del sr.

Doctor en Filologia Catalana, "campió del catalanisme", Max Cahner, vegem només un poc què passa a la TV3, a la comunitat Valenciana i a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

TV3, fent ostentació de la seva condició de *televisió nacional de Catalunya*, s'ha plegat a les propostes dels verinosos i promou el barceloní xava (com el que parla en "Dracli" de la inefable "Història"), pobre i castellanitzat, amb qualche concessió a la pronúncia occidental, com la de na Ma. Pau Huguet.

Miquel dels Sants Oliver.

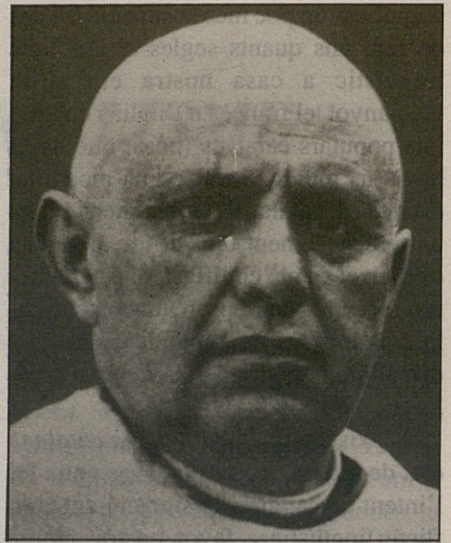
A València es publica "El Temps", setmanari que es pretén "nacional" (és a dir de la "nació catalana", temps enrere existent). Quin model de llengua empra? Doncs una mescla de llenguatge populista meridional (p. ex., imperfets de subj. en -ara, -era, -ira, tradicionalment rebutjats per la literatura autòctona), d'espanyolismes diversos (p. ex. "el 18 de febrer pel matí", "xiringuitó", "barco", "oït", "haver" (per "haver-hi"), "estar" (per "ser"), de "verinosismes" (p. ex. "sigut"), de valencianismes tradicionalment admesos (p. ex. presents d'indicatiu i subjuntiu en -e, possessius "meua"/"teua"/"seua") i de "catalunyismes" (per dir-ho de qualche manera) innecessaris (p. ex. "espatlla", "ametlla"). Un model perfecte, ja es veu.

A les Balears no tenim encara tantes d'oportunitats d'exterioritzar la *llengua*: poques publicacions periòdiques,

una miqueta de TV regional i una "Ràdio Quatre" obligada a fer els informatius generals en castellà; a part dels llibres que apareixen adesiara de les escasses editorials aquí existents o dels fullets d'informació editats per les institucions.

Ara bé, hi ha una característica comuna a tots aquests mitjans: la inseguretat i el servilisme cap aqueix model barceloní que, precisament, ens ignora completament. La llengua que s'ensenya a les nostres escoles i es fa pública pels diversos mitjans ja no té res a veure amb la nostra tradició secular, tradició que qualcú esgrimeix quan li és útil (verbigràcia, en la qüestió del pseudo-article dels topònims). Ens trobam ara amb una llengua espanyolitxada i barcelonitzada, a més a més de marcadament incorrecta en molts de casos, fruit d'aquesta inseguretat (vull dir, ignorància) de què fan gala els qui la imposen. D'exemples, a betzef; però m'aturaré a comentar-ne uns quants, de bastant significatius.

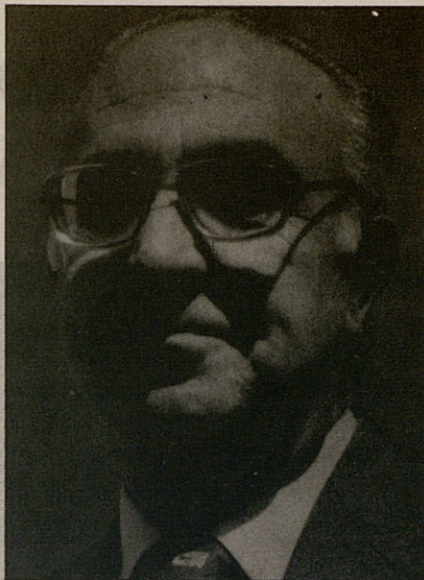
A les Balears (i també a València) ha estat sempre tradicional escriure *tl* el so geminat (ll) provinent dels grups llatins D'L, T'L i G'L: *ametla*, *espatla*, *vetlar*. Ni la pronúncia ni la grafia, tan antigues com el mateix parlar (vegeu-ne abundants testimonis al DCVB (1) i al DECLC (2), entre altres obres) han estat mai considerades incorrectes (encara que Fabra no les inclou a la seva obra), sinó que han estat recollides per les gramàtiques de F. de B. Moll (3), M. Sanchis Guarner (4) i molts altres, entre els quals fins i tot J. Ruaix (5). Doncs bé, tot i aquesta tradició antiga innegable, tot i que és recollida pels nostres gramàtics, tot i que modernament continua en ús per molts d'escriptors i és, inclús, present al nomenclàtor dels nostres carrers i a les nostres institucions (p. ex., a Palma hi ha el "carrer de l'Ametler", nom posat amb el beneplàcit de l'assessor universitari corresponent; i sempre podem llegir *batle* a qualsevol imprès dels ajuntaments), malgrat tot això, dic, tota una partida d'assessors, correctors i mestres diversos, que es senten amb la plena autoritat que ells mateixos s'han atorgat, es dediquen a imposar la grafia *tll* a tothom

Antoni M. Alcover.

(6), això tant des d'entitats públiques com privades, des d'escoles bàsiques fins a la mateixa Universitat, imposició que ha arribat ja (encara que sigui un poc anecdòtic) a la pròpia revista "Lluc", antany tan respectuosa amb la nostra tradició lingüística. Però aquest no és l'únic cas d'imposició arbitrària o basada en la ignorància: la majoria de tots aquests mateixos personatges estan ben convençuts que ni *depòsit* ni *llonja* ni *bolletí* (i això no és, altra vegada, més que un petit exemple) són *correctes*, però desconeixen que *depòsit* era a la primera edició del DGLC (7), de la qual va ser eliminada posteriorment sense cap raó per R. Aramon; que *llonja* és al DLC (8), i que *bolletí* ha estat sempre al DGLC. Tanmateix, si només fos qüestió de "depòsit" o "dipòsit", etc. la cosa no tendria tant d'importància. El mal és que aquests que miren tan prim amb aquestes formes absolutament correctes (mostrant així, al cap i a la fi, la seva mentalitat uniformitzadora, còpia de l'espanyola), fan després, o deixen fer, barbarismes i incorreccions totalment inadmissibles, resultats dels quals són (també per exemple), les "trobades" d'Escoles Mallorquines o d'Escoles Catalanes de Mestres (que haurien de ser *aplecs*, potser *encontres*), l'ús del pronom inexistent en català "el mateix" (p. ex., "amb el convenciment que la suma *dels mateixos* multiplicarà els resultats"), i "permanèixers" i "logrars" que he po-

gut llegir a opuscles sorgits d'institucions culturals oficials. El que més greu em sap és que aquestes manies i incompetències hagin afectat ja (i també em sap greu dir-ho) la mateixa obra d'A. M. Alcover, algunes rondalles del qual van apareixent des de fa poc temps en adaptacions il·lustrades de l'Editorial Moll, adaptacions en conjunt ben discutibles on, al costat de la innecessària i arbitrària correcció de *rotlada* en *rotllada* (9), hi trobam el canvi de la forma correcta *veren* (original) en la incorrecta *vegeren* (10), a part d'altres inadequacions com "*El gegant es fot dins la sínia...*" (10). Però és que encara n'hi ha que han anat més lluny: empesos per aquesta fòbia a tot allò que no és estrictament capitalí (sempre en l'actitud servil apresada amb els espa-

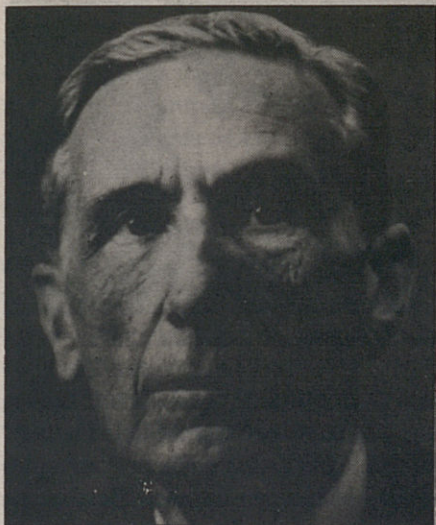
Manuel Sanchis Guarner.

que ja hi estava la *nostra llengua* del poble que la parla, a favor -diuen- d'una suposada unitat nacional en la qual ja no creu ningú. Estam condemnats in *aeternum* al paper de comparses, dels uns o dels altres.

I és que si no en teníem prou amb els pes de l'espanyol -o del francès o de l'italià-, causant primari de tota aquesta confusió, ara encara ens volen posar a damunt l'anglès, precisament amb la benedicció de tots els fins ara al·ludits, que hi veuen una espècie de post de salvació de les nostres desgràcies, oblidant que l'anglès ha estat, i és, la desgràcia de moltes altres llengües arreu del món. Però pareix que la batalla de l'anglès és la de la modernitat i la del futur, o almenys així ens ho volen fer creure. I perquè ja ens en facem la idea, la Universitat de les Illes Balears obliga a fer-hi el resum de les tesis, o hi publica cartells sencers anunciant congressos. I perquè al cap i a la fi l'anglès és la llengua important, la llengua de la cultura, en anglès i en la *llengua del país* (és a dir, l'espanyol) es va celebrar fa poc a Mallorca un simposi sobre Aucells Marins, organitzat pel GOB i el MEDMERAVIS, sigles en anglès de l'"Associació per a l'Estudi de l'Avifauna Marina Mediterrània". (Curiosament, en tota la Mediterrània només Gibraltar és un país naturalment anglòfon...) La consciència servilista no permeté als organitzadors locals conside-

rar que era per ventura també possible parlar d'aucells en català. No en mancaria d'altra!

El tema segurament em podria donar corda per a moltes més retxes (12), però crec que ja n'hi ha prou. Volia només denunciar, per si qualcú encara no se n'havia temut, l'estat d'alienació lingüística a què la *glotofàgia* que patim ens ha portat. Hem arribat a un punt en què lluitam contra nosaltres mateixos, en lloc de lluitar contra el vertader enemic exterior. Hem creat enemics interns allà on no n'hi havia hagut mai, i són molts els qui dediquen les seves energies a combatre aquests suposats enemics, mentre deixen infiltrar-se ben tranquil·lament els qui vénen de fora. Se'ns vol fer creure que és dolent dir "batle" o "desfressa", mentre se'ns bombardeja contínuament amb "alcaldes" o "barcos". Per si no bastaven els que ja tenia tothom, encara se'ns volen carregar més prejudicis. Mentrestant, l'espanyol va fent camí, i l'anglès també. Era cap aquí, que volíeu anar? ■

Pompeu Fabra.

nyols), fugen ja per sistema de qualsevol paraula o forma verbal autòctona i tradicional, preferint automàticament *maduixa* a *fraula*, *raspall* a *espalmador*, *cognom* a *l·linatge*, *tinc/tingui* a *tenc/tengui*, *ensem/pensem* a *pensam/pensau*, etc. etc. Això sí, de faltes d'ortografia n'hi pot haver; com a mostra -una entre tantes!- l'entrada "bilingües" a "Agroalimentària 89", on podíem llegir: "...no deixi cap de les dades que li *solicitem* (sic). *Quant* arribi al recinte..." Mentre de Barcelona estant es promou una *llengua local* i allunyada de totes les comarques, els nostres *sociolingüistes* (11) centren els seus esforços a allunyar encara més del

NOTES

- 1.-Diccionari Català-Valencià-Balear, d'Antoni Ma. ALCOVER i Francesc de B. MOLL. Palma, 1926-1968.
- 2.-Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana, de Joan COROMINES. Barcelona, 1980-1988.
- 3.-Gramàtica catalana referida especialment a les Illes Balears. Palma, 1968.
- 4.-Gramàtica valenciana. València, 1950.
- 5.-El català en fitxes. I. Barcelona, 1976.
- 6.-Fins i tot als l·linatges, car han arribat a corregir el nom del professor Josep Amengual i Batle en J.A. i Batlle. (Vegeu el programa de "Mallorca Romana" organitzat pel Centre de Professors l'abril passat.)
- 7.-Diccionari General de la Llengua Catalana, de Pompeu Fabra. Barcelona, 1932.
- 8.-Diccionari de la Llengua Catalana. Barcelona, 1982 (GEC).
- 9.-A La cova de la bruixa Joana.
- 10.-A En Joanet Cameta-Curta.
- 11.-Als quals, per si un cas no el coneixen, voldria aconsellar modestament que es llegissin el *Curs de Sociolingüística. I*, de T. MOLL i C. PALANCA. Alzira, 1987. Els pot ajudar en qüestions com aquesta (i en altres). I si a més a més es llegeixen alguns articles de Ll. V. ARACIL (us sona?), encara millor.
- 12.-Podríem parlar de les causes de l'aparició de l'anomenada *3a via* valenciana. O de la confusió també que pateixen els corresponents illencs a l'hora de publicar els seus escrits en català a la Península. O...

CLOENDA DELS CURSOS DE CATALÀ PER A ADULTS

Al Restaurant "Pequeño Mundo", de Palma, i amb assistència d'un gran nombre d'alumnes, professorat, representants de les institucions públiques i docents, i directius de l'Obra Cultural Balear, dia 16 de juny va tenir lloc en un sopar l'acte de cloenda dels Cursos de Català per a Adults que, per conveni amb nombrosos ajuntament de Mallorca, imparteix i organitza l'OCB. Va fer la presentació de l'acte Antoni Mir, Director-Gerent de l'OCB i persona que, quan encara Josep Ma. Llompart era el President de l'OCB (1982), va tenir la iniciativa d'estendre els Cursos de Català per a Adults als barris de la ciutat tot començant una estreta col.laboració amb l'Ajuntament de Palma que encara continua. Es va congratular de la presència de més de cinc-centes persones provinents dels cursos d'Alaró, Andratx, Artà, Binissalem, Calvià, Campanet, Lluçmajor, Puigpunyent, Sant Llorenç, Sa Pobla, Sóller, del Col.legi d'Apotecaris, de la Companyia Telefònica, del CEP, de la CAIM, INSS, MEC i més de quaranta cursos que arreu de tota Palma han recollit un milenar llarg d'alumnes (aproximadament el 50% dels quasi dos mil alumnes de l'entitat). A continuació va saludar alguns dels presents, en primer lloc, "Nicolau Llaneres, Tinent Batle de Cultura de l'Ajuntament de Palma, que durant més de sis anys ha acollit generosament totes les nostres propostes i a qui vull agrair el seu interès personal" i **Antoni Roig**, regidor d'Educació del mateix Ajuntament; el grup de Manacor de "l'Escola Municipal de Mallorca", una institució tan pròxima a l'OCB, dirigida encertadament per **Gabriel Barceló** i **Maria Antònia Vadedell**, regidora". No hi faltava una representació d'assessors lingüístics (hi eren pràcticament els de totes les institucions públiques); una àmplia representació d'ajuntaments: els Srs. **S. Cànaves**,

Un gran nombre d'alumnes assistiren a la cloenda dels Cursos de Català per a Adults.

Batle de Binissalem i **J. Fontanet**, Regidor; els Srs. **M. Terrades**, Batle d'Andratx, i **J. Bosch**, Regidor; els Srs. **F. Aguiló**, Batle de Campanet i **M. Vives**, Regidor; els Srs. **A. Femenies** i **C. Roig**, de l'Ajuntament de Sant Llorenç; el Sr. **V. Soler**, Batle de Sa Pobla; el Sr. **A. Castanyer**, Regidor de l'Ajuntament de Sóller; els Srs. **J.A. Arbona**, Batle de Puigpunyent i **J. Betti**, Regidor. Després esmentà "molt particularment", com a convidats especials, **Josep Ma. Llompart** i **Encarna Viñas**; **Climent Picornell**, Vice-Rector de la UIB, "institució fonamental amb la qual desitjam obrir noves vies de col.laboració"; **Joan Miralles**, Cap del departament de Llengua Catalana i Lingüística General (UIB), i membre de l'IEC; l'escriptor **Antoni Serra**, i **Aina Montaner**; **Rocío González** i **Maria Julià**, de la Federació d'AAPPAAS, amb les quals esperam compartir l'esforç per fer que les Escoles Mallor-

quines continuïn creixent més que mai"; **Alexandre Segura**, de la Federació d'AAVV", a les quals faig un repte públic, de si seran capaces d'elaborar, amb nosaltres, un Pla de Normalització a totes i cada una de les barriades de Palma". **Albert Català** i **Joan Melià**, del Centre de Professors; **Carme Pons**, del programa d'Educació Permanent del MEC, en relació al qual el representant de l'entitat organitzadora digué: "l'OCB necessita finançament i comissions de Serveis, gent i argent, i estam segurs que el MEC ajudarà els projectes que tenim començats, però vull que quedi clar que també oferim una col.laboració molt més àmplia, perquè no es pugui dir, altra vegada, com ha passat enguany, que hi hagi pares i mares que vulguin dur els seus fills a una escola o a un institut mallorquí i no trobin places perquè l'oferta està per davall de l'interès de la població; que no es vulneri el dret, bàsic, elemental,

de rebre l'educació en la llengua pròpia del país". **Antoni Mir** no va faltar a l'obligada referència als professors: "vull felicitar i agrair la tasca professional d'aquest equip de 50 professors que formen l'equip d'OCB, i a tots els que hi han passat i exerceixen avui de professors d'institut o d'assessors lingüístics, perquè al capdavant, tot depèn de vosaltres; i vull esmentar particularment els dos professors que, amb mi, s'arriscaren a començar aquests cursos: **Joan Galma i Joan Lladonat**" Feu esment a **Pau Llabrés, Catalina Calafell i Jordi Magrinyà**, "per l'esforç i les hores que durant anys han esmerçat a l'Estudi General Lul·lià". I **Carme Sánchez**, "la persona que des de fa uns anys ha assumit el pes de la coordinació de l'àmplia xarxa de cursos de l'OCB, i de qui desig una duradora i estreta col·laboració".

Les referències als assistents acaben amb una entranyable salutació als membres presents de la Junta Directiva de l'entitat. També va esmentar, després de fer-ho als ajuntaments i al MEC, la confiança demostrada per la CAIB i el CIM en encarregar a l'OCB la formació de català dels seus funcionaris, i la proposta dels assessors de vehicular mitjançant l'entitat els cursos per a funcionaris dels ajuntaments: "hem aconseguit, aquests anys, unificar el model de curs de català per a adults, que tots segueixin una mateixa línia, que aspirin a la màxima qualitat, que difonguin continguts semblants, que tinguin un professorat ben preparat i que trobin un sol interlocutor amb les institucions; tot plegat, no és poca cosa". Finalment va dir que: "Avui, en aquest acte, d'alguna manera es clou una etapa. Una etapa que ha durat 7 anys i una etapa que n'ha durat 27: vint-i-set anys de cursos a l'Estudi General Lul·lià i 7 de cursos bàsicament vehiculats mitjançant el servei de Cursos de l'Ajuntament de Palma, però que s'ha estès a tot Mallorca. Esperam que en poc temps donem un gran bot, i si en aquests anys ha ocupat el primer lloc la capacitat i l'aprenentatge de l'idioma, passi a primer lloc la normalització efectiva de tots els àmbits de la vida quotidiana, oficial i privada." ■

CLAUSURA DELS CURSOS DE CATALÀ PER A ADULTS 1989

PARAULES D'AINA MOLL (*)

Aina Moll també va repartir la sort: moment en què va «adjudicar» a Pere Bassa un viatge gratuït a la Catalunya Nord. En segon terme, els batles de Binissalem, Andratx i regidors de Cultura.

És un motiu de goig contemplar aquesta magna reunió de clausura dels cursos de català per a adults de Mallorca. És un motiu de goig comprovar com, any darrera any, aquest sopar ha tengut una assistència creixent, i percebre que el clima d'interès i d'entusiasme per la normalització lingüística que avui es respira aquí troba un eco creixent dins el conjunt de la societat mallorquina que ens permet confiar que el procés avançarà ràpidament.

Crec que els que estam units avui aquí representem una bona part del nucli real, de la font de la normalització lingüística: el nucli de gent conscienciada que ha de difondre i projectar la voluntat de normalització dins el conjunt de la societat balear. Però fa goig constatar que no estam tots sols, que augmenta de dia en dia el nombre de gent disposta a col·laborar-hi, i que es noten progressos lents, però clars, en la

presència del català a tots els àmbits. És ver que som molt lluny encara de la normalitat, però ha millorat molt, per exemple, la retolació pública, tant l'oficial -plaques de carrers, senyals de circulació, etc. com la no oficial -rètols dels comerços, etc.-; cada dia podeu descobrir una botiga que s'instal·la de nou i que té el rètol en català. I si llegiu les cartes als directores dels diaris, encara que continua havent-n'hi moltes de gent despistada i sobretot despistadora, també en trobam moltes de gent sensibilitzada pel tema.

Les nostres institucions també es sensibilitzen cada vegada més en favor de la normalització -per això avui tenim entre nosaltres representants de diferents Ajuntaments. I no fa gaire la Conselleria de cultura del Govern Balear, dins el programa televisiu "La nostra llengua" anunciava l'acord que s'ha produït entre el Govern Balear, el Con-

sell Insular de Mallorca i l'Ajuntament de Palma -amb porta oberta als altres Consells Insulars i Ajuntaments de les Illes- per actuar conjuntament en la programació i execució d'accions de normalització. Si es duu a terme amb amplitud i rep les adhesions que són d'esperar, aquest acord pot ser un element importantíssim d'impuls al procés de normalització. Els illencs tenim l'Estatut més avançat de les tres Comunitats Autònomes de llengua catalana, però en consciència lingüística no érem, ni de molt, capdavaners. Ara podem fer un pas endavant molt important.

Precisament ara estam en un moment crític d'aquest procés. Un moment que ens pot ajudar a emprendre de manera decidida la normalització i fer-la irreversible, però que també ens pot dur a una regressió, per camins diversos: d'una banda, hi ha una gent sensibilitzada, impacient, que podria frustrar la normalització pel fet de voler avançar massa de pressa, de tal manera que la massa del poble no pogués seguir; i d'altra banda hi ha unes resistències clares de gent que no voldria que el procés avanci i que, si pogués el frenaria, amb l'excusa d'evitar enfrontaments radicals o invocant la "calma mallorquina": una calma exagerada podria eternitzar la situació diglòssica de les Balears, que deixa la nostra llen-

Torn de paraula de Nicolau Llaneras, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Palma. A la mateixa taula, Aina Moll, Antoni Mir i Josep Antoni Grimalt.

gua reduïda a la conversa familiar entre illencs.

I en aquest moment crític, l'actuació dels qui estam units aquí pot ser decisiva per donar una empenta forta a la normalització i, a més a més, orientar-la.

Per això és important, en primer lloc, saber què volem. "Normalitzar" vol dir "fer normal" una cosa, però no tothom coincideix en el concepte de

"situació normal". Durant molt de temps, a Mallorca s'ha considerat normal el fet de poder simplement xerrar mallorquí, i molt avui consideren que "ja estam normalitzats". De fet, cada dia és més fàcil defensar i fer entendre el dret dels mallorquins a parlar la llengua de Mallorca, i avui qui no xerra en mallorquí en qualsevol circumstància és perquè no vol, o no s'atreveix. Ara bé, aconseguir-nos amb això seria en

SALUTACIÓ DE NICOLAU LLANERAS

Regidor de Cultura de l'Ajuntament de Palma.

Bon vespre a tots, amigues, amics. Jo he d'emprar la paraula que toca: ciutadans. Pens que el responsable de les qüestions que fan referència a la vida pública, que ha de manejar doblers que no són seus, que són vostres, sempre té la preocupació de sebre que aquests doblers que maneja estan ben emprats; jo tenc la convicció, l'he expressada sovint a En Toni Mir, que entre els molts doblers que maneja a l'àrea de Cultura, (no tots els que volem), els dedicats a aquesta tasca de la normalització lingüística (*), són absolutament i perfectament justificats i la vostra presència ho demostra i, endemés, cada any sopam millor.

En segon lloc, ens trobam en un moment en què podríem repetir la idea que, en una altra situació, expressava un pensador: "no sabem què ens passa, i això és el que ens passa"; quan sentia N'Aina Moll, pensava que fingir que tenim ignorància sobre què hem de fer en aquests moments, seria un pretext totalment injustificable. N'Aina Moll, que no perd mai el temps, ha aprofitat

l'avinentsa d'aquest vespre per dissenyar tot un pla d'acció sobre què hauríem de fer perquè la llengua se convertís, no simplement en una eina per a la comunicació, sinó també en una eina pel gust, per l'exercici del plaer, per l'exercici de la comprensió i per l'exercici de la intel·ligència.

Finalment, ja ho he contat moltes vegades, a un parent meu capellà (qui no té un parent capellà a Mallorca?), quan sortia per fer el sermó, l'escolà li deia: "vicari, curtet i aleget". Jo he estat curtet. Segur que serà alegre, En Pep Grimalt, felanitxer com jo, a qui don la paraula.

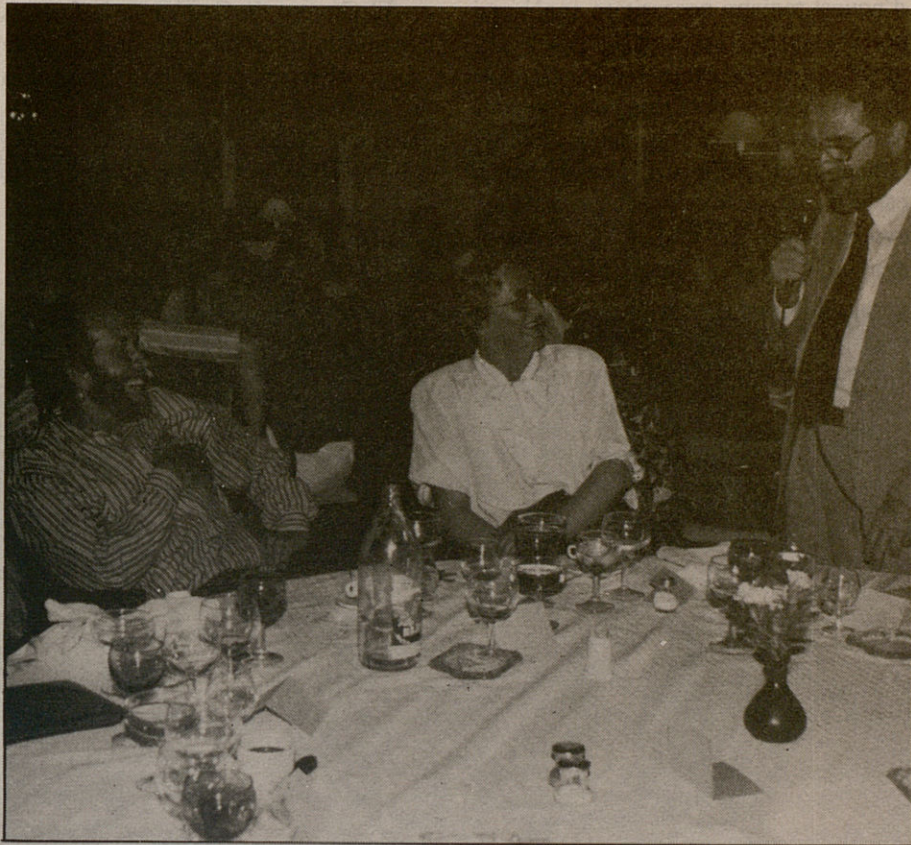
Moltes gràcies.

(*)El gruix del programa de normalització lingüística de l'Ajuntament de Palma es duu a terme mitjançant el Servei de Cursos de Català per a Adults i el Servei de Suport per a l'Ensenyament del Català, gestionats per l'Obra Cultural Balear.

realitat condemnar el mallorquí a no arribar mai a una situació autènticament normal.

És hora de fer constatar que volem per al català a Mallorca la mateixa normalitat que té el castellà a Burgos, el francès a París o el danès a Dinamarca: és a dir, el caràcter d'instrument normal de comunicació de la gent de les Illes. I per això no n'hi ha prou amb xerrar sempre mallorquí entre mallorquins, ni amb xerrar sempre tal com xerrem familiarment a Mallorca (i en haver de parlar amb gent de fora o escriure, haver-ho de fer en castellà perquè no sabem fer-ho d'altra manera o perquè "así nos entendemos todos"). Tots els ciutadans de les Illes Balears necessitem disposar de instrument lingüístic nostre, que és el català, i posseir-lo en grau suficient per poder-lo emprar en registre col·loquial i formal, en la modalitat insular -o municipal-, o en la modalitat comuna.

El mallorquí col·loquial és tan bo com el barceloní col·loquial, o com el valencià col·loquial; però a més

La intervenció de Josep Antoni Grimalt, seguida amb complaença per Aina Moll i Nicolau Llaneras.

INTERVENCIÓ DE JOSEP ANTONI GRIMALT

Directiu de l'Obra Cultural Balear

Bon vespre.

Vos puc assegurar que, entre aquests dos senyors, m'han posat un cap com una olla. Perquè avui de capvespre, mentre em rentava i m'aplicava el desodorant, amb la esperança que no m'abandonàs abans de les dotze, m'han telefonat i m'han dit;

-Anit hauries de fer una mica de discurs al sopar de l'Obra Cultural.

-I què he de dir? -he contestat jo.

-Ja t'ho explicarem durant el sopar.

I quan he estat aquí, tot el temps que menjàvem, En Toni Mir, vénga, vénga, vénga, m'ha anat donant instruccions:

-Sobretot, no te desbaratis. Pensa que parles en nom de la Junta. Vull dir que, segons quines animalades...

Doncs ara resulta que tot allò que tenia preparat per dir-vos, ja ho han dit, i possiblement més bé, En Toni mateix, N'Aina Moll i En Colau Llaneras. Per tant, només vos contaré una historieta que hi ve com anell al dit. Ja sabeu que m'agraden les rondalles, i ho pareix una rondalla... Bé, la història és que un home se'n va anar a una fonda, i a dins una gàbia, hi duia una perdiu. S'hi atraca es cambrer i li demana: "Què voldreu?" "Mirau, per mi una tassetta de consomé, i per sa perdiu, una ració doble de paella." Li duen tot allò, ell pren es consomé, i sa perdiu, daça que daça, s'engoleix tota aquella platada de paella. "I de segon, què?" "De segon, per mi un ou passat per aigo, i per sa perdiu,

una ració doble de porcella rostida." Li serveixen allò, ell se menja s'ou, i sa perdiu, sa porcella rostida. "I ara, que volem qualche cosa més, de postres?" "De postres, a mi duis-me un suc de taronja, i per sa perdiu un bon tros de gató i un pijama ben revengut."

Quan hagueren acabat, es cambrer no va poder pus i diu: "Germanet, perdonau-me si m'afic allà on no me demanen, però m'heu d'explicar què passa, com és que aquest animalet menja tant." "Idò jo vos ho diré: resulta que un dia me n'anava per dins un bosc i em va sortir una fada que em diu: em pots demanar tres dons. I jo li vaig demanar molts de dobbers, molta salut i una perdiu insaciable..."

I ara direu: i a on treu cap, aquesta història, en un acte com el present? Doncs sí, nosaltres, com la perdiu del conte, hem d'esser insaciables. Aquest seria el missatge que jo vos voldria transmetre. Jo hauria volgut parlar de la necessitat, de la utilitat pràctica dels coneixements que heu adquirit durant el curs que acaba, tant si sou mallorquins de tota la vida com si sou castellano-parlants, que heu fet aquest esforç, al capdavant agradable, d'aprendre la llengua. Però no vos he de donar més lliçons perquè seria repetir i allargar massa. Només això: a en aquest camí que hem emprès, siem tots insaciables.

Bona nit i molts anys!

d'aquest registre necessitam conèixer i poder emprar el registre de "català general" (que no és el barceloní, com pensen molts de mallorquins... i no pocs barcelonins!), així com un ciutadà de Granada pot parlar en granaíno o en castellà estàndard (amb accent andalús, evidentment). La manca de coneixement i/o de pràctica del registre de cata-

or. El Govern de Catalunya ja fa anys que duu una política clara, important de projecció exterior. Però fa la projecció de Catalunya, i si s'identifica internacionalment "llengua catalana" amb la llengua dels "sis milions" de ciutadans de Catalunya, quedarem marginats del reconeixement internacional. Necessitam que els lectorats de les universitats

preparar aquesta campanya, i jo aprofit aquest sopar per convidar-vos a tots a participar-hi: els qui sou professors o assessors lingüístics, continuant les reunions que heu tingut fins ara de cara a preparar un programa d'actuacions; els alumnes, constituint-vos en elements normalitzadors, de manera que cada grup d'alumnes de català sigui al ma-

El batle i regidor de Cultura de sa Pobla, els regidors de Cultura de Sóller i Sant Llorenç i el batle de Campanet.

(REPORTATGE FOTOGRÀFIC DE SOLER-ROMEU).

là estàndard és un dels grans símptomes d'anormalitat que encara arrossegam. I els professors i els alumnes dels cursos de català per a adults poden tenir un paper clau en la correcció d'aquesta anormalitat.

Volem també una llengua normal, en el sentit de llengua reconeguda com a tal també fora de les Illes. Avui en dia, si parlau de català a Madrid, per exemple, vos diran sí, la llengua de Catalunya, però pocs madrilenys són conscients que aquí també parlem català. Necessitam corregir això ràpidament, començant per una campanya d'autovaloració de la nostra llengua, i del paper important que les modalitats balears tenen dins el conjunt de la llengua catalana. I necessitam també una projecció exteri-

estrangeres siguin coberts en part per llicenciats i doctors de les Balears, i que els continguts de l'ensenyament de català als estrangers tenguin en compte les modalitats illenques.

Hem de prestigiar la llengua i la cultura de les Balears als ulls del món. Però hem de començar per prestigiar-les als ulls dels propis illencs. Hem de dur a terme una campanya intensa d'autovaloració i d'impuls de la normalització lingüística. L'Obra Cultura Balear s'hi ha compromès, i tots els qui sou aquí hi estau compromesos, pel fet d'esser professors o alumnes de català, pel fet de ser assessors lingüístics, pel fet de ser regidors o batles de municipis que tenen una Corporació preocupada pel tema. Tenim els mesos d'estiu per

teix temps un focus de difusió de la campanya, de participació en enquestes i en accions normalitzadores -començant, naturalment per normalitzar la pròpia documentació- D.N.O., targes de visita, etc.- i l'actuació personal en tota casta d'activitats.

Si tots els qui som aquí ens ho proposam, estic segura que podrem fer en molt pocs mesos un bon programa de normalització, que tindrem el suport de les Institucions per dur-lo a terme i que podrem atreure la massa del poble, que en realitat no vol res més que arribar-se a convèncer que som qualcú dins el món de finals del segle XX i que hi tenim un paper propi. ■

(*) Adaptades al registre escrit.

LA DIVERSITAT BIOLÒGICA: IMPORTÀNCIA DE LA CONSERVACIÓ DE LA FLORA I DE LA FAUNA

Josep Antoni Alcover

Introducció

A les Illes Balears encara no sabem quantes espècies d'animals hi viuen. Per un costat, no està fet un catàleg actualitzat i ordenat de les espècies que els zoòlegs de diferents especialitats ja saben que hi són. A més, cada any els investigadors troben espècies que prèviament no havien estat detectades a les Balears. Fins i tot cada any es descriuen espècies noves per a la ciència, espècies que anteriorment mai ningú no havia vist ni reconegut sobre la terra. Tanmateix, però, els habitants de les Balears estam a prop de conèixer més o manco bé quins són els recursos faunístics que tenim. És previsible que si les nostres institucions (Govern Balear, UIB, CSIC) duen una política de recerca faunística sòlida i coherent, en qüestió de dues o tres dècades el nostre catàleg faunístic ja s'haurà completat, almanco tan completet com ho és actualment el catàleg florístic.

A les Balears sabem que hi ha actualment unes 2.000 espècies vegetals. Una estima molt grossera del nombre d'espècies animals és dir que probablement no n'hi ha més de 25.000. Així, poc més o manco podem estimar que el nombre total d'espècies d'éssers vius que viuen a les Balears probablement se situa -grosserament- entorn dels 25.000. Aquest és un nombre d'espècies reduït, en comparació amb el nombre d'espècies animals que hi ha a la Terra, que les estimes recents situen entre els 20 i els 30 milions. D'aquestes espècies existents al món actualment, s'han conegut científicament -és a dir, han estat descrites i batiades- devers 1,8 milions.

En l'actualitat, però, estam assistint

a l'extinció d'un gran nombre d'espècies, sobretot a les selves tropicals, on la situació de la Naturalesa és dramàtica, per mor dels efectes catas-

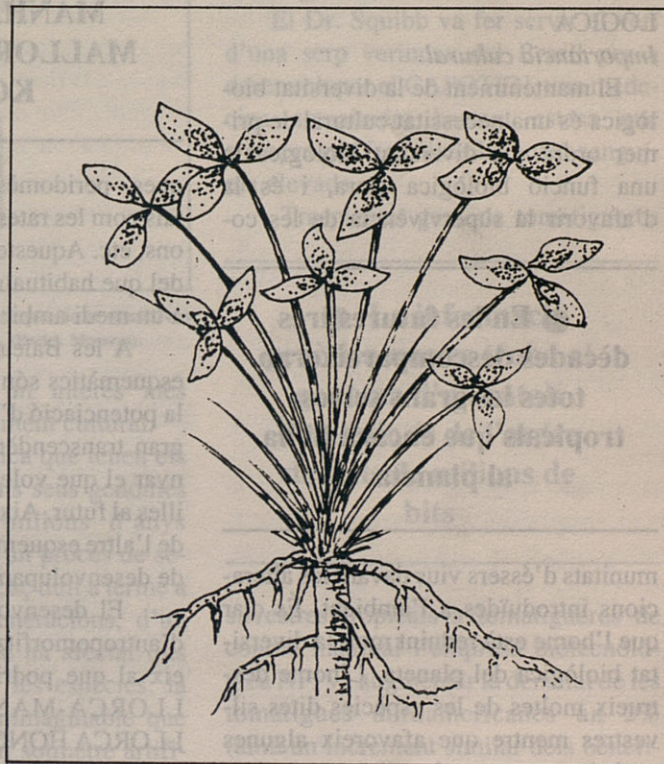
● A les Balears sabem que hi ha actualment unes 2.000 espècies vegetals

tròfics de les activitats irracionals humanes. Alguns científics creuen que en el transcurs de les properes tres dècades les accions de l'home conduiran, en promig, a l'extinció de 100 espècies diàries. És a dir, en els propers 30 anys

és probable que desaparegui més d'un milió d'espècies d'éssers vius. Altres científics preveuen que en les futures tres dècades desapareixeran totes les grans selves tropicals que encara hi ha al planeta.

La tasca de reconeixement i de classificació de les espècies que queda per fer és immensa i és urgent. Com dèiem abans, només a les Balears, tot i que és un territori bastant ben conegut pels naturalistes, encara cada any es descriuen espècies noves.

Totes i cadascuna de les espècies biològiques tenen un patrimoni genètic particular que les caracteritza i individualitza. Aquest patrimoni genètic és el responsable darrer del funcionament de la vida.

Flora mediterrània: farratge bord.

La diversitat genètica existent a la Naturalesa és molt gran, i no està encara estudiada més que en una infinitèsima part. L'existència d'aquesta diversitat és un tresor que cal cuidar per raons d'ordre cultural i d'ordre pragmàtic. No és sols un tresor d'utilització immediat, sinó una riquesa potencial a l'abast no sols de la nostra generació sinó també de les generacions futures.

IMPORTÀNCIA DEL MANTENIMENT DE LA DIVERSITAT BIOLÒGICA

Importància cultural

El manteniment de la diversitat biològica és una necessitat cultural de primer ordre. La diversitat biològica té una funció biològica clara, i és la d'afavorir la supervivència de les co-

na, intocada, amb una diversitat biològica natural, i els ambients humanitzats, o millor antropomorfitzats amb una diversitat biològica molt baixa, on hi ha una inflació d'espècies domèstiques.

● El model d'antropomorfització creixent condueix al que podríem anomenar la MALLORCA-MANHATTAN o MALLORCA-HONG KONG

ques, peridomèstiques i oportunistes, tals com les rates, les gavines, els gorrions, etc. Aquestes espècies formen part del que habitualment es considera com a un medi ambient degradat.

A les Balears aquests dos models esquemàtics són aplicables al present i la potenciació d'un o de l'altre pot tenir gran transcendència a l'hora de dissenyar el que volem que sien les nostres illes al futur. Així, la potenciació d'un o de l'altre esquema condueix a un model de desenvolupament illenc diferent.

El desenvolupament d'un model d'antropomorfització creixent condueix al que podríem anomenar la MALLORCA-MANHATTAN o MALLORCA HONG KONG. No cal recordar aquí que tant Manhattan com Hong Kong són dues illes, com Mallorca. A hores d'ara sembla que anam cap a unes Illes Balears totalment antropomorfitzades, destinades a ésser cobertes total-

ment d'asfalt i d'edificacions, amb algunes àrees limitades que podrien ésser considerades com a jardins o zones ajardinades. Evidentment, aquest model comporta una diversitat biològica baixa.

El desenvolupament d'un model de conservació de la Naturalesa, que passa indefectiblement per una minva substancial del creixement demogràfic humà i desitjablement per un decreixement demogràfic, pot conduir al que podríem anomenar la MALLORCA ABANS DE 1960, una Mallorca idíl·lica on no existia un ambient tan degradat com a l'actualitat i on la qualitat de vida era molt millor que l'actual. Aquest model condueix a una integració de l'home a la Naturalesa illenca, una Naturalesa amb una diversitat bio-

● En les futures tres dècades descomparixeran totes les grans selves tropicals que encara hi ha al planeta

munitats d'éssers vius davant les alteracions introduïdes a l'ambient. És clar que l'home està reduint molt la diversitat biològica del planeta. L'home destrueix moltes de les espècies dites silvestres mentre que afavoreix algunes espècies que es poden dir comensals o pericomensals.

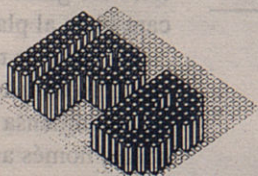
Esquemàticament es pot dir que al món hi ha dos estereotips d'ambients: els ambients amb una Naturalesa prísti-

● Molts podrien viure a una Mallorca-Manhattan on només hi haguessin rates, gorrions i gavines com a animals «silvestres»

lògica natural (amb tot el benestar que això suposa).

La tria entre els dos models de desenvolupament per al futur s'ha de fer ara.

Com a anècdota per reflexionar es pot esmentar que molts de mallorquins quan viatgen pel món i troben paratges preciosos solen pensar i manifestar que "són com la Mallorca d'abans".

INFORMÀTICA PROFESSIONAL DE BALEARS, S.L.

- * Instal·lació i manteniment d'ordinadors i programació
- * Centre de dades
- * Comptabilitat

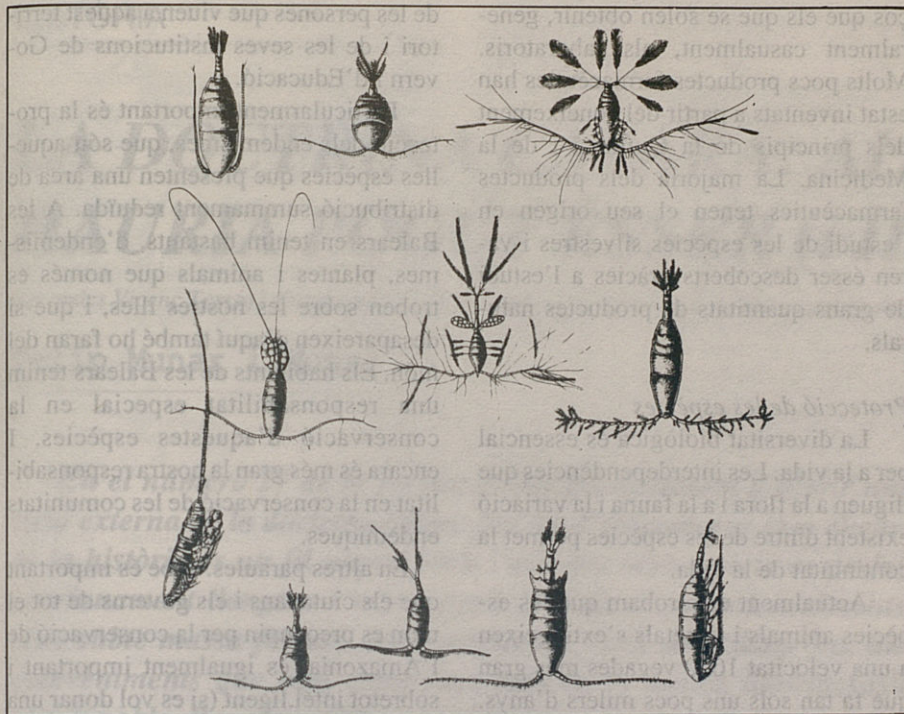
- * Material informàtic
- * Sistemes d'alimentació ininterrompuda

DISTRIBUÏDOR AUTORITZAT

ARC American Research Corporation

Arxiduc Ll. Salvador, 90
Tel. 75 98 39 Fax. 75 98 00
07004 Palma

Alguns copèpodes marins. Les expansions setiformes i plumoses es consideren adaptacions sensibles i facilitadores de la flotació, reduint el gast energètic imposat per la natació. (Encicl. Menorca).

A més d'aquesta importància cultural aplicable als models de desenvolupament de futur de les nostres illes el manteniment de la diversitat de les espècies és important per se. Les espècies animals són summament més complexes que les més complexes de totes quantes obres hagi fet l'home. Així contemplat, són intrínsecament més valuoses que les obres d'art més cotitzades. L'extinció de les espècies és un dels esdeveniments més irreversibles que es poden produir, i ens priva d'una riquesa cultural de primer ordre.

L'existència i l'estudi de la diversitat animal ens forneix algunes de les millors evidències disponibles per determinar i comprendre els principals processos evolutius i per comprendre'ns a nosaltres mateixos.

Tanmateix, però, per a molts dels nostres conciutadans no basten els arguments culturals per a convèncer-se de la importància i la necessitat del manteniment de la diversitat genètica. Molts podrien viure a una Mallorca-Manhattan on només hi haguessin rates, gorris i gavines com a animals "silvestres".

Importància econòmica

La conservació de la diversitat genè-

tica presenta també un interès més pragmàtic que el merament cultural.

La diversitat genètica que tenen els animals i les plantes als seus genomes és el producte de milions d'anys d'evolució mitjançant un procés de selecció summament eficaç duit a terme a través de totes les generacions, d'un procés de selecció que ha afectat tots els individus de totes les espècies: la selecció natural. És inimaginable que algun dia l'home pugui sotmetre artificialment a una selecció de l'abast de la selecció natural a tantes i tan diverses espècies com han estat sotmeses a la selecció natural.

La diversitat genètica és, idó, un producte, segurament el principal producte, de la selecció natural. Els resultats d'aquesta selecció són extraordinaris. Així, per exemple, la informació genètica que es troba al genoma d'un ratolí domèstic és de l'ordre de milions de bits. Si s'hagués de traduir al llenguatge escrit, aquesta informació ocuparia moltíssims més volums que l'Enciclopèdia Espasa. Les espècies que es van extingint són Enciclopèdies Espases, carregades d'informació per llegir i aprofitar, que perdem per sempre.

Els productes naturals que fabriquen

els animals i les plantes, la clau dels quals es troba codificada al seu genoma, són una autèntica mina, una mina quasi bé sense explotar. Aquests productes tenen interès en farmàcia, en medicina, en la indústria i en l'agricultura, i la seva recerca pot contribuir al benestar humà.

Potser sia interessant presentar aquí alguns exemples d'aplicacions concretes d'algunes de les espècies animals i vegetals els productes de les quals s'han investigat:

El Dr. Squibb va fer servir el verí d'una serp verinosa del Brasil per a desenvolupar el CAPOTEN, una medicina actualment bastant estesa que s'empra per fer baixar la tensió sanguínia elevada.

Trasplantat gens de tomàtiguers

● La informació genètica que es troba al genoma d'un ratolí domèstic és de l'ordre de milions de bits

silvestres tropicals a tomàtiguers de conreu habitual l'empresa biotecnològica NPI va augmentar la densitat de les tomàtiguers nordamericanes un 2% (amb un increment similar dels beneficis econòmics per als comerciants).

Els científics consideren que l'*arcelina*, una proteïna natural de les mongetes silvestres mexicanes que repel·leix els insectes, pot ésser útil per a desinsectitzar i protegir dels flagells els camps sense enverinar ni la terra ni l'aigua.

Els diaris del futur podran ésser impresos en paper tret de *Kenaf*, una planta africana que produeix 5 vegades més que els arbres que normalment s'empren per a obtenir el paper per fer els diaris.

Les mongetes alades silvestres de Nova Guinea contenen més proteïnes que les mandioques i les patates, i tenen una valor nutritiva mitjana igual que la de la soja. És una de les plantes que creix més aviat, assolint una altura de

4,5 metres en tan sols unes poques setmanes.

Una de cada deu espècies de plantes contenen components amb alguna activitat anticancerígena.

Els escarabats merders mexicans impregnen les seves bolles amb una substància que repel·leix les mosques i altres insectes que podrien menjar-se les seves larves. Els científics creuen que aquesta substància pot ésser un insecticida natural de primer ordre.

Els granots sudamericans del gènere *Phyllodactylus*, dits kokoi pels indis xocó, tenen unes substàncies a la pell que es troben entre les més potents substàncies taquicàrdiques.

Les recerques microbiològiques han permès descobrir mètodes superiors de fixació del N₂ per les plantes.

S'està investigant sobre el *fitoli*, un fuel extret de les plantes que podria substituir el petroli.

Es podrien esmentar moltíssims d'exemples més. Molts dels descobri-

ços que els que se solen obtenir, generalment casualment, als laboratoris. Molts pocs productes farmacèutics han estat inventats a partir del coneixement dels principis de la Química i de la Medicina. La majoria dels productes farmacèutics tenen el seu origen en l'estudi de les espècies silvestres i varen ésser descoberts gràcies a l'estudi de grans quantitats de productes naturals.

Protecció de les espècies

La diversitat biològica és essencial per a la vida. Les interdependències que lliguen a la flora i a la fauna i la variació existent dintre de les espècies permet la continuïtat de la vida.

Actualment ens trobam que les espècies animals i vegetals s'extingeixen a una velocitat 1000 vegades més gran que fa tan sols uns pocs milers d'anys. Els processos d'extinció d'espècies s'han accelerat els darrers temps. Al continent moltes espècies s'estan esvaint d'ençà de la revolució industrial. A les Illes Balears moltes espècies s'estan esvaint d'ençà de l'explosió turística.

La terra sencera està sofrint la desaparició d'ecosistemes sencers. Ens trobam davant la major pèrdua d'abundància de formes de vida esdevenguda d'ençà del naixement de la Terra, fa 4.500 milions d'anys.

Les Balears no són alienes a aquest procés de desaparició d'ecosistemes. Així, per exemple, aquí, a ca nostra, els darrers anys estam contemplant atònits i impotents fenòmens d'extincions en massa de les espècies lligades a les aigües dolces. L'únic riu que hi havia a les Balears, el Riu de Santa Eulària ha deixat d'ésser riu. Les espècies d'animals i de plantes lligades a les aigües dolces permanents s'estan esvaint d'una manera esfereïdora.

Davant aquest panorama la protecció de les espècies i de les àrees d'interès natural ha passat a ésser una prioritat de tots els Governos de tots els països cultes de la Terra.

La responsabilitat de la conservació de les espècies d'un territori -que no són propietat de ningú, sinó patrimoni del món- és de tots, però particularment

de les persones que viuen a aquest territori i de les seves institucions de Govern i d'Educació.

Particularment important és la protecció dels endemismes, que són aquelles espècies que presenten una àrea de distribució summament reduïda. A les Balears en tenim bastants, d'endemismes, plantes i animals que només es troben sobre les nostres illes, i que si desapareixen d'aquí també ho faran del món. Els habitants de les Balears tenim una responsabilitat especial en la conservació d'aquestes espècies. I encara és més gran la nostra responsabilitat en la conservació de les comunitats endèmiques.

En altres paraules: si bé és important que els ciutadans i els governs de tot el món es preocupin per la conservació de l'Amazonia, és igualment important i sobretot intel·ligent (si es vol donar una imatge de coherència conservacionista, i no pas una altra imatge d'oportunisme polític) preocupar-se i ocupar-se de la

● Una de cada deu espècies de plantes contenen components amb alguna activitat anticancerígena

ments relatius a l'aplicabilitat de les substàncies extretes dels sers vius a les nostres necessitats o exigències socials i culturals resulten d'un esforç continuat relativament modest, és a dir, aquests descobriments són molt rendibles. La situació és tal que els productes naturals han estat denominats "els gegants adormits de la indústria farmacèutica".

Els productes naturals de les plantes i dels animals són una mina. Representen els mecanismes de defensa i els reguladors del creixement produïts per l'evolució durant moltes generacions, a través de les quals només els organismes amb els químics més potents varen sobreviure fins al present. Els placebos i substituïts barats varen ésser eliminats a una fase primerenca de l'evolució. La Naturalesa ha fet molta feina per nosaltres, obtenint uns productes més efica-

● S'està investigant sobre el fitoli, un fuel extret de les plantes que podria substituir el petroli

conservació dels recursos naturals propis. Sembla que seria impresentable i del tot incoherent que el Rei d'Espanya i el Govern espanyol rebessin al cantant Sting i a l'indi kaiapo Raoni i els donassin suport per a la seva lluita en la Defensa de l'Amazonia (cosa que seria força bona) i que al mateix temps el Govern de l'Estat, entre altres accions, no declaràs l'Arxipèlag de Cabrera Parc Nacional, ni conferís un status especial de protecció al conjunt Cabañeros-Anchuras (que, no ens enganyem, són una mateixa cosa), sinó que continuàs promovent l'abús militar a aquests territoris. ■

Josep Antoni Alcover pertany a l'Institut d'Estudis Avançats de les Illes Balears.

HISTÒRIA

LA DOCTRINA CÀTARA: ALLÒ QUE HAURIA POGUT ÉSSER (i II)

Als amics Vicenç Torres i Encarnació Lopeçino, que m'ensenyaren a estimar aquesta doctrina.

Felip Munar i Munar

En el número 27 de la revista El Mirall intetarem d'oferir una visió externa de la doctrina càtara per tal d'adonar-nos com el curs de la història és un fil massa feble i que per això mateix es desfan contínuament llengües i noves opcions fruit d'uns esdeveniments, sens subte massa forçats, però tanmateix, i cal no oblidar-ho, uns esdeveniments que han comportat part de la nostra idiosincràsia com a poble. Per altra part, ens detindrem en uns aspectes que creiem força interessants: el ritus, una escala social, religiosa i política, emmarcats dins les relacions de totes i cada una de les persones de l'Edat Mitjana. El ritu no era més que la plasmació del pensament medieval dins el camp espiritual.

Podem veure el catarisme sota dos punt de vista ben diferents: com a heretgia o com una civilització original. Va tenir influència sobre certes formes de protestantisme que, devers els segles XV i XVI provocaren una revolta espiritual contra Roma. Però, tanmateix, la història del catarisme se'ns apareix com una lluita a mort entre dues civilitzacions: la del Nord de França contra la del Sud. A Montsegur, els assetjats, nomenaven llurs enemics "Francesos", ja que eren ben conscients que ells pertanyien a una altra nació, a una altra civilització -i la conseqüència, a partir de 1243, va ser que Occitània fou incorporada a la Corona Francesa.

El catarisme va més enllà d'una simple heretgia, d'un simple desacord sobre alguns -o molts- punts teològics: es tracta d'una altra concepció del món, d'una visió totalment allunyada d'aquella que engolia tota la societat medieval sota les urpes del cristianisme tradicional. I la seva màxima, que ara ens sembla tan clara, no ho devia ser deu segles enrera: Si la pobresa voluntàriament acceptada era agradable a

Déu, ben segur que a Déu no li devia agradar gens que s'imposàs als altres aquesta mena de vida. I les retribucions econòmiques i el participar tots els treballadors amb els guanys eren una galdada massa forta pel dret senyorial i els delmes; era això el vertader Déu?

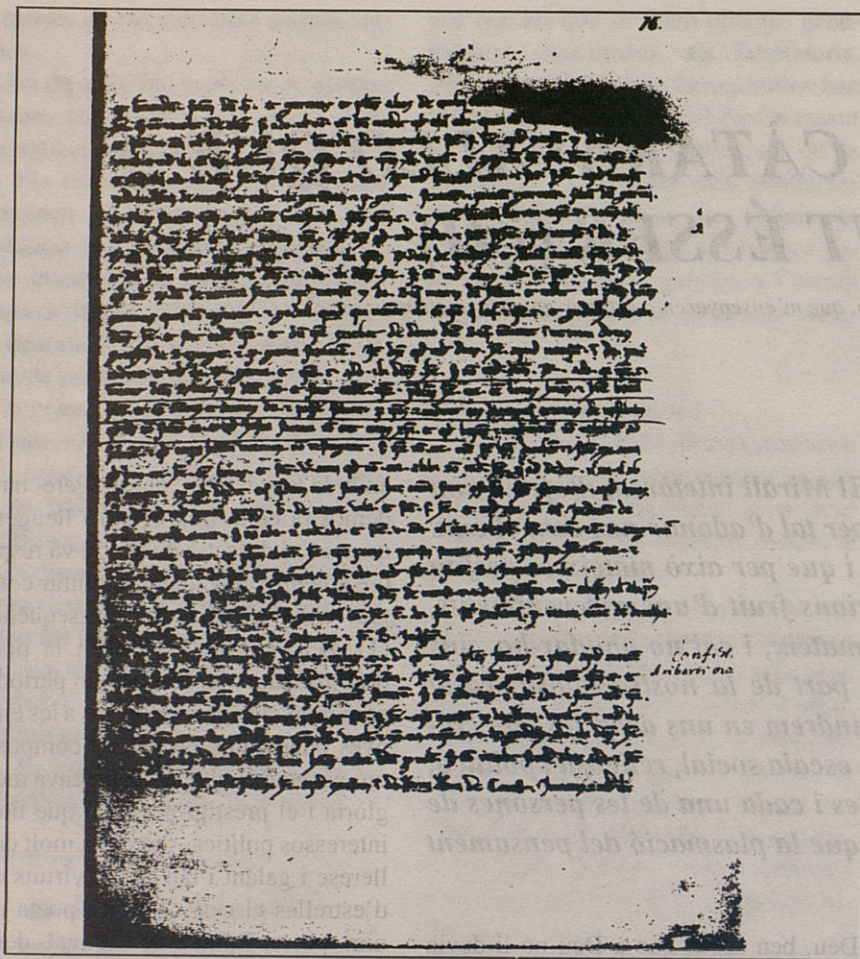
● La història del catarisme se'ns apareix com una lluita a mort entre dues civilitzacions: la del Nord de França contra la del Sud

El rei Pere d'Aragó, guanyador a la batalla de les Navas de Tolosa contra els moros, es considerava el vertader successor del vescomtat de Carcassona i no es resignava a veure com s'afeblia la seva autoritat en aquesta part del Llenguadoc. Passarem per alt la imprudència personal i política del pare del nostre primer rei quan el confià a Simó de Monfort, encara que el prometés

amb la seva filla; el rei Pere també demostrà certa imprevisió i lleugeresa quan en el desastre de Muret va respondre a la provocació del seu futur consogre: calia mesurar les conseqüències (1). Però ens detindrem en la poesia dels trobadors, refinada quan pertocava però punyent i penetrant fins a les entranyes quan calia: en moltes composicions es recorda al rei com cercava més la glòria i el prestigi personal que no els interessos polítics, "com era molt cavalleresc i galant i tan ric de virtuts com d'estrelles el cel". Així un poeta anònim -potser Ramon de Miraval- deia al seu joglar: "Au venga, sense dubtar-ho: canta al bon rei aragonès un nou sirventès; digues-li que es fa esperar massa, que està com a decaigut. Hom diu que des de fa molt de temps els francesos ocupen com volen la seva terra, la terra que ell no sap defensar..." Malgrat tot, el rei Pere intentà una acció diplomàtica força hàbil a través del Papa Innocent III, tanmateix era gairebé una missió impossible perquè els interessos polítics i econòmics del poder eclesiàstic es basaven purament i exclusiva en els principis maquiavèlics.

ELS RITUS CÀTARS

L'Oració. Els simples creients resaven molt però els estava prohibit de nomenar directament el Pare, encara que podien comunicar-s'hi i pensar en ell a través d'oracions, com la del Pare Sant: "Pare Sant, Déu just dels bons esperits, tu que mai no t'equivoques, ni menteixes... ja que no som d'aquest món i el món no és nostre, dóna'ns a conèixer allò que tu coneixes i a estimar allò que tu estimes..."

Interrogaments fets per l'Inquisidor Bernard de Caux, el 13 de maig i el 8 de juliol de 1245, als germans Jourdin i Aribert, senyors del Mas-Saintes-Puelles. (Biblioteca Municipal de Tolosa del Llenguadoc, ms. 609, f. 16).

El millorament (del mot llatí occità melioramentum). Era el ritu on el creient afirmava, gairebé cada dia, la seva fidelitat a l'Església càtara. L'"Adoració" o "millorament" era la salutació que el creient donava al perfet; adorava en ell l'Esperit Sant, però era, al mateix temps, una oració mitjançant la qual demanava a Déu la gràcia de ser millorat, perfeccionat. Es posava de genolls i s'inclinava tres vegades fins a terra, mans juntes, i deia: "Beneïu-nos Senyor, pregau per nosaltres". El perfet responia: "Déu us beneeix! Nosaltres pregam a Déu perquè us faci bon cristià (o cristiana, ja que les dones també feien el millorament) i us porti a bon fi" (2). El que interessava era que el creient es preparàs per rebre el "consolamentum" al llit de mort i, com a conseqüència, que s'integràs totalment a l'Església càtara.

El Pater: era l'oració que els neòfits

perfets aprenien. Tal vegada, en aquest petit misteri-secret hi hagi el sentit obscur i esotèric amb què s'ha titllat el catarisme. El text no fa sinó accentuar el sentit dualista: "Nostre Pare que estàs en els cels, que el teu nom sia santificat. Que el teu regne arribi. Que es faci la teva voluntat tant a la terra com al cel."

● A Montsegur, els assetjats, nomenaven llurs enemics «Francesos», ja que eren ben conscients que pertanyien a una altra nació

Dóna'ns avui el nostre pa "supersubstancial"; perdona'ns les nostres ofenses així com nosaltres perdonam

els qui ens han ofès. No ens deixis caure a la temptació ans allibera'ns del Mal. Doncs és a tu a qui pertanyen el regne, el poder i la glòria pels segles dels segles". La variant "supersubstancial" en lloc de "de cada dia", la trobam a Sant Bonaventura i a Sant Tomàs d'Aquino. Tanmateix, la doctrina càtara remarca essencialment tot allò que es pugui interpretar en un sentit dualista. Per exemple:

"Que el teu regne arribi", és, doncs, que encara no ha arribat.

"Allibera'ns del Mal", aquest "Mal" és el Maligne que tempta els fidels en aquest món.

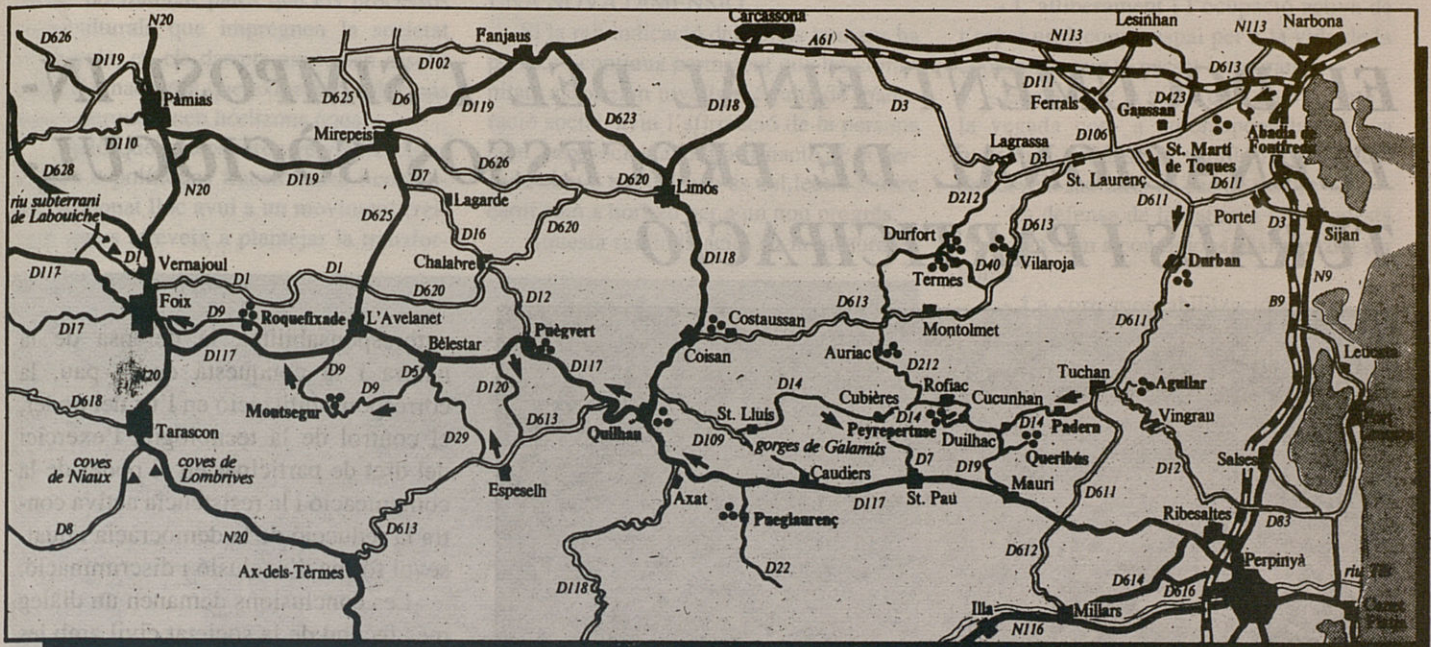
"Que es faci la teva voluntat", implica, també, que encara no s'ha complida, ja que l'univers material és la creació del

● El rei Pere demostrà imprevisió i lleugeresa quan en el desastre de Muret va respondre a la provocació del seu futur consogre

Maligne.

Seguint amb la cerimònia, el neòfit es comprometia a respectar les tres virtuts essencials: la castedat, la veritat i la humilitat, i se li recordava que calia retenir la santa oració tota la vida i recitar-la en totes les circumstàncies previstes pel ritual. L'ordenat, o el vell que havia rebut la santa oració deia: "Jo la reb de Déu, de vosaltres i de l'Església". Després tornava a fer el "Millorament", donava gràcies a Déu fent un "veniae" (inclinacions i genuflexions). És curiós com al principi els perfets no volien donar el "consolamentum" a aquells que no podien dir el Pater; és perquè a l'Edat Mitjana es creia que aquell que no parlava no podia pensar; d'altra part els perfets volien romandre segurs que l'oració havia estat realment dita.

El consolamentum d'ordenació. Era el baptisme espiritual (oposat al baptisme d'aigua de Joan que els càtars no tenien com a vàlid) i es donava per

Recorregut entre els grans castells de la terra dels càtars (Font: Diari AVUI).

imposició de mans segons els ritus que recordaven els de l'Església primitiva, menys els elements materials: aigua i oli. El neòfit envoltat de fidels, demanava el perdó de les faltes. La cerimònia acabava dient: "Benedicite, benedicite, benedicite, parcite nobis" (3). "Que el Senyor Déu us doni una bona recompensa per aquest bé que m'heu fet per l'amor de Déu"; i el perfet: "Que la gràcia de Nostre Senyor Jesucrist sia amb tots vosaltres. Benedicite, parcite nobis. Amen. Fiat secundum verbum Tuum. Que el Pare i el Fill i l'Esperit Sant us perdoni tots els vostres pecats". Aquesta cerimònia es perllongava amb l'"aparelhament", espècie de confessió pública i solemne que tenia lloc una vegada cada més.

El consolamentum dels morts. Alain de Lille, al segle XII ja distingia els dos tipus de baptisme dels perfets. El primer que hem explicat era el de l'entrada dins l'orde càtara i la renúncia voluntària de les coses del món; el baptisme dels consolats es donava als qui estaven a punt de morir i servia per perdonar els pecats. A partir d'aquí ja no podien pecar més. Però no podien beure ni menjar sense haver dit el Pater; molts de càtars, davant la impossibilitat de dir aquesta oració preferien morir d'inanició abans que pecar. Aquesta forma de "morir" mística era nomenada *endura* (privació). Si el consolat

escapava de la mort, el baptisme rebut perdia tot el seu valor; i si volia esdevenir un perfet autèntic calia preparar-se per rebre el *consolamentum d'ordenació*, molt més difícil i més meritori. És curiós com la llegenda negra diu que els càtars que havien rebut el darrer baptisme si no es morien, se'ls "obligava" a morir ja que del contrari esdevenien perfets sense el primer baptisme espiritual d'ordenació.

Tots els ritus tenen un paral·lelisme amb el codi de la poesia trobadoresca i les relacions feudals. El "millorament", què és sinó l'avançament" de la dama

● És curiós com la llegenda negra diu que els càtars que havien rebut el darrer baptisme si no es morien se'ls «obligava» a morir

envers el cavaller; el "donar milloria" del senyor feudal al vassall; si no defalleix en el seu propòsit al final obtindrà el "profit", és a dir, aconseguirà la "recompensa" o "guardó". El terme "pietat", és a dir, "mercé", era el que sovint demanaven els vassalls als senyors i l'enamorat o trobador a la dama despietada o dama sense mercè.

Podríem seguir esmicolant punt diversos que compongueren l'avenir d'una època plena d'esplendor, però no podríem oferir-ne una visió totalment completa. Si aquests dos articles han servit per incitar la recerca o el subte envers el tema tractat ens donarem per satisfets; tanmateix ningú mai no podrà esborrar les petjades gravades a un poble que ha renaixut tants de cops. I poca entitat tindria si el foc pogués fer recular-lo o acovardir-lo. Mai tan ben emprats aquests termes. ■

Tolosa del Llenguadoc, març 1989

(La primera part d'aquest article va aparèixer al núm. 27 d'EL MIRALL).

NOTES

1.- "Grands furent le désastre, le deuil et la perte quand le roi d'Aragon demeura mort tout sanglant, ainsi que beaucoup d'autres barons; et l'opprobre fut grand pour toute la chrétienté et pour tout le genre humain. Les gens de Toulouse, pleins de tristesse et de douleur, ceux qui avaient pu s'échapper et n'étaient pas restés sur le lieu du combat, rentrèrent a Toulouse, à l'abri des murailles"

(Martin-Chabot, E; La chanson de la Croisade, traduïda del provençal. 3 vols. Les Belles-Lettres. Paris, 1960-1961).

2.- En occità les fórmules eren: "Bon chrestian (balhatz-nos) la bènédiction de Dieu et de vos!" I la resposta: "Ajatz-la de Dieu e de nos!"

3.- A la novel·la d'Umberto Eco El nom de la rosa el monjo albigès, que parla una mescla de diverses llengües, diu aquestes mateixes paraules prohibides i perseguides per l'Església oficial.

EL DOCUMENT FINAL DEL I SIMPOSI INTERNACIONAL DE PROCESSOS SÒCIO CULTURALS I PARTICIPACIÓ

Moment de la presentació del document final.

Organitzat per l'Ajuntament de Palma, els dies 3 al 7 de maig, va tenir lloc a l'Auditori de la nostra ciutat el I Simposi Internacional de Processos Sòcioculturals i Participació. El Document Final, sota el títol genèric de BASES PER A UNA ACCIÓ RENOVADORA, conté cinc capítols, un Final i una constatació i denúncia sobre els processos d'alliberament i desenvolupament de Llatino-amèrica, que reflec-

teixen les conclusions i propostes principals del Simposi.

La reivindicació dels drets humans, en la mesura que l'assumeixen agents i col·lectius socials, introdueix una dimensió renovadora capaç d'il·lusionar, entre altres sectors, les capes més joves i dinàmiques de la societat. són reivindicacions que persegueixen l'alliberament i l'ocupació activa de l'espai urbà, el gaudi de la salut com a dret i

autoresponsabilitat, la defensa de la natura i la conquesta de la pau, la coresponsabilització en l'ús del poder, el control de la tecnologia, l'exercici del dret de participar en el poder de la comunicació i la resistència activa contra la reducció de la democràcia i qualsevol forma d'exclusió i discriminació.

Les conclusions demanen un diàleg més fecund de la societat civil amb les seves institucions, reclamen la derogació de la llei de 24 de desembre de 1964 sobre associacions, una regulació fiscal favorable sobre els recursos econòmics destinats a promoure l'associacionisme no lucratiu i que s'arbitrin permisos retribuïts que reconguin la situació dels representants socials. Fan també una referència a l'Administració i demanen que els recursos que es destinen a finalitats sòcioculturals no siguin residuals, que no impliquin dependència ni semblin discriminació. El document es refereix, finalment, a l'Amèrica llatina per denunciar què va suposar la conquesta i colonització i exigir-ne una altra lectura, radicalment contrària a l'oficial del V Centenari.

PROCESSOS SÒCIO CULTURALS I PARTICIPACIÓ

Societat Civil i Institucions democràtiques

DOCUMENT FINAL BASES PER A UNA ACCIÓ RENOVADORA

UNA CONSTATACIÓ JOIOSA

Com els fruits de la terra en el cicle natural, la intel·ligència social i la creativitat col·lectiva maduren a través de processos. Se sap que, dins aquests processos, determinats esdeveniments adquireixen un especial significat clarificador.

Doncs bé, el Simposi que avui cloem - les conclusions i propostes principals del qual estan reflectides en aquest document-

Debat en grup sobre Llatino-amèrica.

ha fet obertament palès que els processos socioculturals que impregnen la societat espanyola, en els darrers anys, han assolit cotes de maduresa que exigeixen solucions noves perquè tenen horitzons nous.

Allò que abans foren reivindicacions socials o polítiques fraccionades i concretes, ha donat lloc avui a un moviment creixent que s'atreveix a plantejar la transfor-

UNA NOVA DIMENSIÓ

Si la reivindicació dels drets humans ha permès i continua permetent que les comunitats assoleixin nivells més alts de maduració social, avui l'afirmació de la persona com a eix social, avui l'afirmació de la persona com a eix del que és col·lectiu s'obre camí com a horitzó per a un nou progrés.

Aquesta reivindicació, en la mesura en

- L'alliberament i l'ocupació activa de l'espai urbà com a espai per a la vida de la comunitat, que té passat i esperança.

- El gaudi de la salut, que, com a dret i a la vegada com a autoresponsabilitat, va molt més enllà de la simple reivindicació de serveis sanitaris en cas de perdre-la.

- La defensa de la natura i la conquesta de la pau com a condicions bàsiques del ser humà.

- La corresponsabilització en l'ús del poder de decisió -juntament amb les formes delegades de democràcia, però més enllà.

- El control d'una valuósíssima tecnologia que, malgrat això, trastocada en tecnologia, és font d'inseguretat i por enfront d'un dubtós provés.

- L'exigència imperativa de l'exercici del dret de participar en el poder de la comunicació i la necessitat de dotar-se de mitjans propis, com ara, entre altres, les ràdios lliures.

- La resistència activa a tota forma de reducció de les conquestes democràtiques, a tota forma d'exclusió i a tota forma de discriminació, això al costat de la defensa, per positiu, del cabal aportador que ofereixen les cultures no modernes, marginades per la cultura de l'anomenat món occidental.

Inauguració en el Castell de Bellver.

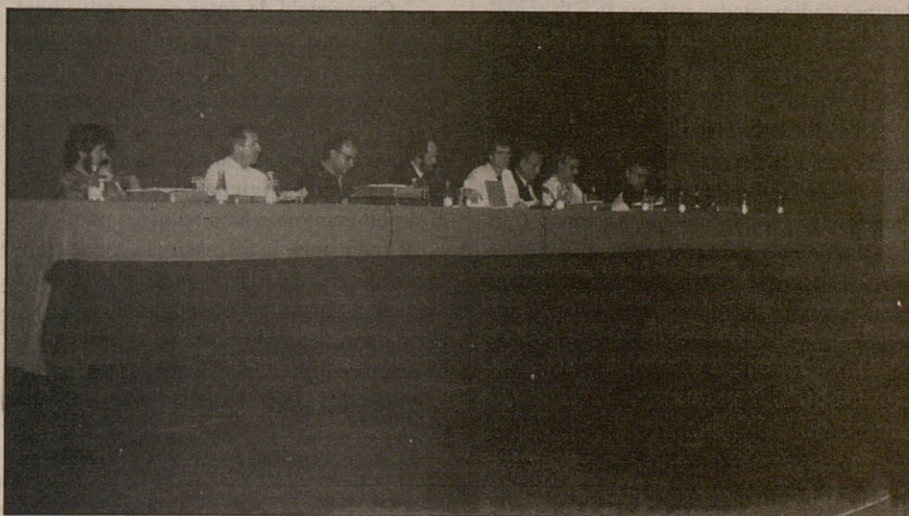
mació dels fonaments i del model social ja com a utopia desitjable, si bé encara no com a meta possible.

La confluència -que s'ha fet fructífera realitat durant aquest encontre- entre col·lectius de velles arrels i altres creats com a reacció de fenòmens nous, permet constatar que és possible donar resposta a la necessitat d'idees, actituds i instruments renovats que l'acció social i cultural avui demanen.

El present document, alhora que signa aquesta necessitat d'innovació, avança en l'enunciat d'algunes d'aquestes idees, actituds i instruments.

Com tot el que emergeix, caldrà temps perquè la situació constatada ofereixi noves virtualitats; i caldrà, igualment, un major esforç de clarificació i d'elaboració. Però s'ha posat en marxa la feina, i la societat civil a Espanya -tal com a Palma s'ha pogut constatar- en aquests darrers anys ha generat energies renovades que la poden fer avançar a ritme satisfactori.

La possibilitat s'amplia quan, com també s'ha pogut veure durant el desenvolupament d'aquest Simposi, es materialitza en la confluència en aquest objectiu amb determinades àrees de l'administració que hi siguin sensibles.

Ponències de Palma.

què agents i col·lectius socials en nombre creixent l'assumeixen com a exigència comuna, assumint alhora les seves reivindicacions particulars, introdueix en l'acció social i cultural una dimensió renovadora capaç d'il·lusionar capes més àmplies de la població, principalment entre els sectors més dinàmics i entre els joves.

Aquesta perspectiva nova del que és personal confereix un significat més alt a les reivindicacions que avui ja s'obrin pas com a metes de futures conquestes:

Aquestes normes són algunes de les reivindicacions i objectius que ja són a l'horitzó de la nostra societat. Reivindicacions i objectius que dissenyen un nord comú més ample que el que resulta de la mera coordinació de reivindicacions sectorials; i que, alhora, són susceptibles no només d'impregnar l'acció d'agents socials i col·lectius socioculturals, sinó de transformar la forma mateixa d'exercir el poder per part d'aquells que, elegits per la societat, gestionen l'administració.

Cloenda.

UNA SOCIETAT MÉS RESPONSABLE I CREATIVA

El simposi de Palma ha posat a debat la interacció complexa de la societat civil amb les institucions democràtiques.

I aquestes han estat algunes de les conclusions sedimentades pel que fa a la societat i al seu entramat associatiu.

- No és madura i s'ha de rectificar una actitud estesa de forma dominant d'abandó de la pròpia responsabilitat en mans dels elegits per a la gestió política. Seria igualment inadequada l'actitud de demanar a l'administració que finançis i donis suport de forma íntegra els projectes col·lectius.

- Enfront d'una dialèctica dominant Societat versus Administració, s'ha de donar tota la transcendència que té a la dinàmica d'interrelació dels agents i col·lectius de l'entramat social:

- Increment numèric.
- Enfortiment qualitatiu.

- Coordinació, federació...
- Interacció i mobilització unides.
- Cooperació estable.

- I tota altra forma de mancomunar els esforços fins aconseguir comunitats més vives, més fortes i més cohesionades.

- Consecució de cotes progressivament més amples d'autonomia real enfront dels avatars canviants de la dinàmica política. Cosa que planteja bàsicament la responsabilitat d'un autofinançament suficient que, alhora que garanteixi la realització dels fins propis, permeti exigir amb més força el dret al suport econòmic amb recursos públics.

- L'educació, la formació, la capacització professional, etc... més enllà d'una justa exigència davant els poders públics, ha arribat a ser contingut bàsic de la pròpia autorresponsabilitat dels agents, associacions i col·lectius que tenguin una voluntat d'eficàcia.

- La preocupació formativa i de reciclat-

ge dels dinamitzadors i agents socials s'ha d'obrir pas després de tant de temps de preeminència de l'acció irreflexiva. I aquesta preocupació ha de tenir com a eix la creació de condicions i en l'adquisició de mètodes i instruments per a generar la participació social.

Són aquests alguns plantejaments, l'enfocament encertat i l'aplicació decidida dels quals possibilitaran l'enfortiment del que anomenem teixit associatiu.

Damunt ell serà possible plantejar en termes més consistents un fructífer diàleg de nou tipus amb els membres de la societat -polítics, funcionaris i tècnics- que detenen el poder d'administrar dins les institucions democràtiques.

UNA ADMINISTRACIÓ MÉS PERMEABLE

La creació, la implantació i la consolidació d'institucions democràtiques ha estat objectiu fonamental de la nostra societat aquests darrers anys.

En bona part, com a fruit d'això, però també com a conseqüència de concepcions i hàbits falsos en l'ús del poder, l'administració ha arribat a ostentar una prepotent omnipresència que li ha conferit un pes predominant en la configuració de la societat.

És hora de variar el rumb d'aquesta dinàmica. És hora que la societat, organitzada, reaccioni i, més enllà del periòdic exercici del dret a elegir representants millors, doni suport a allò que -per encertat- li mereix l'apreci, exigeixi el que -per degut més que promès- li correspon, critiqui el que és inadequat, canviï el que és incompetent i castigui el que està corromput.

Per un especial significat, en el context de la vertebració associativa, tot el que es refereix a l'administració dels recursos -quasi sempre residuals- que es destinen a aquesta finalitat. Incrementar-los i admi-

Oms, 50-b P. O. Box 696
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears

Carles III, 2-b
EIVISSA
Balears

Plaça del Príncep, 4
MAÓ - MENORCA
Balears

Tels. (9)71/71 13 46* - 72 38 42*
Tx. 68705 - 68714 bima E

Tels. (9)71/31 24 72 - 27
Tx. 69318 - 69015 bima E

Tel. (9)71/36 70 13
Telèx 69434 bima E

nistrar-los de forma que no sembrin discriminació ni impliquin dependència, no només és imprescindible, sinó que fins i tot és fàcil per a polítics sensats i sensibles.

I és que, en definitiva, la societat espanyola ha madurat aquests darrers anys fins al punt que sigui ja possible reivindicar.

UN DIALEG MÉS FECUND DE LA SOCIETAT CIVIL AMB LES SEVES INSTITUCIONS

Volem començar aquest apartat amb una demanda ben simple:

- Que es derogui la llei 191/1964 de 24 de desembre, sobre associacions que, des d'aquell moment està encara ofegant més que regulant, una part fonamental d'aquest diàleg que reivindicam.

- I, per positiu, proposam que es reguli favorablement el tractament fiscal dels recursos econòmics destinats a promoure l'associacionisme no lucratiu.

- En tercer lloc, proposam que a la nova llei s'arbitrin permisos retribuïts que reconguin la situació dels representants sindicals, en la realització de les seves tasques específiques.

Un aspecte que convé resaltar per a la bona articulació d'aquest necessari i nou tipus de diàleg: l'interès de l'espai municipal com a marc privilegiat per dur-lo a terme. No només per la reiteradament reconeguda major proximitat, sinó perquè sobre ell és possible una acció integrada de les diverses àrees de l'administració.

Pareix clar que l'articulació d'un diàleg més fecund inclourà actituds de col·laboració i de crítica enfront de l'administració; però a la vegada s'hauran de superar hàbits passius de velles i perniciosos arrels.

Igualment s'haurà de posar fre a comportaments d'administradors que concedeixin com a gràcia el que és un dret, no institueixin els procediments reguladors de la relació amb els veïns o en dificulten l'exercici.

I sobretot, també per positiu, com a fonaments del nou diàleg s'hauran de posar més projectes comunitaris i menys programes polítics (a no ser que cada dia més tots dos es vagin acoblant feliçment).

Finalment -per què no dir-ho, si és la base de la creativitat social?- s'haurà de reconèixer i atrevir-se a exercir el dret a la dissidència.

Des d'aquesta perspectiva d'un diàleg més fecund entre la societat i les institucions administratives, la participació -reconeguda, possibilitada i exercida deixaria de ser un tòpic feble per constituir-se, en els

seus diferents nivells com el veritable motor de la transformació i el progrés social.

FINAL

I aquest document que culmina, com a síntesi, el nostre debat, neix amb voluntat de ser:

- Principi d'un intercanvi d'aportacions enriquidores que es canalitzin a través d'un fòrum estable de discussió que, amb el nom de "Seminari de Palma", s'articularà a l'Estat.

- Principi d'un enfocament renovador que confereixi a l'acció social i cultural, a més del seu actual valor transformador, una decidida voluntat de recerca alternativa.

- Principi d'una pràctica quotidiana capaç de vincular la recerca de solucions per a la problemàtica amb la perspectiva per a la problemàtica amb la perspectiva d'una consciència del que és universal... que, per a ser-ho, ha de ser necessàriament solidària.

CONCLUSIONS DEL SIMPOSI SOBRE LLATINO-AMERICA

El en transcurs del desenvolupament del I Simposi Internacional sobre Procesos Socioculturals, Societat Civil i Institucions Democràtiques, han estat presents veus autoritzades d'Europa i Amèrica Llatina que ens han aportat experiències molt útils per a interpretar i orientar millor els processos socioculturals que estan vivint en el nostre Estat Espanyol.

la veu de Llatino-amèrica, han tingut especial significació. per això, des de les paraules que hem escoltat als nostres companys llatino-americans i dada la legitimitat dels seus processos d'alliberament i desenvolupament, volem anotar, denunciar i exigir el següent:

- 1.- Reconeixement en Amèrica Llatina, gran quantitat de novetats, de lluita i creació de moviments alliberadors que exigeixen de nosaltres solidaritat i compromís.

- 2.- Denunciam, dins aquest marc, la celebració del V Centenari com a simple trobada de cultures i lamentam que no s'hagi realitzat encara una lectura crítica del que va suposar aquella conquesta i colonització.

- 3.- Exigim un canvi radical en la forma de rememorar aquell esdeveniment, donant la paraula i aprenent de les veus de totes aquelles comunitats que llegeixen el descobriment colombí de manera totalment contrària a la lectura oficial del V Centenari.

Ciutat de Mallorca, 7 de maig de 1989.

DE NIT

AJUDA FAMILIAR

J. Lladó

El talec de la fortuna, des d'aquella nit boirosa, ha romàs per sempre més perdut en l'infinit. Després de rellegir relats de navegants cercant illes amb tresors i de fortunes inesgotables, sabem més que mai que són temes de velles llegendes, els de les olles mig plenes de monedes d'or.

No fa gaire, un bon amic que gaudeix d'un gran encert per narrar les més variades anècdotes, ens deixà riure a pler explicant-nos què havia fet amb els doblers que rebia en concepte d'ajuda familiar. Els posà dins un sobre i, de bon matí, partí dret cap a l'oficina encarregada d'efectuar els pagaments.

- On és la secció d'ajudes familiars? -demanà a informació.

Després d'esperar el seu torn, s'explicà així a la senyoreta que l'escoltava:

- Aquí teniu les pessetes que m'enviau en concepte d'ajuda familiar. Us les torn i a més no desig rebre-les pus. No vull que per aquesta misèria pugueu dir que m'ajudau.

Aquella al.lota, astorada, li demanà que esperàs un momentet. Tornà amb un altre senyor a qui, de bell nou, explicà pacientment el mateix.

- Un momentet, si vol -li digué el bon senyor.

Poc temps després, tornaren.

- Ens sap greu, però no pot esser.

"En té, de raó, aquest senyor", "sí que és cert", "amb una quantitat així..." opinaven des de la cua. Però res.

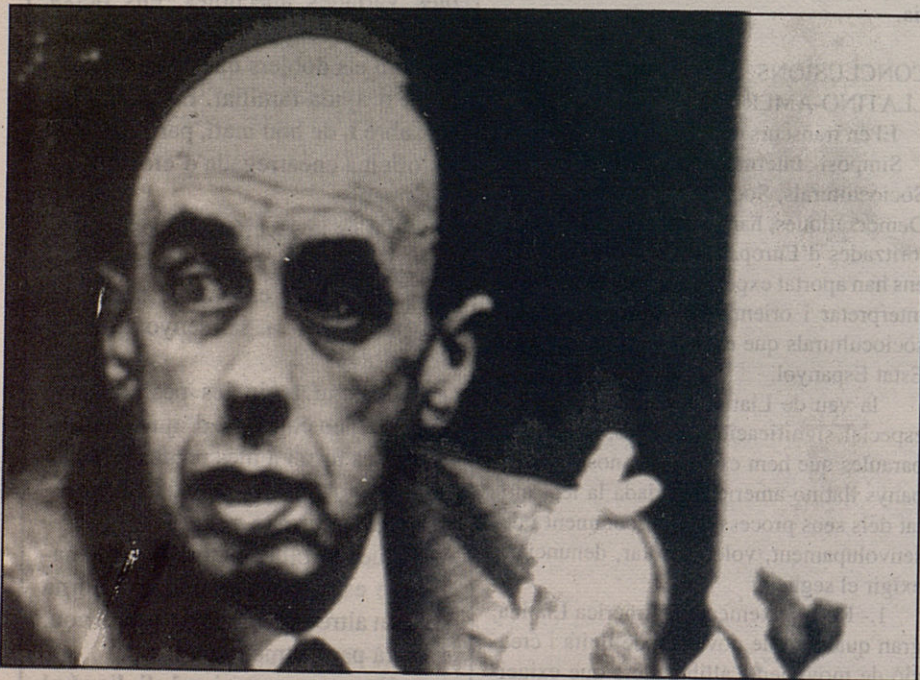
Podem tots creure i pensar i pensar i creure que trobar avui l'amagatall d'alguna padrina seria, sens dubte, millor conhort que l'atenció mensual que pretén alleugerar la càrrega familiar. ■

LITERATURA

CHEZ MIQUEL MARTÍ I POL

Jean Serra

Si amb la simple lectura d'una obra qualsevol ja ens l'anostrem quan ens agrada, el gaudi augmenta -i, a més a més, en fem partícips a d'altris- mitjançant el comentari literari; aquest és el nostre afany, esperonat per dos llibres suara acabats de llegir. En efecte, dos títols recents pastats a can Martí i Pol són el motiu d'aquest article, un de versos: Els bells camins (Premi Salvador Espriu 1987 i Premi Ciutat de Barcelona de poesia catalana 1988; Edicions 62, Els llibres de l'Escorpí/Poesia, núm 120, Barcelona, desembre 1988), l'altre una curiosa configuració en prosa: Obertura catalana (Editorial Empúries, Barcelona, desembre 1988).

Tanmateix, abans de referir-nos-hi, veiem un esbós biobliogràfic de l'autor, que ens ajudi a emmarcar les nostres - encara que breus- consideracions.

Miquel Martí i Pol va néixer el 1929 a Roda de Ter, comarca d'Osona; té, doncs, seixanta anys. De família modesta, a catorze anys es cala a treballar a les oficines d'una fàbrica del seu poble; fàbrica i poble seran components importants de la seva poesia, que, des del 1956 fins al 1970, "es pot relacionar genèricament amb el corrent que s'ha anomenat "realisme històric" (Pere Farrés: "El llarg viatge de Miquel Martí i

Pol", *Els Marges*, núm. 7, juny 1976). La seva vocació queda definitivament determinada a partir de 1948, a ran de contraure una tuberculosi que l'obliga a allitar-se durant un any. És un poeta autodidacta, la qual cosa afegeix mèrit a la seva tasca d'escriptor reconegut i guardonat (per exemple: Lletra d'Or en 1977 i premi Fastenrath en 1978). Amb *Paraules al vent* obté el premi Ossa Menor de 1953. Es casa en 1956 i d'aquest matrimoni té dos fills. Un altre títol d'aquesta època és *El poble* (1966). Ha escrit *Contes de la vila de R.* i altres narracions, col.labora als diaris

(Avui, *Diari de Barcelona*) i ha fet traduccions reeixides del francès. El 1970 li és diagnosticada una esclerosi múltiple que, a poc a poc, el va immobilitzant fins a recloure'l a casa seva dependent físicament dels altres. Això suposarà un trasbalsament profund en la seva vida que repercuteix de seguida en la seva obra, on s'ha referit a la seva experiència de malalt-de-per-tota-la-vida, sobretot al pròleg a *Estimada Marta*, un dels seus títols més decisius, amb el qual enceta un segon tombant de la seva poesia, reflex del que li esdevé a nivell personal (eccepció/estabilització/superació de la malaltia). En 1975 amb *L'arrel i l'escorça* Llibres del Mall inicia l'edició de la seva obra poètica completa. Deu fer tres anys que va enviuadar de la seva primera muller (Dolors) i ara viu amb la segona (Montserrat), totes dues, llavors i en l'actualitat, estalons excepcionals per a un home apassionat per la vida i per a qui, malgrat tot, l'erotisme és fonamental: "L'amor és l'essència de la manera de ser dels homes" (...) "...et dóna fermesa interior i tremp", segons que diu a *Plores catalanes contemporànies* (1980), de Lluís Busquets i Grabulosa. I segons que podem constatar a *Estimada Marta* i a *Els bells camins*, com en d'altres indrets de la seva obra.

Els bells camins i *Obertura catalana* esdevenen exemples reeixits, formal-

ment diferents -l'un en vers i l'altre en prosa-, en alguns aspectes complementaris (de fet *Obertura catalana* complementa la poesia que ha escrit fins ara), que augmenten la nostra admiració envers una obra on trobem, especialment a partir d'*Estimada Marta*, poemes amorosos exemplars (val a dir que el lirisme i, per tant, l'amor no són absents en la seva poesia d'abans).

Dividit en dues parts, de disset poemes la primera, de setze la segona, *Els bells camins* continua aquesta línia eròtica, potser més reflexiva i compatible, més transcendida alhora, perquè la sensualitat s'estén a tot, com quan, en el poema "Geranis" (I-2), el poeta reconeix l'amada en "la bellesa/ harmoniosa i dolça dels geranis"... A més a més, l'escriptura li serveix per a anul·lar l'absència d'ella: "no hi ha distància entre el teu cos i el meu,/ units per sempre més en el poema" ("Absència", I-6). Evidentment que els versos, considerats com a camins per on el poeta, mancat de mobilitat física, pot caminar, són "els bells camins" del títol, que li permeten de recórrer el cos de la dona estimada, ja que "Cap ruta no pot dur-me més enllà/ perquè de tu me'n ve tot el que tinc", ens diu en el sonet perfect "Amb l'ombra dòcil" (I-7), potser el poema més intens del llibre.

Si la primera part és un diàleg amb l'amada -un esforç continuat per fer-la present-, a la segona part el poeta, "amb els ulls expectants altra vegada", enriquit per l'amor (i el dolor), tot adreçant-se a ell mateix es dirigeix a tots nosaltres; tal vegada la tercera estrofa de "Dins teu" (II-3) sigui més explícita que els meus mots:

"Estima la bellesa que t'envolta
i que se't dona clara i generosa,
i en tu i per tu estima també els altres,
car d'aquests dos amors te'n pervindrà
l'harmonia i, tal volta, la grandesa."

Sembla, tot plegat, com si Miquel Martí i Pol, tota vegada que traspasa la "línia d'ombra" (la que suposa una malaltia com la que pateix, o qualsevol altre dolor; per exemple, el que causa la mort d'un ésser estimat), eixampli (paradoxalment), cada cop més, els propis

límits a través de l'escriptura (els bells camins dels versos o dels renglons de la prosa): efectivament, cada nou llibre no és un nou llibre perquè sí, representa una capbussada als avencs de l'ésser per a extreure'n, amb goig, l'essència transmutada en poesia. *Els bells camins* és farcit d'experiències païdes, i el doll de la poesia s'escola per reguers ben mesurats i savis: aquests són els darrers versos del darrer poema, "Creixences" (II-16):

"Ara pels ulls se te'n va tanta vida
com et tornen els mots que escrius.

De totes
les creixences, aquesta és la més clara:
seràs més ric, com més els mots se
t'omplin
de l'amor que despens amb la mirada."

Obertura catalana, en prosa, és el primer volum d'una sèrie que, Déu volent, l'autor pensa dur a terme, és,

doncs, la primera entrega d'un producte llargament covat; Miquel Martí i Pol que diu, d'ell mateix: "mai no he arribat a acabar-me de creure que fos escriptor", traspasat amb escreix el llindar de "Nel mezzo del cammin di nostra vita", ja que ha tocat els seixanta anys, com dèiem, creu que és un bon moment "per començar de fer mesurades, lentes i lúdiques capbussades en el propi passat, mirant de treure'n una mica de suc"; per això *Obertura catalana* té els aires d'unes memòries, malgrat que no ho són i convé que el lector no les esperi. De fet, el llibre s'acosta als dietaris, car és confegit a base de notes escrites diària (des del 22-VII-87 fins al 22-X-87, amb unes breus excepcions cap al final), però cal dir de seguida que no entra pas dins el gènere si no és pel recurs d'anar-ho escrivint dia a dia i calar-ne la data. Podríem pensar en unes confessions o una autobiografia, perquè

LA NOSTRA REALITAT

COMPROMISOS PER A LA UTOPIA***Antoni Marimon Riutort**

A partir de dos eixos bàsics, nacionalisme i humanisme cristià, el Grup Blanquerna s'ha engrescat a organitzar uns seminaris de reflexió i estudi, sobre el passat, el present, i el futur de la societat mallorquina. Ja són quatre els seminaris que s'han duit a terme al sentuari de Lluc, amb una continuïtat i un èxit poc comuns en la nostra terra.

El desembre de 1988 apareix aquest llibret, que sota el suggestiu títol de "Compromisos per a la Utopia" recull diverses ponències dels seminaris realitzats fins ara.

En el primer article, Vicenç Vilatoro s'enfronta al problema dels joves i la cultura. Analitza la manca d'integració social dels joves -sovint immigrants-, a les nostres ciutats, la influència de la publicitat, i la qüestió de la llengua, entre d'altres aspectes.

A continuació, Bartomeu Bennàssar i Vicens -prestigiós moralista- planteja la qüestió del "temps"; el temps "lliure", i el temps del "treball". Davant la situació actual d'un treball només per a alguns, mentre la resta és a l'atur, i un oci sovint malgastat en avoriment i en activitat individualistes, proposa una divisió tripartita del temps: temps de treball, temps d'oci (creatiu: per millorar l'individu i la societat), i temps lliurat en serveis als altres, (temps social). En definitiva, es tracta de passar de l'apatia del treball i l'atur a la utopia del lleure i del lliurament.

Una segona col.laboració de Bartomeu Bennàssar té un caire més teològic. Entre d'altres coses, assenyalava que "el nostre Déu no és el dels senyors, és el dels esclaus, en lluita de conversió i de revolució alliberadores", i que els cristians han de lluitar contra els ídols

Tot plegat, aquesta publicació del Grup Blanquerna ens ofereix un conjunt tan divers com interessant de reflexions sobre la nostra realitat.

del nostre temps: el diner, el poder, l'Estat... etc. Critica el pessimisme i la desesperança; així, cal reconstruir l'esperança, en un món cada vegada més dominat per un pessimisme que ell qualifica d'immoral i ateu. I això perquè Déu és la justícia i l'esperança de cada temps.

A "Ètica i Ciència, el filòsof Josep Maria Terricabras, posa de manifest la crisi dels valors morals i de la moral dominant fins ara: l'humanisme cristià. Es rebutgen sobretot els valors abstractes, amb validesa absoluta. Els postmoderns creuen que aquests valors no existeixen. Segons Terricabras sí que existeixen, el que passa és que els valors

absoluts tenen una ruptura, un salt, quan passen a valors concrets.

A continuació, enfoca la relació entre moral i ciència, com una dependència de la primera vers la segona. I això és un error, perquè el mateix es poden justificar les decisions morals amb la ciència que, per exemple, amb una carta astral. No cal cercar justificacions a les decisions morals, que han d'esser fetes en llibertat, objectives (no irracionals), personals i "generalitzables".

Amb Fèlix Cucurull passam de l'ètica a la història. Després d'indicar que l'historiador fa la història, el passat, segons la idea que té de millorar el present i construir el futur, (és el que anomena "objectivitat condicional"), passa revista a la relació entre Catalunya i Castella. Amb alguns punts de contacte amb la "Introducció a la història de la Corona d'Aragó" de Joan Reglà, elabora un model d'història de la Península Ibèrica i les Illes Balears, oposat a l'actual visió castellanista, encara ara imperant als centres d'ensenyament dels països catalans. La clau de volta de la interpretació catalana-perifèrica de la història d'Espanya (l'antiga Hispània, conjunt format per la Península Ibèrica i les Illes Balears), és l'època dels Reis Catòlics. Segons els historiadors castellanistes-oficialistes es produeix ja llavors la "unitat nacional" (una monarquia, una llengua, un estat). En realitat es mantenen diverses llengües, diverses nacions, diversos estats. N'és prova la incorporació dels nous territoris conquerits (Navarra, Granada, Amèrica) a Castella, i no a un estat "comú".

Es tractava simplement d'una unió personal, dinàstica. La figura dels reis era l'única que unia les Corones de Castella i d'Aragó. Però en aquesta unió, el pes de Castella era molt superior al de la Corona d'Aragó. Per aquesta raó i perquè els convenia més, (a Castella podien esser absolutistes mentre que als estats de la Corona d'Aragó els reis topaven amb unes Corts que limitaven el seu poder), la "Monarquia Hispànica" es va anar castellanitzant. Però no fou fins al 1715 quan, després d'una guerra civil "hispànica" que enfrontà la Corona d'Aragó amb la Corona de Castella, "manu militari", els castellans imposaren a totes les Espanyes un Estat Espanyol i una llengua espanyola, que en realitat no eren més que un Estat Castellà i una llengua castellana. Es produí llavors el "rapte d'Espanya".

Els castellans s'apoderaren d'Espanya, i exclogueren del poder les altres nacions hispàniques. Des de 1715 el parlament, l'exèrcit, l'administració, els mitjans de comunicació es diuen espanyols, però només són castellans.

Això no ha canviat amb el nou "Estat de les autonomies": Castella continua a esser, de molt, la nació hegemònica, que imposa la seva voluntat sobre catalans, bascos i gallecs. En aquesta situació, i en la impossibilitat de tornar a l'Espanya confederal d'abans de 1715, Fèlix Cucurull proposa la construcció d'un estat propi per als Països Catalans. En definitiva, aquesta fou l'opció triada, amb èxit, per Portugal -ni més ni menys "espanyola" que Catalunya-, el 1640.

Cathy Sweeney tanca aquest recull d'articles amb una anàlisi de la situació lingüística a Eire. Aquesta és hereva de 752 anys de domini -total o parcial- anglès. Durant aquest llarg període (1170-1922), la llengua pròpia d'Irlanda, el celta irlandès o gaèlic, es reduí a una llengua rural i de classes baixes, fins al punt que els líders independentistes irlandesos utilitzaven l'anglès "conscients que era l'única llengua en la qual podien fer sentir les seves reivindicacions" (!). El 1922, assolida la independència, el nou Estat Irlandès declarava l'irlandès com a llengua nacio-

nal. Però no s'ha aconseguit ni tan sols aturar el retrocès d'aquesta llengua. Així, el 1981, només la utilitzen 130.000 persones com a "llengua espontània de comunicació". Sembla que augmenta el coneixement de l'irlandès, però minva extraordinàriament el seu paper com a llengua familiar (devers el 0,20% de la població!). Segons Sweeney, les causes d'aquesta situació són un excés de burocràcia, una política equivocada, els "efectes de la vida moderna" i el comportament lingüístic de la població en general.

Però, també és cert que el 66% dels irlandesos considera la llengua com un signe d'identitat bàsic. A les darreries del s. XX torna a prendre força la idea de l'irlandès com a llengua nacional, a l'Estat d'Eire i al territori sotmès de l'Ulster.

Potser la partida encara no s'ha perdut. ■

(*) *Compromisos per a la utopia. Quaderns Blanquerna núm. 1, Conselleria de Cultura, Educació i Esport. Govern Balear. Ciutat de Mallorca, 1988. 92 pàgines.*

AMB EL SUPORT DE

Fundació congrés de cultura catalana

FEINA DE QUALITAT

**Xisco
ARTS GRÀFIQUES**

C. del Baix Riera, 1-B
Telèfon 24 03 86
07008 Palma

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Byblos
Barcelona	Signe	Palma	Embat
Campos	Colom	Palma	Fondevila
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Jaume de Montsó
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Casa Pedrós	Palma	Manera
Inca	Espirafocs	Palma	México
Inca	Vilanova	Palma	Papereria Mallorca
Felanitx	Ramon Llull	Palma	Quart Creixent
Felanitx	Còndor	Palma	Selecta
Manacor	Xaloc	Palma	Totem
Maó	Catalana	Sant Joan	Ca na Blanch
Maó	Católica	Sóller	Calabruix
Palma	Alcaide	Son Cladera	Arbós
Palma	Balmes	Son Ferriol	Verd en Blau
Palma	Baron	València	Tres i Quatre

I als principals quioscos de Palma.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____
Adreça _____
C/ _____ Núm. _____ Pis _____
Codi Postal _____ Població _____
Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 2.800 ptes. de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____
Agència/Oficina _____
Cte/Lta. núm _____

Signatura _____

LLIBRES

BREU PASSEJADA PEL JARDÍ DE LES ENGLANTINES

de Josep Maria Llompart

T.H.

JOSEP MARIA LLOMPART BREU PASSEJADA PEL JARDÍ DE LES ENGLANTINES

(Text llegit a l'Acte del
Mil·lenari de la Nació Catalana)
Proemi a càrrec de Llorenç Vich

QUADERNS ESCALBRUIX, N.º 1

Els editors de la revista EscalbruiX acaben d'editar el primer número dels quaderns homònims. Aquest quadern conté un proemi escrit per Llorenç Vic i el text de la conferència pronunciada per Josep Maria Llompart en l'acte cultural que la revista EscalbruiX va celebrar el propassat 14 de desembre a l'Estudi General Lullia de Palma, en commemoració del Mil·lenari de la Nació Catalana. El títol de la conferència és *Breu passejada pel jardí de les englantines*. Es tracta, en paraules de l'autor, d'una lleugera i brevíssima consideració de la idea de la nació i del sentiment nacionalista tal com es reflecteixen en la poesia catalana, descrit -afegim nosaltres- amb l'amenitat i el rigor propis de Josep Maria Llompart. Una excel·lent iniciativa que esperam veure continuada aviat. (Les persones interessades podeu adreçar-vos a les Edicions de la Riba, apartat de Correus 1924, la Ciutat de Mallorca).

INFORMACIÓ SOBRE LA XXI EDICIÓ DE LA UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Del 17 al 26 d'agost

Com l'any passat, l'OCB concedirà beques a favor de les persones que s'hi inscriuin abans de dia 2 de juliol, per un import equivalent a la matrícula. Així, doncs, anirà a càrrec de l'alumne, els transports i l'estança.

La UIB també concedirà beques als estudiants que vulguin assistir-hi, en les mateixes condicions.

Els socis i fills de socis de la nostra entitat tindran accés preferent a aquestes ajudes.

Tots els interessats podran passar a recollir els programes i tríptics informatius a l'OCB, els matins.

FES-TE CONÈIXER

Anuncia't en

EL MIRALL

coiba

COMERCIAL I INSTAL·LADORA BALEAR, S.A.

Eusebi Estada, 70
Tels. 29 39 08 - 29 39 15

07004 - Palma

LLIBRES

Anna CAMPS, Marta MILI-AN, Montserrat BIGAS i Montserrat CAMPS, *L'ensenyament de l'Ortografia*. (Barcelona, Ed. Graó, 1989).

P.R.B.

L'ensenyament de l'Ortografia és un llibre destinat a tots els mestres i professors que treballen especialment en aquest camp de l'ensenyança de la llengua. L'obra sobretot serà útil als professors d'EGB i dels primers cursos de BUP, encara que els docents d'altres nivells també podran aprofitar moltes de les seves reflexions i plantejaments. L'interès del llibre es basa en la pràctica dels quatre autors en el terreny de la docència, així com en l'estudi dels processos d'escriptura. El seu objectiu és enfrontar-se a les dificultats que suposa

aprendre a escriure amb la intenció de desmuntar molts dels prejudicis i temors que sovint pateixen els professors. A la introducció, però, ja ens adverteixen que és una qüestió de treball de temps, que no hi ha cap "remei miraculós" ni cap "material màgic que resolgui el problema". Igualment, un dels principis sobre el qual es fonamenta el treball em sembla especialment remarcable: "Només tindrà sentit per al nen aprendre l'ortografia si li serveix per escriure; i si els escrits tenen un lector, una funció i no solament un corrector". És evident que tot això té unes implica-

cions sociolingüístiques clares, perquè l'èxit o el fracàs de l'aprenentatge del català a l'escola està estretament vinculat a l'ús social de la llengua, i no tan sols al mètode didàctic seguit.

L'ensenyament de l'Ortografia s'estructura entorn de sis capítols en què es tracten diversos aspectes del tema. La definició i funció de l'ortografia i una breu història del procés de normativització del català serveixen per introduir-nos en la qüestió. Després es passa als aspec-

tes centrals de l'obra: les relacions entre l'ortografia i els diversos sistemes de la llengua i els problemes de caràcter pedagògic. Entre les aportacions del llibre cal destacar els capítols 5 i 6, destinats a l'anàlisi de propostes de treball i a l'avaluació, on és important la voluntat de trobar plantejaments i mètodes nous. En resum, l'ensenyament de l'Ortografia és un llibre de síntesi d'experiències personals dels mestres i d'aportacions bibliogràfiques d'altres pedagogs, la qual cosa el converteix en una eina important per a l'escola. ■

DEIXAR-SE CRÉIXER LES UNGLES "ELS ESPERONS MÉS TENDRES DE LA MUSICA"

Arnau Pons

ERG és un disc fet per als cossos maleables. Per a la sudoració i la cadenciosa i convulsiva anatomia del cos en disbauxa. El tercer treball discogràfic de LA FURA DELS BAUS trenca amb la sèrie anterior, feta per a complementar llurs obres, i ens mostra el vessant purament musical del grup, lluny de qualsevol referent d'escenificació. El disc es va presentar al Club OTTO SUTZ de Barcelona, amb tota la sentor inconfusible de l'estètica furenca. El triangle musical de LA FURA (Carles Padrisa, Miki Espuma i Marcel·lí Antúnez) va poder passejar entre les empentes de la gent dins un bagul de vidre, exhibint-se sota el pes acaroador de les cols, albergínies, pebres, cebes, tomàtigs i bledes del Mercat de Barri, al mateix temps que una "girl" en topless dins una alfàbia servia el còctel efílic a una turba sol·lícita per endur-se'n a la boca el líquid tòrbol que havia fet lliscar un cop i un altre per la seva pell. Amb una coberta un tant psicodèlica, el disc amaga deu temes rabiüdament ballables. "Forma Animal" enceta la primera cara amb un ritme timbaler i propi de cubana urbana. El segueixen "Pulpa Pulcra" (cançó social), "Tus labios son cortantes" (cançó amorosa), "Extasis" (cançó instrumental) i "Las Amazonas" (també instrumental). A l'altra cara del vinil sonen "Temí lo peor" (d'amor), "Amén Amor" (també d'amor), "Ou Ou Cou Cou" (de temàtica social), "Razas Humanas" (altre cop social) i "Exodo" (instrumental). En aquest elapè, a més a més del triangle musical del grup, i han intervingut Leo Mariño (producció i arranjaments), Juanjo Ezquerro (consultor de producció), Sergi Caballero (arranjaments), Sixto Peláez (lletres) i Pedri González (enginyer de so). L'enregistrament es va fer en un modern estudi portàtil, que es diu EL CAMION, i el cercle cèntric del disc el segella la companyia Virgin Española S.A.

ERG no porta la sequera del desert, emperò sí l'ondulació de les seves dunes. Fet per al deler, l'emoció, la massa costumista, per al ball, sobretot per al ball; ERG ens entra per l'oïda amb els esperons més tendres de la música. ■

LLIBRES

A L'INREVÉS, Vicenç Villatoro, *Col·lecció El Brot*, 59, Barcelona, 1989, 176 pàgs. 1.350 ptes.

El títol, A l'inrevés, fa referència a un poema de Gabriel Ferrater que Vicenç Villatoro cita a l'encapçalament del llibre: "Ho diré a l'inrevés. Diré la pluja/ frenètica del mes d'agost, els peus d'un noi/ caragolats al fil d'un trampolí (...)/ Diré el que em fuig. No diré res de mi". És així com l'autor, en aquest recull de textos curts, que esbozen idees i reflexins sobre allò que viu, pensa, llegeix i admira, de fet ens diu molt sobre si mateix, tal com sovint passa quan sembla que pretenem el contrari. Un viatge a Itàlia, o a Jerusalem, una lectura, o una pel·lícula, són la font des d'on raja, a dojo, el pensament i la sensibilitat d'un dels més fermes valors de l'actual literatura catalana, en un exercici que ell mateix qualifica de "pur voyeurisme".

Vicenç Villatoro (Terrassa 1957) va guanyar el premi Joaquim Ruyra 1980, quan tenia 23 anys, per la novel·la juvenil *Pepers robats* que cremen, l'any següent, 1981, per *Evangeli gris*, va obtenir el Sant Jordi, i el 1983 el premi Sant Joan per País d'Itàlia. El 1986 ha publicat *Els anys a ciutat* i el 1987 *Les illes grogues* i *Entre batalles* també editada per Pòrtic i en aquesta mateixa col·lecció.

És, a més, periodista i ha treballat i col·labora a diversos mitjans de comunicació. A TV3 va dirigir el programa cultural Trossos i més tard Crònica 3.

EL VIATGE A ROMA, Alberto Moravia, *Traucció de Santiago Albertí* *Col·lecció El Brot*, 60, Barcelona, 1989, 240 pàgs., 1.700 ptes.

Alberto Moravia ha construït a El Viatge a Roma un calidoscopi de la relació incestuosa que estableix h'home amb la dona, el desig de possessió que aquesta li desvetlla, i com a través del reconeixement del desig i no només de la seva satisfacció l'home arriba a un cert desvetllament de la pròpia naturalesa.

Alberto Moravia (Roma, 1907) a més d'escriptor és crític literari i cinematogràfic. Per la seva posició política contra el feixisme va haver de passar la segona guerra mundial a la clandestinitat. El viatge a Roma és la seva última novel·la, la primera edició és de novembre de 1988, i a Itàlia ha mogut una forta polèmica per la reacció dels sectors conservadors.

PREMI «GUILLEM CIFRE DE COLONYA»

BASES

- 1.- «Colonya» Caixa d'Estalvis de Pollença convoca un certamen de literatura infantil i juvenil en llengua catalana, destinat a premiar una novel·la sobre tema lliure per servir de lectura a infants i joves de 9 a 14 anys d'edat.
- 2.- Podran concórrer al Premi tots els autors que ho desitgin, sempre que l'obra estigui escrita en llengua catalana i sigui inèdita.
- 3.- Els escriptors que vulguin participar-hi hauran d'enviar els seus originals, escrits en llengua catalana, d'una extensió entre els 60 i 80 fulls de mida holandesa, a doble espai i per una sola cara i per triplicat a Colonya-Caixa d'Estalvis de Pollença, Plaça Major, 7, 07460 Pollença (Mallorca) o a qualsevol de les seves oficines, abans de dia 1 d'Octubre de 1989, amb la indicació: Premi de Narrativa Infantil i Juvenil «Guillem Cifre de Colonya».
- 4.- Les obres presentades a concurs podran estar directament firmades per l'autor, indicant l'adreça i el telèfon, o sota pseudònim, figurant, en aquest cas, les dades personals (nom, llinatges, adreça, telèfon) en sobre a part.
- 5.- El jurat, que serà format per Núria Ventura Boshc, Ramón Díaz Villalonga, Josep Pascual Comellas i Gabriel Janer Manila, valorarà, principalment, la fantasia, la imaginació i el sentit educatiu de les obres presentades.
- 6.- El veredicté es farà públic en el transcurs d'un Acte Literari que es celebrarà dia 11 de Novembre de 1989, durant les Fires de Pollença, i s'anunciarà oportunament el programa a desenvolupar.
- 7.- Els originals no premiats podran esser retirats de la Caixa de Colonya durant els trenta dies següents a la proclamació del veredicté.
- 8.- L'obra guanyadora del premi «Guillem Cifre de Colonya» serà publicada per l'Editorial «La Galera».
- 9.- La quantia del Premi serà de 400.000 pessetes, la meitat de les quals s'entregaran al guanyador a compte de drets d'autor.
- 10.- La presentació d'originals a aquest Premi suposa la plena acceptació de les Bases. En qualsevol cas, la Caixa de Colonya resoldrà les circumstàncies no previstes a les esmentades Bases.

Pollença, Abril 1989.

DE L'ABSOLUTISME A L'ESTAT CONSTITUCIONAL. LA REVOLUCIÓ FRANCESA.

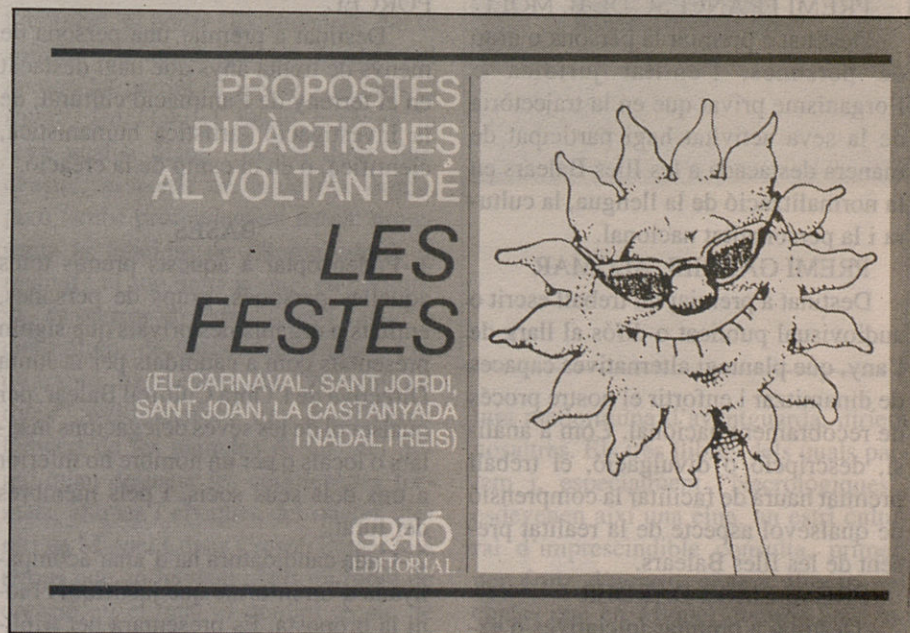
Damarís Castillo.- Biblioteca de la Classe (Serveis Pedagògics).- 62 pàgines.- 20 x 21.- 470 ptes.

La Revolució Francesa, punt de referència i inici de l'època contemporània, ha estat un dels esdeveniments històrics de més transcendència. Aquest llibre en repassa els antecedents, els fets més destacats del seu desenvolupament i les conseqüències que va tenir al nostre país.

LES FESTES.- Diversos autors.- Propostes didàctiques al voltant... (Serveis Pedagògics).- 82 pàgines.- 17 x 25.- 450 ptes.

Deixant de banda les celebracions locals, hi ha a hores d'ara cinc festes tradicionals totalment arrelades a l'escola, es tracta d'El Carnaval, Sant Jordi, Sant Joan, La Castanyada i Nadal i Reis. Aquestes celebracions tenen un marcat caire festiu i lúdic.

Aquest llibre és només una mostra de la multiplicitat de recursos que tenim al nostre abast i dels quals podem fer ús a l'hora de plantejar-nos una festa divertida.

QUARS
llibres tècnics

C/ REINA ESCLARAMUNDA, 13
07003 PALMA - TEL. 72 64 96

Embat
llibres

Passatge Joan XXIII, 5-E
Geranis Centre
07002 Palma de Mallorca Tel. 71 33 50

PREMIS 31 DE DESEMBRE DE L'OBRA CULTURAL BALEAR. CONVOCATÒRIA 1989

L'Obra Cultural Balear convoca els PREMIS 31 DE DESEMBRE DE 1989 amb la finalitat de reconèixer, d'estimular i de fer sorgir tot tipus d'actuacions, de comportaments i d'activitats encaminats a afavorir l'ús normal de la llengua catalana en tots els àmbits de la vida social i pública, a promoure la cultura i a desvetllar i a desenvolupar la consciència nacional pròpia de les Illes Balears.

PREMI FRANCESC DE B. MOLL

Destinat a premiar la persona o grup de persones, l'entitat jurídica o l'organisme privat que en la trajectòria de la seva activitat hagi participat de manera destacada a les Illes Balears en la normalització de la llengua, la cultura i la personalitat nacional.

PREMI GABRIEL ALOMAR

Destinat a premiar un treball escrit o audiovisual publicat o difós al llarg de l'any, que plantegi alternatives capaces de dinamitzar i enfortir el nostre procés de recobriment nacional. Com a anàlisi, descripció o divulgació, el treball premiat haurà de facilitar la comprensió de qualsevol aspecte de la realitat present de les Illes Balears.

PREMI EMILI DARDER

Destinat a premiar iniciatives o experiències en el camp de l'educació, especialment orientades cap a la normalització del català com a llengua vehicular de l'aprenentatge, la renovació pedagògica o l'educació medioambiental.

PREMI BARTOMEU OLIVER

Dedicat a premiar una tasca desenvolupada dins l'àmbit concret d'un poble, d'una barriada ciutadana, d'un sector professional o social. També es podrà prendre en consideració una tasca de recerca sobre l'àmbit en qüestió... històrica, sociològica, etimològica, sociolingüística, geogràfica, econòmica...

com la realització d'accions de dinamització cultural, de recuperació lingüística, de revalorització de la cultura popular.

PREMI MIQUEL DELS SANTS OLIVER

Destinat a premiar una obra d'investigació, editada al llarg de l'any, sobre qualsevol aspecte de la realitat passada o present de les Balears.

PREMI BARTOMEU ROSSELLÓ PÒRCEL

Destinat a premiar una persona de menys de trenta anys que hagi destacat en el terreny de l'animació cultural, de la investigació -artística humanística, científica, o en el camp de la creació.

BASES

- 1.- Poden optar a aquests premis totes aquelles persones, grups de persones, entitats o organismes privats que siguin presentats com a candidats per la Junta Directiva de l'Obra Cultural Balear, per qualsevol de les seves delegacions insulars o locals o per un nombre no inferior a tres dels seus socis, i pels membres del Jurat.
- 2.- Cada candidatura ha d'anar acompanyada d'un informe que justifiqui i raoni la proposta. Es presentarà per triplicat a màquina o ordinador i a doble espai a la seu social de l'O.C.B., carrer de la Imprenta, núm. 1, pral., 07001 Palma (Mallorca). Telèfon: 72.32.99. Fax: (971) 71.93.855.
- 3.- Qualsevol persona, particularment, també podrà suggerir per escrit o per telèfon, candidats a la Junta Directiva, la qual estudiarà el suggeriment i decidirà en darrer terme si ha de ser pres en consideració pel Jurat. En el cas que s'accepti, la Junta directiva podrà elaborar o encarregar l'informe.
- 4.- El termini de la presentació de candidatures acabarà el 15/11/89, a les 20 h.

FUNDACIÓ CULTURAL PREFAMA. TERCERA CONVOCATÒRIA DE BEQUES

BASES

- 1.- Es convoquen tres beques per a estudis de nivell universitari o Formació Professional de segon grau o similar, per al curs 1989-90.
- 2.- Podran sol·licitar-les els naturals o residents en el terme de Lluçmajor.
- 3.- Els interessats podran formalitzar la petició presentant la corresponent documentació en el domicili social de la Fundació (C/ Bisbe Pere Roig, 29, Lluçmajor) entre els dies 1 de juliol i 15 de setembre de 1989.
- 4.- La documentació a presentar és la següent:
 - a) Imprès de sol·licitud, que es facilitarà a la pròpia Fundació.
 - b) Fotocòpia de la Declaració de l'Impost sobre la Renda.
 - c) Certificat d'estudis del curs 1988-89 o del darrer realitzat.
 - d) Informe de dos professors.
- 5.- Els becaris de la Fundació per al curs 1988-89 hauran de formalitzar la petició de pròrroga per al curs 1989-90 en les mateixes dates que els nous peticionaris i presentaran la següent documentació:
 - a) Imprès de sol·licitud, que es facilitarà a la pròpia Fundació.
 - b) Certificat d'estudis del curs 1989-90.
- 6.- Durant la segona quinzena de setembre es farà públic el resultat de la convocatòria, segons resolució de la Comissió constituïda per a tal fi.
- 7.- A l'inici del curs es farà efectiva la meitat de l'import de la beca i durant el segon trimestre l'altra meitat, prèvia certificació de l'aprofitament acadèmic i de les avaluacions parcials, si s'han celebrat.
- 8.- La concessió d'una beca per al curs 1989-90 (incompatible amb la titularitat de qualsevol altra beca) suposarà la seva pròrroga fins a la finalització dels estudis, sempre que les circumstàncies econòmiques familiars i l'aprofitament acadèmic ho justifiquin.
- 9.- Els becaris de la Fundació Cultural Prefama, es comprometen a realitzar, una vegada acabats els estudis, algun treball social a Lluçmajor relacionat amb la seva especialitat, de forma gratuïta i durant un període no superior a un any, compatible amb qualsevol altra activitat professional.
- 10.- La participació a aquesta convocatòria suposa una total acceptació de les bases. El Patronat de la Fundació Cultural Prefama es reserva la definitiva resolució de qualsevol incidència que pugui sorgir i la interpretació de les bases de la present convocatòria.

Lluçmajor, juny de 1989.

(Informació: Sra. Maria Vidal Pons, Tel. 66 01 54)

LLIBRES

“NECROLÒGIQUES”, EL DARRER LLIBRE DE M. LÓPEZ CRESPI

J.T.

“Necrològiques”, el darrer llibre d'aquest polifacètic i prolífic autor pobler obtingué l'any 1988 el Premi “Ciutat de València” de narrativa. Aquesta obra, editada amb molta cura per l'Ajuntament de València, forma part d'una trilogia de l'autor sobre els fets més íntims i quotidians de la transició. Una reconstrucció alhora desesperança-da, irònica, lúdica, de la generació que tenia vint anys quan morí el dictador. Aquella generació -en definitiva, la nostra- que obrí els ulls a la realitat amb la mort del Che Guevara, el maig del 69, la colonització turística de la nostra terra -la famosa “balearització”- i durant el temps del sorgiment clandestí dels primers grups organitzats de la resistència antifranquista, dels quals, en Miquel López Crespí, en formà part molt activa.

“Necrològiques” és continuació -i final, per ara- de la trilogia que comença amb el llibre “Paisatges de Sorra” que obtingué el Premi “Joanot Martorell” l'any 1986. Després aquesta aventura narrativa s'amplia amb “Notícies d'enlloc”, guardonat l'any 1987 amb el I Premi de les Lletres a Ciutat de Mallorca. “Necrològiques” acaba d'arrodonir l'ample ventall de personatges i situacions d'aquell temps iniciat amb èxit notable amb el primer llibre ressenyat. Potser -per a poder situar-nos amb coneixement de causa dins “Necrològiques”- seria interessant recordar les paraules que escrivia el crític Gabriel Seguí parlant precisamet de “Notícies d'enlloc”: “Les claus per entendre aquesta realitat d'ENLLOC i de PERTOT són:

-El sexe com a passatemp o com a fugida de la realitat, mai com a expressió de l'amor.

-El desencís de les grans utopies i de les grans revolucions. Dels compromi-

sos jovenívols només resten les paraules. La buidor augmenta amb el triomf dels mecanismes de poder i de la burocràcia.

-La cultura ha deixat de ser crítica i recreació de la realitat i s'ha convertit en un “fet d'amiguismes i capelletes de tota mena”. La creació literària ja no és una eina de lluita, sinó un objecte de consum, un producte de mercat.

-L'home ha quedat arraconat per l'ambició, el poder i la violència. No té sortida, està acarat amb un absurd vital perquè ha perdut el passat i té clos el futur”. En Gabriel Seguí acabava la seva anàlisi dient: “És un llibre dur, càustic, assaonat de malèvola ironia, però també profundament humà: representa la rebel·lia de l'home contra la realitat i el seu destí ja que, en definitiva, és encara un ésser lliure i capaç, a contrallum, de bastir una utopia”. Les quaranta narracions de “Necrològiques” evidentment ens confirmen l'encert de les paraules de Gabriel Seguí quan defineix les coordenades formals; ètiques i cíviques del quefer literari de Miquel López Crespí. Potser feia temps que no havíem obert un llibre de creació en el qual el domini tècnic de l'ofici estigués tan perfectament lligat a una intenció ben estructurada de narrar l'“altra història”. La perfecta trilogia formada per “Paisatges de sorra”, “Notícies d'enlloc” i “Necrològiques” palesa l'avenç profund que l'autor ha assolit amb la seva feina descriptiva. Un avenç professional que li ha portat a guanyar la majoria de premis literaris que es convoquen als Països Catalans. Més de quinze llibres de narrativa, teatre i poesia ens demostren dia a dia el compromís de Miquel López Crespí amb la seva reconeguda capacitat creativa i de revulsió. “Literatura no apta per a cardíacs” han dit de les seves obres. Litera-

tura mallorquina d'avantguarda, diríem nosaltres. Els tres llibres dels quals parlem i, especialment “Necrològiques”, esdevenen així una eina, un estri cultural d'imprescindible consulta, primer, per fruit d'aquest gènere literari -el conte- que en Miquel domina amb indiscutible mestratge i, en segon lloc, per investigar dins els plecs ocults de l'“altra història” de la transició, aquella que no surt als diaris, la més lligada a les arrels profundes del nostre poble. Estem parlant de les experiències més íntimes i personals d'aquella generació -la nostra- periclitada en els pactes de la famosa transició política. Recomanem aquest darrer llibre de l'escriptor pobler a tothom qui vulgui commoure's llegint les històries reals i fantàstiques de “Necrològiques”, aquest brillant exercici de narrativa actual profundament lligada als anhels i esperances del nostre poble. ■

PREMI BALDIRI REIXACH AL COL·LEGI

«ES PORXO» DE DEIÀ

El Col·legi Públic "Es Porxo", de Deià, ha obtingut un dels dotze premis "Baldiri Reixach" que la Fundació Jaume I dóna a les escoles que treballen en llengua catalana. Juntament amb Deià, aquest curs deu escoles del Principat i una del País Valencià han estat guardonades amb el premi, dotat amb cinc-cents mil pessetes.

Els nins juguen als marges del parc del poble perquè l'escola no té espais exteriors propis.

L'acte d'entrega fou dia 6 de juny al Saló Sant Jordi de la Generalitat, on es llegiren els veredictes del jurat. Concretament, l'escola de Deià ha merescut el premi per "... fer de la llengua catalana l'element aglutinador d'un alumnat plurilingüe i per la coherència pedagògica de l'equip de mestres".

La progressiva normalització. La feina educativa en aquest poble es fa en català des de fa més de dotze anys. Inicià la tasca de normalització i immersió el mestre Jaume Albertí que introduí progressivament el català a l'escola quan encara era un delictes utilitzar la nostra llengua. Després, Pere Alzina, M. Ignàsia Pérez i Margalida Puig han continuat la feina amb la mateixa idea.

La singularitat de la població de Deià fa que el treball en llengua catala-

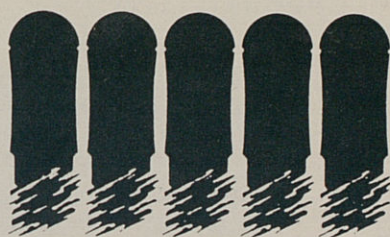
na sigui cada any un propòsit ferm dels mestres. Els nins matriculats al C.P. "Es Porxo" són, en primer lloc, un reflex de la comunitat de Deià en la qual més del 45 % dels alumnes són estrangers que utilitzen habitualment l'alemany o l'anglès, i un 25 % parlen castellà a ca seva.

Per altra part, es tracta d'un poble amb poc nombre d'habitants que fins fa tres anys comptava amb una escola unitària en la que els infants rebien tots l'educació del mateix mestre. El curs 1986-87 es convertí en una escola petita amb dos professors. Ara, d'aquestes dues places que ofereix el MEC, una està assegurada definitiva, l'altra encara no està decidit quin professor l'ocuparà el proper curs. Així, cada setembre es qüestiona si es podrà seguir la

línia d'ensenyament en català perquè el nou professor destinat és possible que no parli català o que no hi vulgui ensenyar.

El futur. El fet de no tenir un professorat estable a causa que la Comunitat Autònoma no té competències educatives i, per tant, que la distribució dels mestres depèn del MEC de Madrid, vol dir que pot arribar a Deià un mestre castellano-parlant o un de les illes no conscienciat sobre el tema lingüístic. Això trencaria la idea del centre aconseguida des de fa anys i acceptada per persones de tot el món que viuen entre nosaltres.

El premi ha servit per valorar tota la comunitat educativa de Deià i és una fita més del camí d'aquesta escola petita de la serra de Tramuntana. ■

PALAU SOLLERIC

Centre d'exposicions i documentació
de l'Art Contemporani

Ajuntament de Palma

NIEBLA

Intervenció pictòrica amb motiu de

"CANÇONS DE LA MEDITERRÀNIA"

Exposició d'obra recent al Palau Sollerich

Juliol-Agost 1989

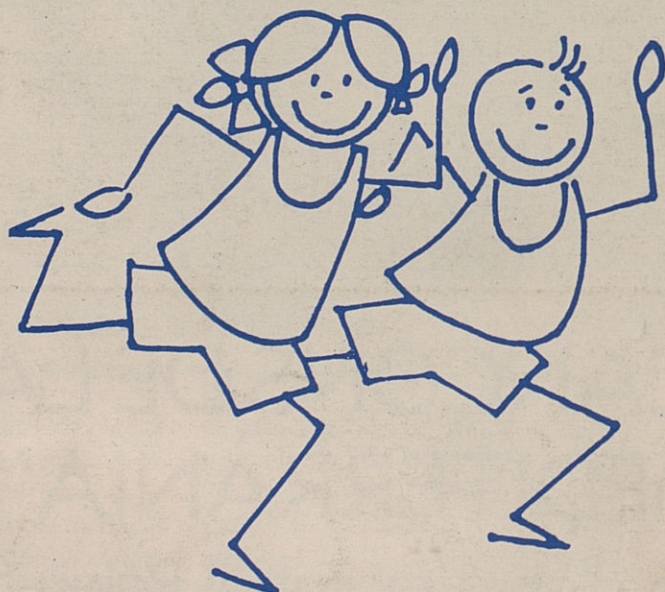

CONSELL INSULAR DE MALLORCA
COMISSIÓ D'ESPORTS

Planificació
Mèdica
de l'Esport
en Edat Escolar

ELS NOSTRES NINS SÓN ESPORTISTES

EL CONSELL INSULAR DE MALLORCA CREA EL «PROGRAMA DE PLANIFICACIÓ MÈDICA DE L'ESPORT EN EDAT ESCOLAR», I POSA PER AIXÒ UN EQUIP D'ESPECIALISTES MÈDICS I ELS MILLORS MITJANS TÈCNICS PER A LA SOLUCIÓ DEL PROBLEMA DEL NIN A L'ESPORT

INFORMACIÓ

Llar de la Joventut
(General Riera, 111, Ciutat)
Telèfon 75.91.01 (servei)